

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

ประเทศมองโกเลีย

โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาระเบียบการลงทุน/การทำธุรกิจ
กลุ่มประเทศตลาดใหม่ ได้แก่ มองโกเลีย ศรีลังกา อุซเบกิสถาน

โมซัมบิก และยูกันดา

ปีงบประมาณ 2559

เสนอ

โดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

วันที่ 28 กรกฎาคม 2559

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	สถานการณ์และสภาพแวดล้อมการลงทุนของ ประเทศมองโกเลีย	1-1
1.1	สถานการณ์การลงทุนในภาพรวม	1-2
1.2	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านเศรษฐกิจ	1-8
1.2.1	เศรษฐกิจมหภาค	1-8
1.2.2	โครงสร้างเศรษฐกิจ	1-11
1.2.3	เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ	1-12
1.2.4	ขีดความสามารถในการแข่งขัน	1-13
1.3	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโลจิสติกส์	1-14
1.3.1	โลจิสติกส์ระหว่างประเทศ	1-14
1.3.2	โลจิสติกส์ภายในประเทศ	1-17
1.4	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1-19
1.4.1	ไฟฟ้า	1-19
1.4.2	น้ำสะอาดและการจัดการน้ำเสีย	1-21
1.4.3	เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	1-23
1.4.4	นิคมอุตสาหกรรม	1-24
1.5	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านสังคม	1-24
1.5.1	ภาพรวมการพัฒนามนุษย์	1-24
1.5.2	การศึกษา	1-24
1.5.3	สาธารณสุข	1-26
1.5.4	ความปลอดภัย	1-27
1.5.5	ความเสมอภาค	1-28
1.6	สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านการเมือง	1-29
1.6.1	การปกครอง	1-29
1.6.2	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	1-30
1.6.3	สันติภาพ	1-31
1.6.4	ความโปร่งใส	1-32
1.7	สรุปสภาวะแวดล้อมการลงทุน	1-32
1.7.1	สรุปต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ	1-32
1.7.2	สรุปจุดเด่น จุดด้อย ด้านสภาวะแวดล้อมทางการลงทุน	1-33

		หน้า
บทที่ 2	กฎระเบียบการลงทุน สิทธิประโยชน์การลงทุน และสิทธิประโยชน์ทางการค้า	2-1
2.1	ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจในภาพรวม	2-2
2.2	กฎระเบียบการลงทุน	2-2
2.3	กฎระเบียบแรงงาน	2-5
2.4	ระบบภาษี	2-6
2.5	สิทธิประโยชน์การลงทุน	2-7
2.6	กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ	2-11
2.7	ความตกลงการค้าเสรี	2-15
บทที่ 3	อุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายการลงทุนไทย	3-1
3.1	วิธีการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน	3-2
3.2	ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน	3-3
3.3	ผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการลงทุน	3-5
บทที่ 4	บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแร่	4-1
4.1	ห่วงโซ่มูลค่าแร่และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแร่	4-2
	4.1.1 ทรัพยากรสินแร่และการแปรรูป	4-3
4.2	ห่วงโซ่มูลค่าแร่และอุตสาหกรรมแปรรูปแร่โดยทั่วไปของมองโกเลีย	4-6
	4.2.1 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหมืองแร่	4-7
	4.2.2 อุตสาหกรรมเหมืองแร่	4-7
	4.2.3 อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแร่	4-8
4.3	โอกาสของธุรกิจไทย	4-10
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	5-1
5.1	สรุปภาพรวมการลงทุนในประเทศมองโกเลีย	5-2
5.2	ข้อเสนอแนะขั้นตอนการลงทุน	5-3
5.3	หน่วยงานติดต่อสำคัญ	5-4
5.4	คำถามที่พบบ่อย (FAQs)	5-4

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก การสำรวจภาคสนาม (ประเทศมองโกเลีย)	ก-1
เอกสารเพิ่มเติมจากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม	ก-9
ภาคผนวก ข บทสรุปสัมภาษณ์ในประเทศไทย (ประเทศมองโกเลีย)	ข-1
ภาคผนวก ค บทสรุปสัมภาษณ์ในประเทศมองโกเลีย (ประเทศมองโกเลีย)	ค-1

1

สถานการณ์และสภาพแวดล้อมการลงทุน (ประเทศมองโกเลีย)

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์สถานการณ์การลงทุนในปัจจุบันของประเทศมองโกเลีย รวมทั้งสภาวะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจมหภาค โลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน สังคม และการเมือง ที่ส่งผลต่อโอกาสและศักยภาพการลงทุนของไทย โดยเปรียบเทียบปัจจัยดังกล่าวของมองโกเลีย (ตัวย่อในตาราง MN) กับไทย (TH) และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (ยกเว้นเกาหลีเหนือ) ได้แก่ จีน (CN) ไต้หวัน (TW) เกาหลีใต้ (KR) และญี่ปุ่น (JP) เพื่อจัดทำสรุปในรูปแบบตาราง PESIL x SWOT ต่อไป

1.1 สถานการณ์การลงทุนในภาพรวม

ในอดีตประเทศมองโกเลียเคยปกครองในระบอบสังคมนิยม ที่แอบอิงสหภาพโซเวียต จนได้รับการเรียกขานว่า “รัฐดาวเทียม (satellite state)” แต่ในปี 1990 ได้เปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยมีการเลือกตั้งเสรี มองโกเลียเป็นประเทศที่ไม่ติดทะเล มีอาณาเขตกว้างขวาง แต่มีประชากรค่อนข้างน้อย โดยอาจกล่าวได้ว่ามองโกเลียเป็นประเทศที่มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่น้อยที่สุดในโลก ด้วยเหตุที่มีพื้นที่ที่อุดมด้วยสินแร่ในดินมหาศาล มองโกเลียจึงสามารถพัฒนาเศรษฐกิจจากทรัพยากรที่มีสัดส่วนมากกว่าจำนวนประชากรมาใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้มาก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมองโกเลียประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับถัดไป

ในอดีตมองโกเลียเป็นอาณาจักรที่เคยกว้างใหญ่ไพศาลมาก โดยเฉพาะสมัยของเจงกิสข่าน ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปของคนทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ภายหลังยุคของเจงกิสข่านอาณาจักรมองโกลก็ค่อย ๆ เสื่อมอำนาจลง กระนั้นก็ดี ชื่อเสียงของเจงกิสข่านก็ยังคงมีความสำคัญกับชาวมองโกลต่อมา จนมีกวีที่ว่า “เฉพาะลูกหลานของเจงกิสข่านเท่านั้นที่จะเป็นข่านได้” ข่านหรือประมุขของชาวมองโกลจึงสืบทอดเฉพาะลูกหลานของเจงกิสข่าน โดยเฉพาะสายตรงจากลูกชายทั้ง 4 เท่านั้น

จนในปี 1651 ชันบาชา ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิ์สืบทอดบัลลังก์ข่านอันดับ 1 นั้น เป็นผู้มีศรัทธาในพุทธศาสนา นิกายตันตระยานของทิเบตมาก กล่าวคือ ชาวทิเบตเชื่อว่าเป็นร่างกลับชาติมาเกิดของ “พระตระนาถ (Taranatha)” ซึ่งร่างกลับชาติมาเกิดของพระตระนาถนี้ ถือเป็นตำแหน่งสำคัญสูงสุดเป็นอันดับ 3 รองจากดาไลลามะ ในพุทธทิเบต ชันบาชาจึงเป็นข่านคนแรกของมองโกลที่เป็นพระ โดยเป็นทั้งผู้นำทางการปกครองและจิตวิญญาณของมองโกล โดยเรียกตำแหน่งนี้ว่า “เจตซุนดัมบา กูตุกตู”

อย่างไรก็ตาม จีนในสมัยราชวงศ์ชิง รัชสมัยพระเจ้าเฉียนหลง ได้ใช้กำลังทหารเข้ายึดครองมองโกเลีย แม้จีนจะให้อำนาจเจตซุนดัมบาฯ ในการปกครองอยู่บ้าง แต่ก็จำกัดขอบเขต และออกกฎหมายสร้างความไม่พอใจแก่ชาวมองโกลอย่างมาก จนปี 1921 ดัมดิน ชุกบาตา และทหารของพรรคประชาชนมองโกเลีย ภายใต้การช่วยเหลือของทหารโซเวียต ได้ทำการต่อสู้และประกาศอิสรภาพจากจีนจนเป็นผลสำเร็จ โดยชุกบาตา และพรรคประชาชนมองโกเลีย จะมีอำนาจในการปกครอง ชุกบาตาจึงได้รับการเรียกขานว่าบิดาแห่งมองโกเลีย ในขณะที่เจตซุนดัมบาฯ องค์ที่ 8 หรือรู้จักกันในนามว่า “บอเกด ข่าน” เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นหลัก

รูปภาพที่ 1.1 : เจงกิสข่าน ชันบาช่า และบอค์ข่าน

ที่มา: wikipedia.com

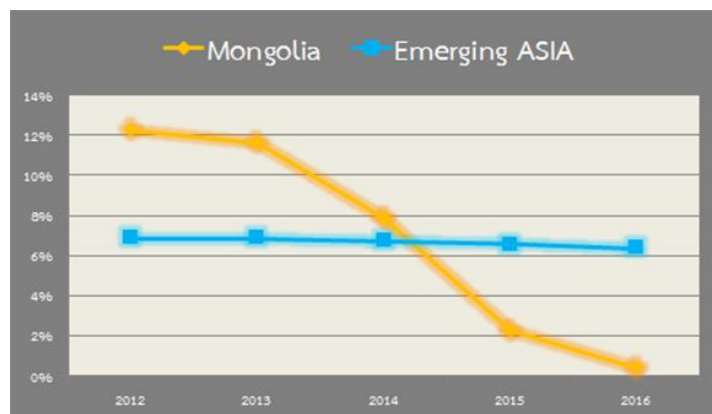
ด้วยเหตุที่ได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองจากโซเวียตเหนือจีน การปกครองของมองโกเลียจึงอยู่ภายใต้การครอบงำจากโซเวียตค่อนข้างมาก ชนชั้นปกครองหลายคนต่างก็ได้รับทุนในการไปศึกษาที่โซเวียต เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมหลายอย่างของมองโกเลียจึงใกล้ชิดกับโซเวียตมาก โดยในยุคนั้นมองโกเลียปกครองในระบอบสังคมนิยม

อย่างไรก็ตาม ในเดือนมีนาคม ปี 1990 (ก่อนสหภาพโซเวียตล่มสลาย) ประชาชนชาวมองโกเลียได้มาชุมนุมกันที่หน้าจัตุรัสเจงกิส (หน้ารัฐสภา) มากถึง 1 แสนคน (จากประชากร 2 ล้านคนในสมัยนั้น) และได้ทำการอดอาหารประท้วง จนรัฐบาลสังคมนิยมของพรรคประชาชนมองโกเลียต้องยอมเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตย และจัดการเลือกตั้งเสรีได้ในปี 1990 นั้นเอง

ปัจจุบัน มองโกเลียเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยค่อนข้างมาก ผลการเลือกตั้ง มักจะผลัดกันแพ้ชนะของ 2 พรรคใหญ่ คือ พรรคประชาชนมองโกเลีย กับพรรคประชาธิปไตย โดยในแต่ละครั้งจะมีผู้มาใช้สิทธิ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 65 ของผู้มีสิทธิออกเสียง การหาเสียงต่างๆ ก็สามารถทำได้โดยเสรี

แต่ในด้านเศรษฐกิจมองโกเลีย ในอดีตอาศัยพึ่งพาทรัพยากรในดิน โดยเฉพาะแร่ธาตุต่างๆ ทั้งทองคำ ถ่านหิน ฟลูออสปาร์ ฯลฯ ในการพัฒนาประเทศอย่างไม่ยั่งยืน กล่าวคือ เน้นการขุดแร่และส่งออกแร่ต่างๆ ออกนอกประเทศเป็นหลัก มิได้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับแร่ต่างๆ หรืออุตสาหกรรมเบาต่างๆ อย่างหัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งจะส่งผลกับชาวมองโกลส่วนใหญ่ของประเทศมากนัก ดังนั้นแม้จะช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตรวดเร็วในช่วงแรก แต่เมื่อในปัจจุบันมองโกเลียประสบปัญหาหาค่าแร่ โดยเฉพาะถ่านหินตกต่ำ จึงส่งผลต่อเศรษฐกิจของมองโกเลียอย่างรุนแรง

รูปภาพที่ 1.2 : การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของมองโกเลียเปรียบเทียบกับประเทศตลาดใหม่ในเอเชีย ปี 2012 ถึง 2016

ที่มา: IMF Stats

ด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้น มองโกเลียมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ค่อนข้างดี เนื่องจากได้รับการพัฒนา มาตั้งแต่สมัยโซเวียต และมีการดูแลรักษาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นประเทศที่มีความหนาแน่น ของประชากรต่ำ ระบบสาธารณูปโภคจึงกระจุกตัวแต่ในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะที่อุลันบาตอร์เป็นหลัก ส่วน นอกเมืองนั้น ยังไม่มีความพร้อมนัก ในส่วนของระบบโลจิสติกส์ มองโกเลียมีค่าขนส่งภายในประเทศ โดยเฉพาะจากเหมืองไปยังนิคมอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง ด้วยระยะทางที่ห่างไกลกันมาก นอกจากนี้ ในด้าน พลังงาน แม้มองโกเลียเป็นผู้ผลิตถ่านหินรายใหญ่ของโลก แต่กลับต้องนำเข้าพลังงานไฟฟ้าจากประเทศเพื่อน บ้าน

ด้านสังคม ชาวมองโกเลียในปัจจุบันได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมหลายอย่างจากโซเวียต เช่น การชมบัลเล่ต์ และวัฒนธรรมทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ชาวมองโกเลียมีความคล้ายคลึงกับคนไทยในเรื่องของ ศาสนา คือ นับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน

กล่าวโดยสรุป เห็นได้ว่ามองโกเลียมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่พอใช้ได้ แม้จะมีวัฒนธรรมทางธุรกิจ อาจต่างกับไทยไปบ้าง ในด้านการเมืองมีความเสรีดี และมีทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยเฉพาะแร่ธาตุปริมาณ มหาศาล อย่างไรก็ตาม แม้ช่วงนี้จะเป็นช่วง “เศรษฐกิจขาลง” ของมองโกเลีย แต่ในขณะเดียวกันอาจกล่าวได้ ว่าเป็นจังหวะที่เหมาะสมของการเข้าลงทุนในระยะยาว เนื่องจากเป็นช่วงที่ต้นทุนการจัดตั้งธุรกิจถูก และเป็น เวลาที่เหมาะสม เพราะเมื่อเศรษฐกิจกลับมาดี ก็จะสามารถดำเนินการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้ในทันที

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะถ่านหิน ทองแดง ทองคำ และแร่เหล็ก ประกอบกับมีโครงสร้างพื้นฐานที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้มองโกเลียเป็นประเทศที่นักลงทุนต่างชาติให้ ความสนใจ โดยมีปริมาณการสะสมของ FDI (FDI stock) ในปี 2013 ที่ 15,729 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นอันดับ ที่ 88 จาก 105 ประเทศในปี 2013¹ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากอันดับที่ 140 จาก 151 ประเทศในปี 2007² ทำให้ มองโกเลียมีมูลค่าการลงทุนโดยตรงสูงเกินกว่า GDP ตั้งแต่ปี 2011 เป็นต้นมา แม้ในช่วงปี 2010-2014 การลงทุนโดยตรงในมองโกเลียเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ดังแสดงในตารางที่ 1.1 ตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจ จีน ซึ่งมีส่วนแบ่งในตลาดส่งออกของมองโกเลียสูงถึงร้อยละ 87.8 ในปี 2014

ทั้งนี้ ในปี 2014 มองโกเลียมี FDI สุทธิลดลงอย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในภาครัฐ โดย ยุบรวมกระทรวงหลายกระทรวงเข้าด้วยกัน เช่น กระทรวงการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกับกระทรวงการคลัง เป็น ต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อบรรยากาศในการลงทุน นอกจากนี้ ยังมีการระงับการออกใบอนุญาตสำรวจเหมืองชั่วคราว เพื่อตรวจสอบกรณีทุจริตในธุรกิจดังกล่าว ทำให้การตัดสินใจลงทุนด้านธุรกิจเหมืองในมองโกเลีย ซึ่งเป็น อุตสาหกรรมหลักที่นักลงทุนต่างชาติลงทุนล่าช้าออกไป ส่งผลให้มีการคาดการณ์ว่า FDI stock ในมองโกเลียมี แนวโน้มลดลงเป็น 16,200 และ 16,079 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2020 และ 2050 ตามลำดับ³ และการลงทุนจากต่างประเทศในมองโกเลียแต่ละปีนั้น มีแนวโน้มลงทุนในสินทรัพย์ถาวรลดลง ดังแสดงใน ตารางที่ 1.1 สะท้อนว่านักลงทุนต่างชาติมีแนวโน้มลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินหรือสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น มากขึ้น

¹ List by the Central Intelligence Agency (CIA)

² List by the UNCTAD

³ คาดการณ์โดย IECONOMICS

ตารางที่ 1.1: การลงทุนโดยตรงของมองโกเลียในปี 2010-2014

FDI	หน่วย	2010	2011	2012	2013	2014
FDI net inflow	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	1,691	4,715	4,452	2,140	508
	ร้อยละจาก GFCF*	83.82	109.02	82.14	42.07	17.50
	ร้อยละจาก GDP	23.50	45.30	36.20	17.10	3.20
FDI stock	ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	4,949	9,675	13,458	15,729	16,693
	ร้อยละจาก GDP	79.82	110.43	130.38	136.58	148.61

ที่มา: UNCTAD (2014) และ World Bank (2014) หมายถึง: * Gross Fixed Capital Formation (GFCF)

คำนวณจากมูลค่าเพิ่มสุทธิของสินทรัพย์ถาวรที่ซื้อโดยภาคธุรกิจ ภาครัฐบาล และครัวเรือน

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลตระหนักว่าความไม่แน่นอนของนโยบายและกฎหมายกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน จึงปรับปรุงกฎระเบียบภายในประเทศ เช่น ยกเลิกการระงับการออกใบอนุญาตสำรวจเหมืองในปี 2015 ซึ่งเป็นผลจากการทำประชามติ ด้วยการส่งข้อความ SMS ของประชาชนเป็นเวลา 4 วัน พบว่าร้อยละ 56 สนับสนุนให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของมองโกเลีย ด้วยความหวังว่าการลงทุนจะฟื้นตัว⁴ ถึงกระนั้นก็ตาม เหตุการณ์การระงับใบอนุญาตดังกล่าวและเหตุการณ์การกักตัวนักลงทุนชาวอเมริกันที่ถูกห้ามเดินทางออกนอกประเทศมองโกเลียเป็นเวลา 2.5 ปี เพื่อตรวจสอบคดีทุจริต ได้สร้างความลังเลแก่นักลงทุนต่างชาติโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อย่างไรก็ตาม จากรายงาน *The Doing Business Report* ของธนาคารโลก มองโกเลียมีดัชนีการปกป้องนักลงทุนสูงถึง 6.7 สูงกว่าค่าเฉลี่ยภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่อยู่ 5.4

สำหรับประเทศที่มาลงทุนในมองโกเลียนั้น เดิมในปี 2008-2012 จีนเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนโดยตรงมากที่สุด ดังแสดงในรูปภาพที่ 1.3 ขณะที่ปัจจุบัน (ปี 2015) จีนกลายเป็นผู้ลงทุนอันดับที่ 4 โดยประเทศที่มาลงทุน โดยตรงในมองโกเลียมากที่สุดถึงร้อยละ 57 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมด คือ เนเธอร์แลนด์ มูลค่าเกือบทั้งหมดมาจากบริษัท Turquoise Hill Netherlands ซึ่งบริษัท Turquoise Hill Resources ประเทศแคนาดาที่กลุ่มบริษัท Rio Tinto สัญชาติออสเตรเลีย-สหราชอาณาจักรถือหุ้นร้อยละ 51⁵ ได้จัดตั้งสาขาขึ้นมา เพื่อประโยชน์ทางภาษีโดยเฉพาะ เพราะมองโกเลียและเนเธอร์แลนด์ได้ลงนามในอนุสัญญาการเว้นการเก็บภาษีซ้อนระหว่างกัน โดยบริษัท Turquoise Hill Netherlands ไม่มีสำนักงานและมีพนักงานเพียง 3 คน⁶ ส่วนประเทศผู้ลงทุนที่สำคัญรองลงมาเป็นสิงคโปร์ (นักลงทุนใหญ่ที่สุดคือ MSC Mining) สหราชอาณาจักร (MD Securities และ Rio Tinto) และจีน ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 10, 7 และ 5 ตามลำดับ

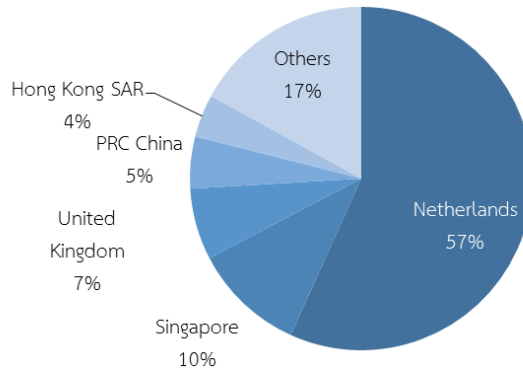
⁴ <http://www.abc.net.au/news/2015-02-05/mongolia-approves-foreign-investment-in-sms-referendum2c-point/6071276>

⁵ http://www.turquoisehill.com/s/trq_at_a_glance.asp

⁶ <http://www.reuters.com/article/us-dutch-mongolia-tax-idUSBRE96F0B620130716>

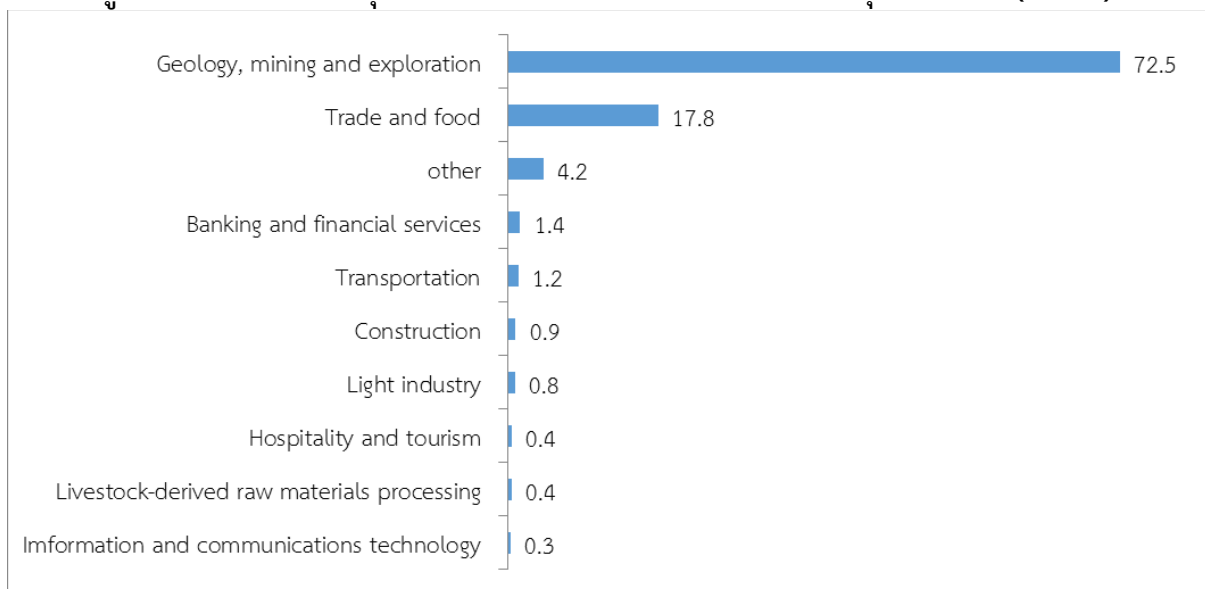
รูปภาพที่ 1.3: การลงทุนโดยตรงของมองโกเลียจำแนกตามประเทศบ้าน ปี 2015

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจาก U.S. Department of State (2015)

ทั้งนี้ อุตสาหกรรมหลักที่นักลงทุนต่างชาติเข้าไปลงทุนในมองโกเลีย คือ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และการสำรวจ อาหาร บริการทางการเงิน และการขนส่ง โดยมีมูลค่าการลงทุนร้อยละ 72.5, 17.8, 1.4 และ 1.2 ของ FDI ปี 2015 ตามลำดับ ดังแสดงในรูปภาพที่ 1.4 ในปี 2013 อุตสาหกรรมเหมืองแร่ได้เริ่มดำเนินการ 3 โครงการ เหมืองทองแดงและทองคำขนาดใหญ่ โดยกลุ่มบริษัท Rio Tinto ร่วมลงทุนหลักในเหมืองโอยู โตลกอย (Oyu Tolgoi) ซึ่งคาดว่าจะสามารถสร้างมูลค่าได้ถึงร้อยละ 30 ของ GDP มองโกเลีย หากจำแนกขนาดของบริษัทตามมูลค่าของทุนตามตารางที่ 1.2 พบว่าบริษัทต่างชาติที่มีขนาดใหญ่ที่สุด 10 อันดับแรก ส่วนใหญ่เป็นบริษัทในอุตสาหกรรมการค้า และการสำรวจทางธรณีวิทยามากถึง 4 และ 3 บริษัท ตามลำดับ

รูปภาพที่ 1.4 : การลงทุนโดยตรงของมองโกเลีย จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม (ร้อยละ)

ที่มา : Invest Mongolia Agency (2015) Investment Guide to Mongolia 2015

ตารางที่ 1.2: บริษัทต่างชาติที่ลงทุนโดยตรงในมองโกเลีย 10 อันดับแรก (ดอลลาร์สหรัฐฯ)

ลำดับ	บริษัท	ส่วนของเจ้าของ			อุตสาหกรรม	ประเทศผู้ลงทุน
		รวม	ต่างชาติ	ในประเทศ		
1	Oyu Tolgoi	65,005,920	65,005,913	-	การสำรวจ ทางธรณีวิทยา	เนเธอร์แลนด์ มองโกเลีย
2	MD Securities	43,603,000	43,500,000	-	การค้า	สหราชอาณาจักร
3	MCS Mining	25,100,000	25,000,000	-	การสำรวจ ทางธรณีวิทยา	สิงคโปร์
4	HSBC	10,000,000	9,990,000	-	การเงินการ ธนาคาร	เกาหลีใต้
5	Wagner Asia Leasing	9,890,224	9,890,224	-	การค้า	สหรัฐฯ
6	Seoul Senior Tower	7,840,000	7,140,000	-	สุขภาพและ ความงาม	เกาหลีใต้
7	Khan Bank	20,599,356	7,073,699	3,393,576	การเงินการ ธนาคาร	สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น มองโกเลีย
8	Gyantbaylag	7,000,000	7,000,000	-	การสำรวจ ทางธรณีวิทยา	สหราชอาณาจักร
9	Globalcom	4,500,000	4,500,000	-	การค้า	สหราชอาณาจักร
10	Louis Vuitton Mongolia	6,000,000	4,000,000	-	การค้า	ฝรั่งเศส

ที่มา: U.S. Department of State (2014) Mongolia Investment Climate Statement
หมายเหตุ: เป็นข้อมูล FDI ปี 2010

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยไม่ได้จัดอยู่ใน 10 อันดับนี้ แต่มีนักลงทุนไทยที่ไปลงทุนโดยตรงในมองโกเลียเช่นกัน ได้แก่

1) **บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)** โดยในปี 2011 ได้เข้าถือครองบริษัท Hunnu Coal Limited ซึ่งเป็นบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญในการสำรวจและพัฒนาเหมืองถ่านหินในประเทศมองโกเลีย และในปี 2013 บ้านปูฯ ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเหมืองถ่านหินที่ซานต์ อูล (Tsant Uul)⁷ และอัลไต นูร์ส (Altai Nuurs)⁸ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการทดสอบการแปลงถ่านหินจากโครงการซานต์ อูลเป็นเคมี (Coal to chemical) ซึ่งมีผลลัพธ์ที่ดี โดยในปี 2014 มีการสร้างโรงงานนำร่องเพื่อทำการทดสอบการผลิตในตลาดรวมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจของโครงการ เพื่อพัฒนาโรงงานเชิงพาณิชย์ต่อไป⁹ และในปี 2015 บ้านปูฯ อยู่ระหว่างศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงการ Coal to Liquid และ Coal to Gas สำหรับเหมืองอุนสต์ คุตัก (Unst Khudag) ซึ่งโครงการนี้ใช้เงินลงทุนสูง อาจต้องหาพันธมิตรร่วมทุน¹⁰

2) **เครือ Kempinski Hotel** โดยตั้งแต่ปี 2005 ได้ดำเนินการบริหารโรงแรม Kempinski Hotel Khan Palace ในกรุงอูลานบาตอร์ (Ulaanbaatar) ซึ่งเป็นโรงแรมห้าดาวขนาด 201 ห้อง

⁷ ถ่านหินประเภทเชื้อเพลิงให้ความร้อน

⁸ ถ่านหินที่ใช้ในการถลุงเหล็ก

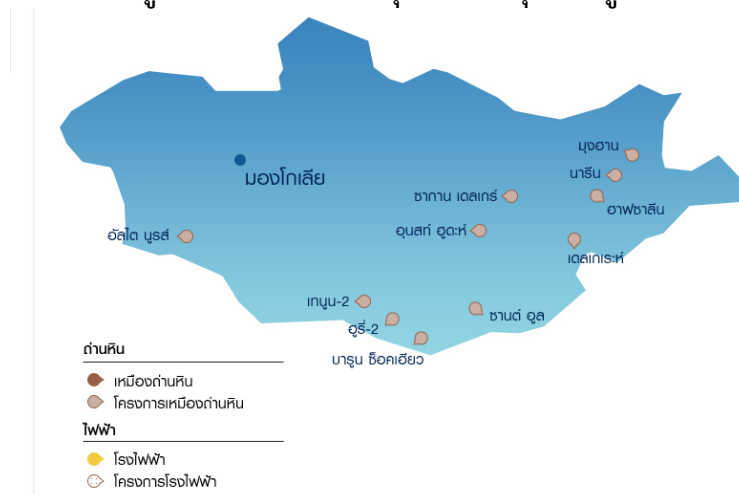
⁹ <http://www.banpu.com/overview.php>

¹⁰ <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9580000092625>

3) บริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน) โดยในปี 2014 ได้เข้าลงทุนในกิจการผ่านการลงทุนของบริษัทย่อยในโรงพยาบาลอูลานบาตอร์ ซองโด (Ulaanbaatar Songdo Hospital) ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชั้นนำแห่งหนึ่งในเมืองหลวง เนื่องจากฐานลูกค้าของบำรุงราษฎร์ส่วนใหญ่มาจากประเทศมองโกเลีย ทำให้โรงพยาบาลสนใจที่จะเข้าร่วมทุนกับโรงพยาบาลท้องถิ่นที่มองโกเลีย ถือเป็นการทำงานต่อยอดธุรกิจและเพิ่มช่องทางขยายฐานลูกค้าในพื้นที่ใกล้เคียงกับมองโกเลียอย่างประเทศจีนมากขึ้น ปัจจุบันโรงพยาบาลดังกล่าวมีบุคลากรสัญชาติไทยเพียง 1 ราย และจากภาวะเศรษฐกิจซบเซา ทำให้จำนวนผู้ป่วยที่ส่งไปกรุงเทพฯ ลดจาก 15 คนต่อวันเหลือเพียง 1 คนต่อวันในปัจจุบัน¹¹

รูปภาพที่ 1.5: แผนที่ธุรกิจของกลุ่มบ้านปู

ที่มา : บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน) <http://www.banpu.com/map-mongo-main.php> (2016)

โดยสรุป ทรัพยากรแร่ธาตุที่อุดมสมบูรณ์และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบกับการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว (เฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ในปี 2011-2014) ทำให้มองโกเลียเป็นประเทศที่ดึงดูด FDI ได้เป็นปริมาณมาก โดยสูงกว่า GDP ตั้งแต่ปี 2011 เป็นต้นมา แม้ที่ผ่านมาอาจเกิดเหตุการณ์ที่กระทบต่อบรรยากาศการลงทุนในประเทศและการตัดสินใจของนักลงทุนต่างชาติ แต่ด้วยพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจที่เปิดเสรีมากขึ้นดังจะกล่าวถึงต่อไป นักลงทุนไทยควรริบเร่งแสวงหาโอกาสการลงทุนในมองโกเลีย โดยเฉพาะในสาขาที่เกี่ยวข้องหรือต่อยอดจากอุตสาหกรรมพื้นฐาน เช่น พลังงาน ก่อสร้าง รวมไปถึงสาขาบริการ อาทิ ท่องเที่ยวและสุขภาพ

1.2 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านเศรษฐกิจ

1.2.1 เศรษฐกิจมหภาค

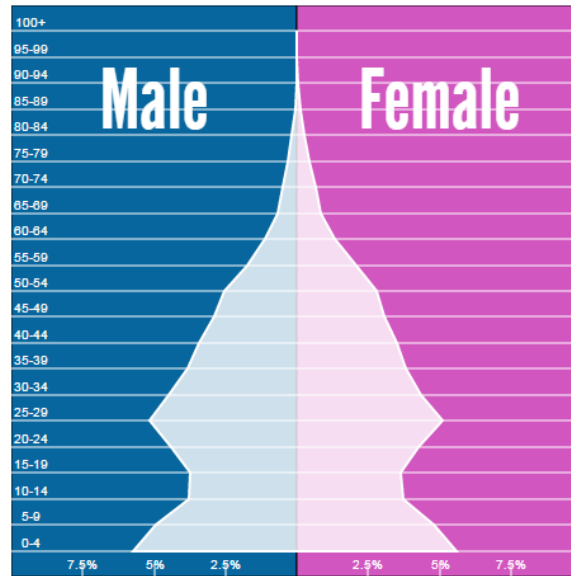
มองโกเลียมีเนื้อที่ 1,564,116 ตารางกิโลเมตร โดยมีความกว้างใหญ่เป็นอันดับ 16 ของโลก แต่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ทะเลทราย และทุ่งหญ้า (Steppe) ประกอบกับอากาศหนาวเย็นโดยกรุงอูลานบาตอร์มี

¹¹ <http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/news/524017>

อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี -0.4 องศาเซลเซียส นานกว่าทุกเมืองหลวงอื่นๆ ในโลก¹² ทำให้มีพื้นที่เพาะปลูกได้ไม่ถึงร้อยละ 0.5¹³ และประชากรอยู่อาศัยเพียง 3 ล้านคน ถือเป็นประเทศที่มีความหนาแน่นของประชากรต่ำที่สุดในโลก (1.9 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งต่ำกว่าไทย 70 เท่า) โดยโครงสร้างประชากรแสดงดังรูปภาพที่ 1.6 ด้านอัตราการว่างงานสูงถึงร้อยละ 11.6¹⁴

รูปภาพที่ 1.6 : โครงสร้างและการกระจายตัวของประชากรในแต่ละช่วงอายุ

ที่มา: United Nations (2016)

มองโกเลียอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า อาทิ ทอง ทองแดง และถ่านหินที่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีนขาดแคลน แต่ด้วยความล่าช้าทางวิทยาการ จึงไม่สามารถนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ได้เองและต้องพึ่งพาการลงทุนต่างชาติเป็นสำคัญ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจมองโกเลียซึ่งมีส่วนการส่งออกเท่ากับร้อยละ 53.5 จาก GDP ในปี 2014 โดย 4 ใน 5 เป็นสินค้ากลุ่มเหมืองแร่ **เผชิญความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกสูงมาก** กล่าวคือ ในปี 2011 ขณะที่เศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างก้าวกระโดดด้วยอัตราร้อยละ 9.5 GDP แต่ของมองโกเลียกลับขยายตัวถึงร้อยละ 17.3 สร้างประวัติศาสตร์เป็นประเทศที่เศรษฐกิจเติบโตสูงที่สุดในโลก¹⁵ ทำให้ในปี 2014 มองโกเลียมีขนาดเศรษฐกิจ 12,015 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเล็กกว่าประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกแต่ใหญ่กว่าลาวเล็กน้อย และด้วยรายได้ประชาชาติต่อหัวสูง 4,280 ดอลลาร์สหรัฐฯ จึงถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง (Upper-middle income) เช่นเดียวกับจีนและไทย แต่เมื่อเศรษฐกิจจีนเริ่มชะลอตัวพร้อมกับอุปสงค์และราคาของถ่านหินและเหล็กในปี 2015 GDP มองโกเลียเติบโตได้เพียงร้อยละ 2.3 ซึ่งต่ำกว่าไทย ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจากปัญหาการตกลงผลประโยชน์ระหว่างรัฐบาลกับนักลงทุนต่างชาติ¹⁶

¹² ftp://ftp.atdd.noaa.gov/pub/GCOS/WMO-Normals/TABLES/REG_II/MO/44292.TXT

¹³ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mg.html>

¹⁴ <http://www.mn.undp.org/content/mongolia/en/home/countryinfo.html>

¹⁵ <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>

¹⁶ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-02-05/mongolia-opts-for-foreign-investment-as-foreign-investors-jailed>

อย่างไรก็ดี หลังจากรัฐบาลได้ให้ไฟเขียวกับโครงการเหมืองทองแดงโอยู โดลกอยอันมีสัดส่วนเทียบเท่า 1 ใน 3 ของ GDP และสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) คาดว่าเศรษฐกิจจะฟื้นตัวในปี 2016 ด้วยอัตราเติบโตร้อยละ 3.0 แต่ยังห่างไกลจากการคาดการณ์ในอดีตว่ามองโกเลียจะเป็นประเทศที่เศรษฐกิจเติบโตสูงสุดในทศวรรษ 2010s

ตารางที่ 1.3: สภาวะเศรษฐกิจของมองโกเลียเปรียบเทียบกับไทยและประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออก

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	หน่วย	MN			ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก				TH
		2013	2014	Δ (%)	CN	TW	KR	JP	
ประชากร : จำนวน	ล้านคน	2.86	2.91	1.77	1,364.27	23.43	50.42	127.13	67.73
ประชากร : อัตราการเติบโต	ร้อยละ	1.79	1.76	-2.03	0.51	0.26	0.41	-0.16	0.41
ประชากร : กำลังแรงงาน	ล้านคน	1.30	1.33	1.98	806.50	11.54	26.36	65.30	40.06
เศรษฐกิจมหภาค : GDP	พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	12.55	12.02	-4.40	10,354.83	128.11	1,410.38	4,601.46	404.82
เศรษฐกิจมหภาค : GDP ต่อหัว (PPP)	ดอลลาร์สหรัฐฯ	11,113	11,946	7.49	13,206	22,648	34,356	36,426	15,735
เศรษฐกิจมหภาค : GNI ต่อหัว	ดอลลาร์สหรัฐฯ	4,360	4,280	-1.83	7,400	22,583	27,090	42,000	5,780
เศรษฐกิจมหภาค : อัตราการเติบโต	ร้อยละ	11.64	7.82	-32.81	7.27	3.93	3.31	-0.10	0.87
เสถียรภาพ : ดัชนีราคาผู้บริโภค	ร้อยละ	8.60	13.02	51.36	2.00	3.56	1.27	2.75	1.90
เสถียรภาพ : อัตราการว่างงาน	ร้อยละ	5.00	4.80	-4.00	4.70	3.96	3.50	3.70	0.90
เสถียรภาพ : ดอกเบี้ยแท้จริง	ร้อยละ	15.50	12.30	-20.65	4.70	1.25	3.70	-10.70	5.70
เสถียรภาพ : ดุลบัญชีเดินสะพัด ต่อ GDP	ร้อยละ	-27.35**	-25.44*	-6.97	1.93*	3.60	6.33	0.52	3.31
เสถียรภาพ : ความน่าเชื่อถือ	S&P (D-AAA)			BB-	AA-	AA-	AA-	A+	BBB+
	Moody's (C-Aaa)			B1	Aa3	Aa3	Aa2	A1	Baa1
	Fitch (D-AAA)			B+	A+	A+	AA-	A	BBB+

ขีดความสามารถการแข่งขัน (อันดับ)	คะแนน (1-7)	3.8 (98)	3.8 (104)	5.3 (15)	4.9 (28)	5.5 (6)	5.0 (26)
ปัจจัยเศรษฐกิจ	หน่วย	MN	CN	TW	KR	JP	TH

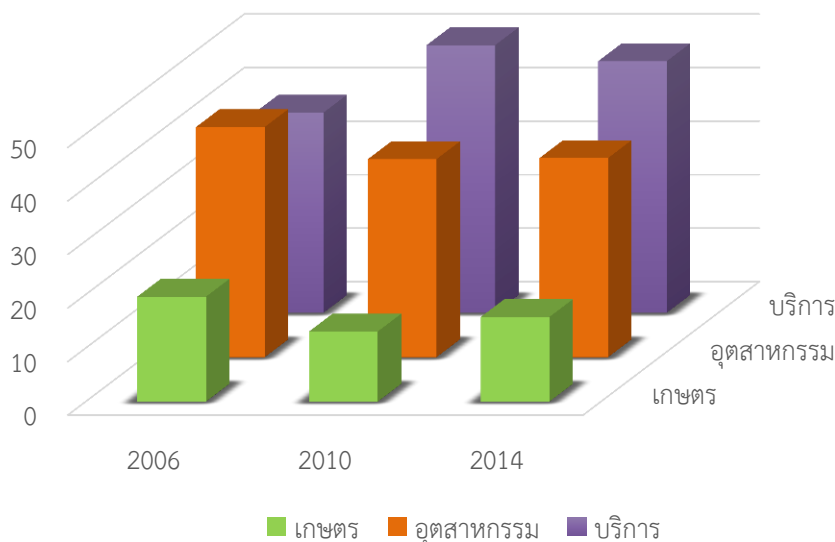
ที่มา : CEIC Data (2016), Trading Economics (2016), Standard and Poor's (2016), Moody's (2016), Fitch (2016), World Economic Forum (2016)

หมายเหตุ : * = ปี 2013, ** = ปี 2012

1.2.2 โครงสร้างเศรษฐกิจ

จากการส่งออกสินค้าเหมืองแร่จนได้รับสมญานามว่า “Minegolia” ประกอบกับภัยหนาวและภัยแล้งที่กระทบต่ออุตสาหกรรมปศุสัตว์¹⁷ สัดส่วนภาคเกษตรลดลงอย่างเห็นชัดจากร้อยละ 19.6 ในปี 2010 เหลือร้อยละ 15.8 ในปี 2014 ทั้งที่สัดส่วนกำลังแรงงานในปี 2014 (ร้อยละ 28.6) มากกว่าภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละ 21.0) ขณะเดียวกันส่วนแบ่งภาคอุตสาหกรรมลดจากร้อยละ 43.0 ในปี 2010 เหลือร้อยละ 37.2 ในปี 2014 และกลายเป็นรองภาคบริการซึ่งสัดส่วนจาก GDP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37.4 เป็นร้อยละ 47.0 ในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้ปัจจุบันภาคดังกล่าวก่อให้เกิดการจ้างงานมากที่สุด (ร้อยละ 50.4 จากกำลังแรงงาน) ส่วนหนึ่งเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับเหมืองแร่ เช่น ก่อสร้าง แต่อีกส่วนเป็นอุตสาหกรรมบริการที่รัฐพยายามผลักดันเพื่อสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ เช่น ท่องเที่ยว ภาพยนตร์ เป็นต้น¹⁸

รูปภาพที่ 1.7: การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเพิ่มภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการของมองโกเลีย ระหว่างปี 2006-2014

ที่มา : World Bank (2016)

ข้อมูลของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) ในตารางที่ 1.4 แสดงให้เห็นว่าสินค้าส่งออก 5 อันดับแรกของมองโกเลียในปี 2014 เป็นสินค้าขั้นปฐมภูมิ ได้แก่

¹⁷ <http://www.desdemonadespair.net/2010/02/historic-mongolia-drought-and-snowfall.html>

¹⁸ <http://mongolianeconomy.mn/en/b/4858>

- 1) สินแร่ ตะกรัน และถ่าน (มูลค่า 3,222.99 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 83 จากปีก่อน) โดยเฉพาะสินแร่และหัวแร่ทองแดง สินแร่และหัวแร่เหล็ก และสินแร่และหัวแร่สังกะสี
- 2) เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ (1,496.101 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งลดลงร้อยละ 9) โดยเฉพาะถ่านหินและน้ำมันปิโตรเลียมดิบ
- 3) โลหะมีค่าและเครื่องประดับ (มูลค่า 405.58 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 31) โดยเฉพาะทอง
- 4) ขนสัตว์ (มูลค่า 311.18 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 21) โดยเฉพาะขนแกะ และ
- 5) ผลิตภัณฑ์แร่ที่ใช้ในการก่อสร้าง (มูลค่า 72.39 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งลดลงร้อยละ 14) โดยเฉพาะฟลูออสปาร์

ตารางที่ 1.4: สินค้าส่งออก 10 รายการแรกของมองโกเลีย ในปี 2013-2014
เปรียบเทียบกับดุลการค้าระหว่างประเทศ

อันดับ	สินค้า	มูลค่าการส่งออก (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)			ดุลการค้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)	
		2013	2014	Δ (%)	สัดส่วน	ดอลลาร์สหรัฐฯ
1	สินแร่	1,761.24	3,222.99	83.00	55.82	3,222.87
2	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่	1,650.01	1,496.101	-9.33	25.91	135.57
3	โลหะมีค่าและเครื่องประดับ	309.91	405.58	30.87	7.02	402.83
4	ขนสัตว์	258.12	311.18	20.56	5.39	308.55
5	วัสดุก่อสร้าง	84.22	72.39	-14.04	1.25	-30.90
6	เครื่องจักรกล	31.48	51.07	62.24	0.88	-592.98
7	ทองแดงและผลิตภัณฑ์	16.14	41.93	159.83	0.73	40.57
8	หนังดิบและหนังฟอก	34.83	35.58	2.16	0.62	34.04
9	อากาศยาน	17.65	29.61	67.76	0.51	-26.62
10	เครื่องแต่งกายถัก	22.50	23.78	5.71	0.41	13.52
รวมทั้งสิ้น		4,269.06	5,774.33	35.26	100.00	642.88

* ที่มา : คณะผู้วิจัย (2016) ประมวลจาก International Trade Centre (2016) <http://www.trademap.org/Index.aspx>

ผลรวมของกลุ่มสินค้าทั้ง 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 95 ของการส่งออกสินค้าทั้งหมดของมองโกเลีย โดยมองโกเลียเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าในทุกรายการ ยกเว้นสินแร่ที่ใช้ในการก่อสร้าง ทั้งนี้ประเทศจีนเป็นตลาดส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของมองโกเลีย (ร้อยละ 87.8)¹⁹ รองลงไปเป็นสหราชอาณาจักร (ร้อยละ 6.9) และรัสเซีย (ร้อยละ 1.1)

1.2.3 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

มองโกเลียมีอัตราการว่างงานสูงกว่าไทยและประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออก แต่จากการขยายตัวของเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการว่างงานลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือร้อยละ 4.80 ในปี 2014 ถึงกระนั้นก็ตามเนื่องจากสถาบันการศึกษาพัฒนาบุคลากรไม่ทัน หรือไม่ตรงกับความต้องการของภาคเอกชน ผู้ประกอบการจึงไม่สามารถคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับงานได้จากระบบอาชีวศึกษา และเกิดปัญหาการจ้างงานเยาวชน

¹⁹ มองโกเลียเกินดุลการค้ากับจีนถึง 3,371 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปีดังกล่าว (<http://www.trademap.org/Index.aspx>)

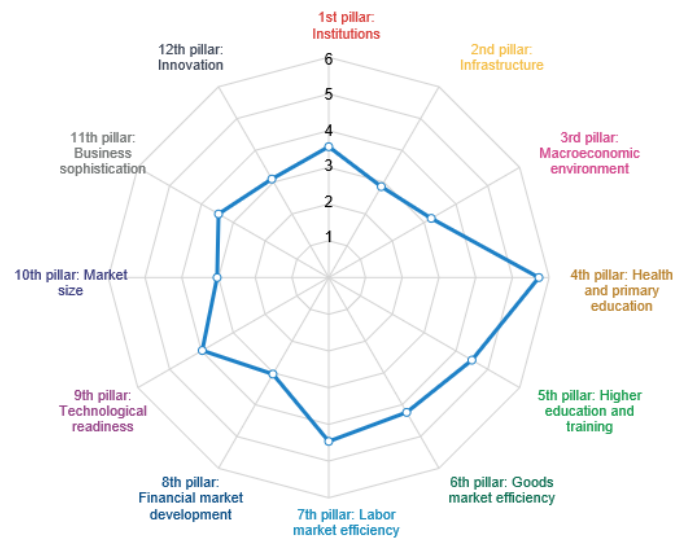
ไร้ฝีมือนอกระบบ²⁰ ส่วนอัตราเงินเฟ้อยังเป็นที่น่ากังวล โดยในปี 2014 สูงถึงร้อยละ 13.02 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเกือบเท่าตัว หมายความว่าเศรษฐกิจเติบโตช้ากว่าราคาสินค้าและบริการที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของชาวมองโกเลีย

จากความเปราะบางของเศรษฐกิจที่พึ่งพาต่างชาติ ประกอบกับความกังวลต่อผลการเลือกตั้งรัฐสภาและประธานาธิบดีที่จะมีขึ้นในเดือนมิถุนายน 2016 และปี 2017 ตามลำดับ (ข้อมูลบรรยากาศทางการเมืองปรากฏในหัวข้อ 1.6) กระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนที่ต้องการเร่งรัดโครงการสำคัญ เช่น โครงการขยายเหมืองโอยู โทลกูย ระยะที่ 2 กลางปี 2016²¹ อันเป็นความหวังในการพยุงอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้บริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือให้เครดิตมองโกเลียต่ำกว่าไทยและจีน

1.2.4 ชีตความสามารถในการแข่งขัน

รูปภาพที่ 1.8 แสดงถึงขีดความสามารถการแข่งขัน ซึ่งประเมินโดยเวทีเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum: WEF) ปัจจัยด้านสุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับคะแนนสูงสุด 5.7 คะแนน ตามมาด้วยปัจจัยด้านการศึกษาระดับสูงและการฝึกอบรม ประสิทธิภาพแรงงาน และประสิทธิภาพตลาดสินค้า อย่างไรก็ตาม การศึกษาระดับสูงของมองโกเลียได้รับคะแนนสูงในเชิงปริมาณ แต่ต่ำในเชิงคุณภาพ (6.1 และ 3.9 คะแนนตามลำดับ) เช่นเดียวกับด้านแรงงานที่ขาดทักษะเฉพาะทาง อันเป็นประเด็นปัญหาที่จะกล่าวต่อไปในส่วนที่ 1.5 สำหรับปัจจัยที่ได้รับคะแนนต่ำที่สุด คือ โครงสร้างพื้นฐาน (2.9 คะแนน) โดยเฉพาะด้านการขนส่งทางน้ำและราง ซึ่งจะอธิบายในส่วนถัดไป

รูปภาพที่ 1.8: ชีตความสามารถการแข่งขันของมองโกเลีย

ที่มา : WEF (2016)

<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/economies/#economy=MNG>

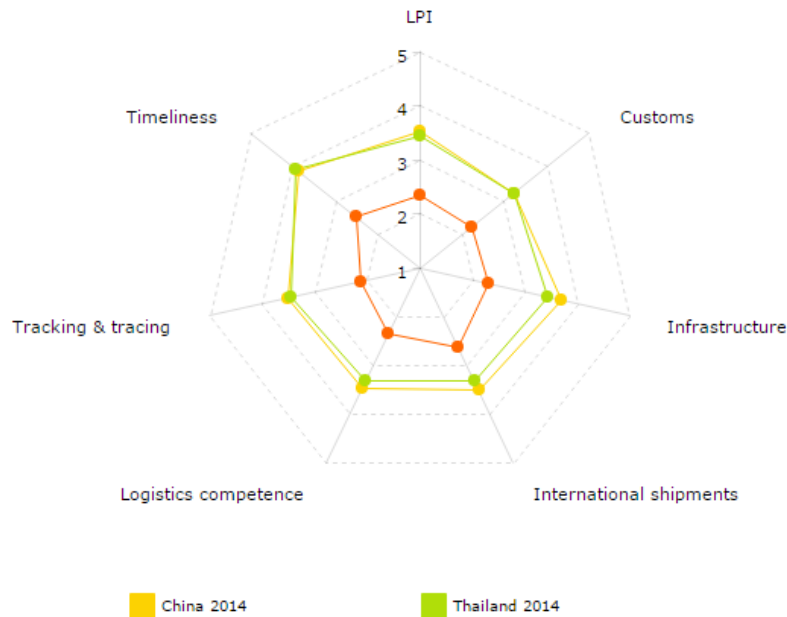
²⁰ <https://www.povertyactionlab.org/evaluation/technical-vocational-education-training-mongolia>

²¹ <http://www.mining.com/rio-tinto-closes-4-4-billion-financing-deal-for-oyu-tolgoi-mine/>

1.3 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโลจิสติกส์

รูปภาพที่ 1.9: ประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของมองโกเลียเปรียบเทียบกับจีนและไทย (2014)

ที่มา : World Bank (2016) <http://lpi.worldbank.org/international/scorecard/radar/254/C/MNG/2014/C/CHN/2014/C/THA/2014>

ปัจจัยด้านโลจิสติกส์เป็นอุปสรรคหลักประการหนึ่งของประเทศมองโกเลีย เนื่องจากไม่มีทางออกสู่ทะเล จึงต้องพึ่งพาอาศัยท่าเรือเทียบเงินในประเทศจีนเป็นหลัก ในภาพรวมมองโกเลียจึงได้คะแนนประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) ของธนาคารโลกปี 2014 เพียง 2.36 คะแนน (อันดับ 135 จาก 160 ประเทศ) ซึ่งปัจจัยที่มองโกเลียอ่อนแอที่สุด คือ ด้านการติดตามและตรวจสอบ (Tracking and tracing) ประสิทธิภาพศุลกากร และคุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

1.3.1 โลจิสติกส์ระหว่างประเทศ

การขนส่งทางเรือ

การขนส่งสินค้าทางเรือจากท่าเรือกรุงเทพฯ/แหลมฉบังไปยังท่าเรือเทียบเงินใช้เวลาประมาณ 8-10 วัน และค่าใช้จ่ายต่อตู้สินค้า 20 ฟุต (Twenty-foot equivalent unit: TEU) อย่างน้อย 150 ดอลลาร์สหรัฐฯ (ไม่รวมพิธีการศุลกากร) จากนั้นสามารถขนส่งทางถนนหรือทางรางเข้าสู่ประเทศมองโกเลีย แต่มองโกเลียใช้ความกว้างราง 1.520 เมตร (Broad gauge) เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในอดีตสหภาพโซเวียต แต่จีนใช้ความกว้างมาตรฐาน 1.435 เมตร (Standard gauge) จึงต้องเสียเวลาเปลี่ยนโบกี้ที่ชายแดน โดยรวมแล้วใช้เวลาขนส่งทางรางจากเทียบเงินมายังอุลานบาตอร์ 8-10 วัน แต่อาจช้ากว่านั้นในฤดูหนาวหากมีพายุหิมะ สรุปแล้วการขนส่งจากไทยไปยังกรุงอุลานบาตอร์ใช้เวลาประมาณ 20 วัน และค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000 ดอลลาร์ต่อ TEU²²

²² ข้อมูลจากบริษัท Landbridge International Friedght Forwarders ภาคผนวก ค

รูปภาพที่ 1.10: เส้นทางขนส่งจากกรุงเทพฯ ผ่านท่าเรือเทียนจิน ไปยังกรุงอูลานบาตอร์

ที่มา : SeaRates (2016) <https://www.searates.com/reference/portdistance/?A=ChIJ82ENKDJgHTERIEjiXbIAAQE&F=ChIJq4qx4LuSUl0Rf4ShZHISBuY&B=12248&E=751&>

การขนส่งทางอากาศ

ในการขนส่งสินค้าจากไทยไปมองโกเลีย ราคาสำหรับพัสดุ 20 กิโลกรัมเท่ากับประมาณ 9,700 บาท ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เล็กน้อย แต่ใช้เวลาเร็วสุด 3 วัน เปรียบเทียบกับ 1 วันในกรณีประเทศจีน ได้ทุกวัน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น²³

การเดินทาง

มองโกเลียมีท่าอากาศยานนานาชาติ 2 แห่ง ได้แก่ กรุงอูลานบาตอร์ กับเมืองชอยบาลซาน (Choibalsan) แต่รายหลังมีเที่ยวบินไปจีนประเทศเดียว ทั้งนี้ บริษัท Mitsubishi Corporation และ Chiyoda Corporation²⁴ ของญี่ปุ่นกำลังก่อสร้างท่าอากาศยานอูลานบาตอร์แห่งใหม่ ซึ่งคาดว่าจะเปิดให้บริการปลายปี 2016²⁵ ปัจจุบันมองโกเลียเป็นประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่มีเที่ยวบินตรงมายังประเทศไทย นอกเหนือจากบริการเช่าเหมาลำของสายการบินมองโกเลีย (MIAT Mongolian Airlines) ในปี 2013 สายการบินฮุนนุ (Hunnu Air) เคยบินตรงจากกรุงอูลานบาตอร์มายังท่าอากาศยานดอนเมือง²⁶ แล้วเปลี่ยนไปท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ²⁷ แต่ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว²⁸ จึงเป็นอุปสรรคต่อนักลงทุน เพราะต้องต่อเครื่องที่ฮ่องกง ปักกิ่ง หรือโซล ซึ่งใช้เวลารวมอย่างน้อย 8 ชั่วโมง และราคาตัวเครื่องบินไปกลับค่อนข้างแพง (22,000 บาทขึ้นไป

²³ http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1

²⁴ <http://japandailynews.com/two-japan-firms-awarded-contracts-to-build-mongolias-international-airport-1328744/>

²⁵ <http://www.nubia.mn/?lang=ru>

²⁶ <http://airlineroute.net/2013/06/13/mr-ulndmk-jun13/>

²⁷ <http://airlineroute.net/2013/10/16/mr-w13/>

²⁸ <http://www.hunnuair.com/en/timetable>

แพงที่สุดในช่วงฤดูร้อนเดือนมิถุนายน-สิงหาคม) เปรียบเทียบกับการเดินทางไปยังประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆ
ที่ราคาเริ่มต้นอยู่หลักพัน

ตารางที่ 1.5: สภาพแวดล้อมด้านโลจิสติกส์ของมองโกเลียเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียง

ปัจจัยด้านโลจิสติกส์	หน่วย	MN	ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียง				TH
			CN	TW	KR	JP	
ประสิทธิภาพโดยรวม : LPI (อันดับ) ¹	คะแนน	2.36 (135)	3.53 (28)	3.72 (19)	3.67 (21)	3.91 (10)	3.43 (35)
การเข้าถึงระบบราง : ความยาวทางรถไฟ (อันดับ) ²	กม.	1,810 (75)	98,000 (2)	1,703 (77)	3,637 (47)	23,474 (14)	4,071 (42)
การเข้าถึงระบบราง : ความยาวต่อประชากร (อันดับ) ²	กม.	1,560 (26)	14,722 (104)	13,638 (98)	14,057 (102)	5,451 (71)	16,084 (109)
การเข้าถึงถนน : ความยาวถนน (อันดับ) ³	กม.	49,249 (77)	4,106,387 (3)	41,475 (85)	104,983 (44)	1,210,251 (6)	180,053 (28)
การเข้าถึงถนน : สัดส่วนถนนลาดยาง (อันดับ) ⁴	ร้อยละ	-	-	-	-	-	-
การเข้าถึงท่าอากาศยาน : จำนวน ท่าอากาศยานนานาชาติ ⁵	สัดส่วน	2	40+	5	8	20+	10
การขนส่งทางอากาศ : ต้นทุนพัสดุ 20 กก. ⁶	ดอลลาร์ สหรัฐฯ	9,738	9,490	9,490	9,554	9,554	-
การขนส่งทางอากาศ : ระยะเวลา ⁶	วัน	3	1	1	1	1	-
การเดินทางทางอากาศ: ต้นทุน ⁷	บาท	22,082	4,057	3,877	6,401	7,509	-

ที่มา : ¹ World Bank (2014) จากทั้งหมด 160 ประเทศ (<http://lpi.worldbank.org/international/global>)

² Project Gutenberg (2013) จากทั้งหมด 151 ประเทศและดินแดน

(http://self.gutenberg.org/articles/list_of_countries_by_rail_transport_network_size)

³ Central Intelligence Agency (2014) จากทั้งหมด 223 ประเทศและดินแดน

(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2085rank.html>)

⁴ World Bank (2014) ณ วันที่ 17 มกราคม 2016 ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้

(<http://data.worldbank.org/indicator/IS.ROD.PAVE.ZS/countries>)

⁵ ประมวลโดยคณะผู้วิจัย (2016) จากเว็บไซต์สายการบิน

⁶ DHL (2016) ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2016 (http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1)

⁷ Skyscanner (2016) แสดงราคาตั๋วที่ต่ำที่สุดในอีก 12 เดือนข้างหน้า

(<http://www.skyscanner.co.th/transport/flights/th?oym=null&iym=null>)

1.3.2 โลจิสติกส์ภายในประเทศ

การคมนาคมขนส่งในมองโกเลียประกอบด้วยทางถนน ทางราง และทางอากาศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ 1.11: ระบบรางในประเทศมองโกเลีย

ที่มา : Logistics Capacity Assessment (2013)

<http://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.4+Mongolia+Railway+Assessment>

การคมนาคมขนส่งทางราง

เส้นทางที่เป็นเส้นเลือดหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจมองโกเลีย คือ ทางรถไฟสายทรานส์มองโกเลียจากชายแดนจีน ผ่านกรุงอูลานบาตอร์ จนสุดชายแดนรัสเซียมีระยะทางทั้งสิ้น 1,110 กิโลเมตร อีกสายเชื่อมโยงเมืองชอยบาลซานกับรัสเซีย ระยะทาง 238 กิโลเมตร แต่ไม่ได้เชื่อมต่อกับกรุงอูลานบาตอร์ จึงใช้สำหรับขนส่งสินค้าเป็นหลัก นอกนั้นเป็นทางรถไฟสายเล็กๆ จากกรุงอูลานบาตอร์ไปยังเมืองใกล้ๆ เช่น เมืองเอร์เดเนต (Erdenet) ที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ หรือไปเมืองทองแดงขนาดใหญ่เพื่อใช้ขนถ่ายสินค้าโภคภัณฑ์อย่างเดียว รวมแล้วทางรถไฟในมองโกเลียซึ่งมีความยาวทั้งหมด 1,810 กิโลเมตร ขนส่งผู้โดยสารและสินค้ากว่าร้อยละ 40 และ 90 ของทั้งหมด ตามลำดับ²⁹ ซึ่งจะเพิ่มขึ้นในอนาคต หลังจากรัฐสภามองโกเลียอนุมัติให้นักลงทุนเกาหลีใต้ (Samsung C&T) ก่อสร้างทางรถไฟ Standard gauge สายแรกของประเทศ เพื่อเชื่อมโยงประเทศจีนกับเหมืองโอยู โดลคอย³⁰ นอกเหนือจากนั้น รัฐบาลมีแผนก่อสร้างทาง

²⁹ <http://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.4+Mongolia+Railway+Assessment>

³⁰ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-10-24/mongolia-embraces-china-with-railway-to-lower-transport-costs>

รถไฟเชื่อมกับรัสเซียเพิ่มเติมเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า เนื่องจากในปัจจุบันรัสเซียเป็นตลาดส่งออกที่มีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 2 ตามที่ได้นำเสนอในส่วนของ 1.2.2

การคมนาคมขนส่งทางบก

มองโกเลียมีความยาวถนนประมาณ 49,000 กิโลเมตร ส่วนใหญ่ยังไม่ลาดยาง เว้นแต่ (1) ถนนสายเหนือ-ใต้ ขนานทางรถไฟทรานส์มองโกเลีย ที่ใช้ขนส่งสินค้าไปยังประเทศจีนและรัสเซีย โดยไปสุดที่เมือง Altanbulag ทางเหนือและเมือง Zamyin-Üüd ทางใต้ และ (2) ถนนเชื่อมโยงระหว่างเมืองหลวงกับเมืองหลักของแต่ละจังหวัด (Aimag) นอกเหนือจากนั้น สิ่งที่ปรากฏเป็นเส้นบนแผนที่ แท้จริงอาจเป็นดิน ททราย หรือโคลน และนอกเขตอูแลานบาตอร์แทบไม่มีป้ายบอกทางใดๆ **นักธุรกิจที่ต้องออกต่างจังหวัดจึงควรเช่ารถขับเคลื่อนสี่ล้อพร้อมคนขับ** (ราคามาตรฐาน 80-150 ดอลลาร์สหรัฐฯต่อวัน ไม่รวมน้ำมัน ขึ้นอยู่กับประเภทรถ) และหลีกเลี่ยงการเดินทางยามวิกาล เพื่อลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุและการหลงทาง ทั้งนี้ หากนักลงทุนสนใจซื้อยานพาหนะ ราคารถจี๊ปรัสเซียมือสองเริ่มต้นที่ประมาณ 3,500 ดอลลาร์สหรัฐฯ ข้อดีคือรถดังกล่าวใช้น้ำมันซึ่งหาได้ทั่วไปในชนบท ส่วนน้ำมันคุณภาพสูงกว่าอย่าง “96” นั้นมีเฉพาะในเขตเมือง สำหรับนักธุรกิจยานพาหนะที่ได้รับความนิยมคือ Toyota Prius

การคมนาคมขนส่งทางอากาศ

รูปภาพที่ 1.12: อาคารผู้โดยสารที่สร้างขึ้นใหม่ในท่าอากาศยานโอโย โดลกอย

ที่มา : Lakwatsera (2014) https://geoventurer.files.wordpress.com/2014/08/img_5731.jpg

มองโกเลียมีสายการบิน 3 บริษัท ได้แก่ MIAT, Hunnu Air และ Aero Mongolia แต่เฉพาะ 2 บริษัทหลังที่ให้บริการเที่ยวบินภายในประเทศไปยังจุดหมายปลายทางไม่ต่ำกว่า 10 แห่ง ประเด็นที่น่าสนใจคือท่าอากาศยานซึ่งมีจำนวนผู้โดยสารเป็นอันดับ 2 ของประเทศ (เกือบ 100,000 คนต่อปี) รองจากอูแลานบาตอร์ คือ ท่าอากาศยานโอโย โดลกอย ซึ่งสร้างขึ้นใหม่โดยบริษัทเอกชนในปี 2013 ดังนั้น กล่าวได้ว่าระบบโลจิสติกส์มีความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมเหมืองแร่อย่างชัดเจน ยังมีโครงการขนาดใหญ่เท่าใด

โครงสร้างพื้นฐานก็ได้รับการพัฒนาตามนั้น ซึ่งแน่นอนว่านอกจากนักลงทุนและคนงานเหมืองแล้ว ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวย่อมได้ประโยชน์ด้วย

1.4 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐาน นอกเหนือจากระบบโลจิสติกส์ที่ได้อธิบายในข้อ 1.3 ไปแล้ว ประกอบด้วยทั้งทางกายภาพ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา และไม่ใช่กายภาพ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ไฟฟ้า

รูปภาพที่ 1.13: พลังงานแสงอาทิตย์ในมองโกเลีย

ที่มา : Dheera Venkatraman (2015)

<http://www.boredpanda.com/travel-landscape-photography-winter-dheera-venkatraman-mongolia/>

ประชากรมองโกเลียร้อยละ 89.8 มีไฟฟ้าใช้ แม้เป็นสัดส่วนต่ำกว่าไทย จีน และประเทศพัฒนาแล้วที่อัตราดังกล่าวเทียบเท่าร้อยละ 100 แต่หากคำนึงถึงปัจจัยทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ ความหนาแน่นประชากรต่ำที่สุดในโลกแล้ว การเข้าถึงดังกล่าวถือเป็นความสำเร็จประการหนึ่งของรัฐบาล นอกจากนี้ ต้นทุนไฟฟ้ายังค่อนข้างต่ำหากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก คือ 0.076 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเมกะวัตต์ชั่วโมง ในปี 2015 ตามตารางที่ 1.6 เทียบเท่าร้อยละ 46 ของต้นทุนไฟฟ้าในประเทศไทย ปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่ความยั่งยืนของแหล่งพลังงานมากกว่า เพราะปัจจุบันมองโกเลียใช้พลังงานไฟฟ้าร้อยละ 98 จากถ่านหิน ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ³¹ ไม่มีการใช้พลังงานนิวเคลียร์หรือพลังงานน้ำ ประกอบกับการผลิต (4,534 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมงในปี 2012) แทบไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ (4,204 ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง) ทำให้ไม่มีการส่งออกพลังงานไฟฟ้า และรัฐบาลหันมาสนใจการพัฒนาพลังงานสะอาดซึ่งในปี 2012 มีสัดส่วนเพียง

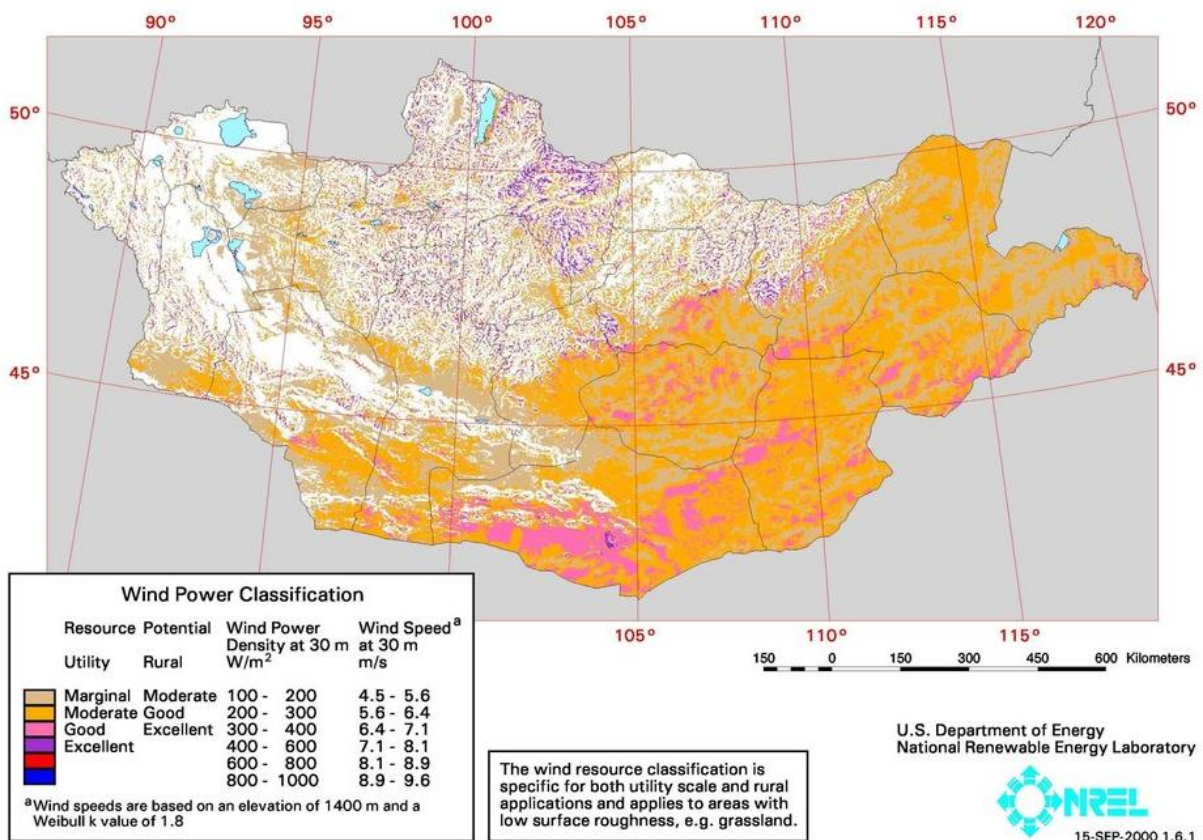
³¹ <http://www.worldcoal.org/resources>

ร้อยละ 0.2 จากการใช้พลังงานภายในประเทศ³² แต่จากรายงานล่าสุดประชากรอย่างน้อย 500,000 คน ซึ่งรวมถึงร้อยละ 70 ของชนร่อนเร่ที่เลี้ยงสัตว์ (Herders) ใช้พลังงานแสงอาทิตย์³³ ภาครัฐจึงกำหนดเป้าหมายเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนเป็นร้อยละ 20-25 ภายในปี 2020

ความมุ่งมั่นในการสนับสนุนพลังงานทดแทนทำให้มองโกเลียได้รับการยกย่องว่าเป็น 1 ใน 10 จุดหมายปลายทางเชิงจริยธรรม (Ethical destinations) แห่งปี 2016³⁴ และกระตุ้นให้นักธุรกิจหันมาลงทุนในสาขาดังกล่าว โดยกลุ่มบริษัท Newcom Group ของมองโกเลียได้ลงทุนโครงการพลังงานลมขนาด 50 เมกะวัตต์ที่เมือง Salkhit ในปี 2013³⁵ ตามมาด้วยการก่อสร้างฟาร์มลมของบริษัท Ferrostaal Industrial Projects จากเยอรมนีที่เมือง Sainshand ในปี 2015 ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในเดือนตุลาคม 2017³⁶ ด้วยเหตุนี้ อุตสาหกรรมพลังงานสีเขียว โดยเฉพาะพลังงานลมในเขตทะเลทรายโกบี (ดูแผนที่ในรูปภาพที่ 1.14) เป็นสาขาที่น่าสนใจมากสำหรับนักลงทุนไทย

รูปภาพที่ 1.14: แผนที่ทรัพยากรลมในมองโกเลีย

ที่มา : Department of Energy, United States (2000) <http://www.geni.org/globalenergy/library/national-renewable-resources/GlobalWindResources/Mongolia/mongolia-wind-resources.jpg>

³² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mg.html>

³³ <http://edition.cnn.com/2016/01/12/travel/ethical-travel-destinations-2016/>

³⁴ <http://edition.cnn.com/2016/01/12/travel/ethical-travel-destinations-2016/>

³⁵ <http://newcom.mn/en/company/26>

³⁶ <http://www.ferrostaal.com/en/top-references-ferrostaal/54-mw-onshore-windpark-sainshand-mongolei/>

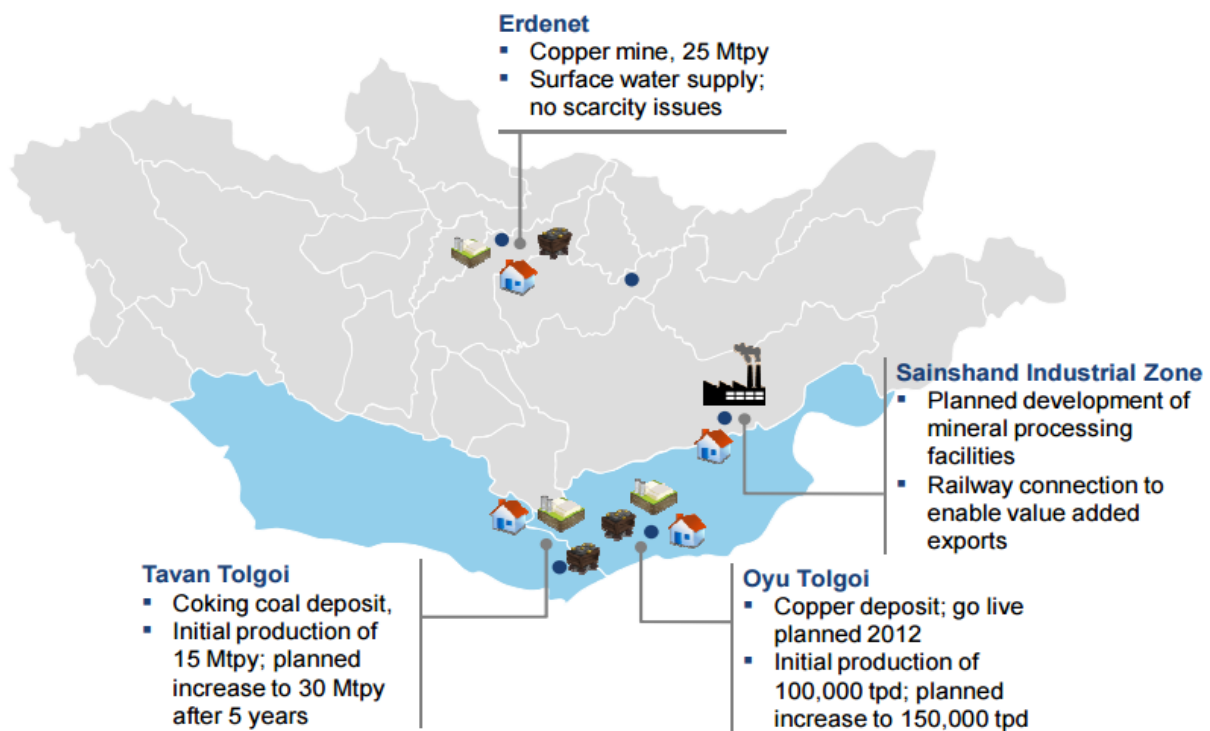

1.4.2 น้ำสะอาดและการจัดการน้ำเสีย

*Managing our future water needs is key to sustaining Mongolia's economic growth. We must ensure fast and effective implementation of our National Water Plan.*³⁷

ตามที่ประธานาธิบดีมองโกเลียกล่าวไว้ในปี 2011 การจัดการน้ำเป็นความท้าทายสำคัญสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จากสถิติของธนาคารโลกในปี 2015 ประชากรมองโกเลียร้อยละ 64 เข้าถึงแหล่งน้ำสะอาด (Improved water sources) ส่วนใหญ่เป็นน้ำบาดาล ซึ่งยังห่างไกลสัดส่วนร้อยละ 96 และ 98 ในจีนและไทย ตามลำดับ เพราะมองโกเลียขาดแคลนแหล่งน้ำดิบ โดยหน่วยงาน Water Resources Group ประมาณการว่าอุปสงค์จะเพิ่มขึ้น 2 เท่าในปี 2030 ซึ่งบริเวณที่ไม่มีเหมืองหนาแน่น เช่น ทะเลทรายโกบี เป็นพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำมากที่สุด โดยมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีเพียง 50 มิลลิเมตร³⁸ ทั้งนี้ จากข้อมูลปี 2009 ภาคอุตสาหกรรมใช้น้ำมากถึงร้อยละ 38 จากทั้งหมด เปรียบเทียบกับร้อยละ 13 ในภาคครัวเรือน³⁹

รูปภาพที่ 1.15: แหล่งอุตสาหกรรมของมองโกเลียซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำ

ที่มา : Water Resources Group (2012) http://www3.weforum.org/docs/WEF/WRG_Background_Impact_and_Way_Forward.pdf

หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำจะทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะเมื่อภาครัฐต้องจัดการให้ประชากรอีกร้อยละ 36 เข้าถึงน้ำสะอาด แม้ว่าภาครัฐมีแผนก่อสร้างท่อส่งน้ำความยาว

³⁷ http://www3.weforum.org/docs/WEF/WRG_Background_Impact_and_Way_Forward.pdf

³⁸ <http://www.theguardian.com/sustainable-business/mongolia-water-scarcity-threaten-economic-boom-mining>

³⁹ http://www.unwater.org/fileadmin/user_upload/unwater_new/docs/Publications/MNG_pagebypage.pdf

600 กิโลเมตรจากแม่น้ำออร์คอน (Orkhon) ทางภาคเหนือ ซึ่งบางส่วนเป็นพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรม⁴⁰ (เงินลงทุนประมาณ 550 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁴¹) โครงการลงทุนขนาดใหญ่ควรผลิตน้ำได้เอง ตัวอย่างชัดเจน คือ เหมืองโอยู โดลกอย ใช้น้ำจากชั้นหินอุ้มน้ำ (Aquifer) ขนาด 560 ตารางกิโลเมตรซึ่งอยู่ลึกลงไป 400 เมตร และไม่ปล่อยน้ำเสียแต่อย่างใด⁴² (ร้อยละ 70 ของน้ำเสียในกิจการเหมืองแร่ทั้งหมดในมองโกเลียถูกนำกลับมาใช้ใหม่⁴³) รัฐบาลจึงสนใจผลิตน้ำด้วยวิธีเดียวกันหรือการรีไซเคิลน้ำอย่างในสิงคโปร์ รวมทั้งลดน้ำเสียที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 30 สำหรับกรุงอูลานบาตอร์ การจัดการน้ำจึงเป็นอีกสาขาธุรกิจที่เป็นโอกาสทองของไทย

ตารางที่ 1.6: ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานของมองโกเลียเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก

ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน	หน่วย	MN		ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	CN	TW	KR	JP	
ไฟฟ้า : การเข้าถึง (อันดับ) ¹	ร้อยละจาก ประชากร	-	89.8 (130)	100.0 (1)	100.0 (1)	100.0 (1)	100.0 (1)	100.0 (1)
ไฟฟ้า : ต้นทุน (อันดับ) ²	ดอลลาร์ต่อ กิโลวัตต์ชม.	-	0.076	-	0.141	0.101	-	0.167
น้ำสะอาด : การเข้าถึง (อันดับ) ³	ร้อยละจาก ประชากรที่เข้าถึง	64.0	64.0 (174)	96.0 (94)	-	100.0 (1)	100.0 (1)	98.0 (69)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้ โทรศัพท์เคลื่อนที่ (อันดับ) ⁴	ร้อยละจาก ประชากร	124.0	105.0 (104)	92.0 (131)	-	116.0 0 (77)	120.0 0 (69)	144.0 (36)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้อินเทอร์เน็ต (อันดับ) ⁵	ร้อยละจาก ประชากร	20.0	27.0 (132)	49.3 (93)	-	84.3 (25)	90.6 (16)	34.9 (123)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : การใช้บรอดแบนด์ (อันดับ) ⁶	ร้อยละจาก ประชากร	3.9	4.9 (103)	13.6 (66)	-	38.0 (8)	28.9 (25)	7.8 (90)
เทคโนโลยีสารสนเทศ : ดัชนีการพัฒน์ (อันดับ) ⁷	คะแนน	3.5	5.0 (84)	5.1 (82)	-	8.9 (1)	8.5 (11)	5.4 (74)
ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน	หน่วย	MN		CN	TW	KR	JP	TH

ที่มา : ¹ World Bank (2012) จากทั้งหมด 212 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/EG.ELC.ACCS.ZS>)

² World Bank (2015) (<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/mongolia/getting-electricity>)

³ World Bank (2015) จากทั้งหมด 196 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SAFE.ZS>)

⁴ World Bank (2014) จากทั้งหมด 203 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.CEL.SETS.P2/countries>)

⁵ World Bank (2014) จากทั้งหมด 202 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.P2/countries>)

⁶ World Bank (2013) จากทั้งหมด 192 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.BBND.P2/countries>)

⁷ International Telecommunication Union (2015) จากทั้งหมด 176 ประเทศ (<http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2015/>)

⁴⁰ <http://whc.unesco.org/en/list/1081>

⁴¹ http://www3.weforum.org/docs/WEF/WRG_Background_Impact_and_Way_Forward.pdf

⁴² <http://www.theguardian.com/sustainable-business/mongolia-water-scarcity-threaten-economic-boom-mining>

⁴³ http://www.ais.unwater.org/ais/pluginfile.php/501/mod_page/content/87/report_mongolia.pdf

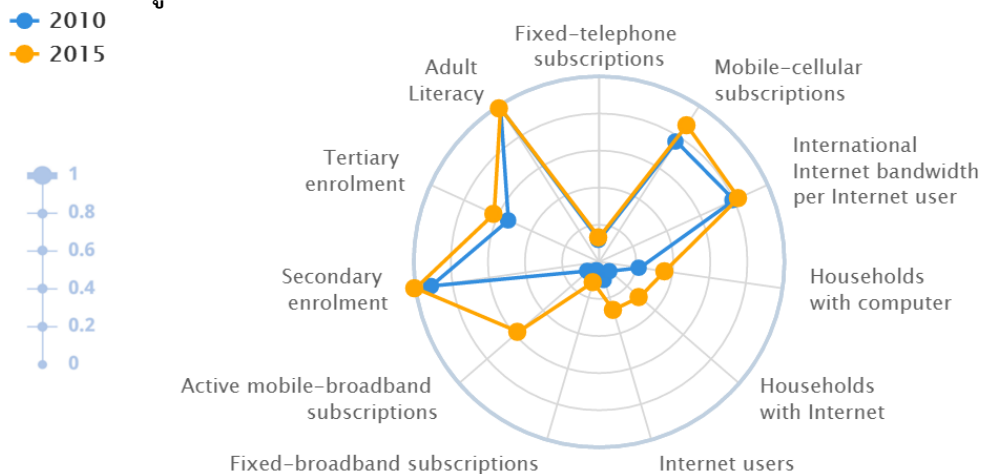
1.4.3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

Having a phone is the most important thing. I can call relatives who live in the town and nomads in the next valley. It's also very useful for keeping track of missing animals.

เช่นเดียวกับเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และไทย มองโกเลีย (รหัสประเทศ +976) มีจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มากกว่าจำนวนประชากร โดยเฉลี่ย 1 คนใช้โทรศัพท์ดังกล่าว 1.05 เครื่อง ทั้งที่ในปี 2005 ประชากรในชนบทเพียงร้อยละ 1 มีโทรศัพท์ใช้⁴⁴ แต่ปัจจุบันแม้แต่คนเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ก็สามารถใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าดังกล่าวเพราะสัญญาณไปถึงครบทั้ง 331 อำเภอ (Sum) ขณะที่จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน (Fixed line) มีแนวโน้มลดลงต่ำกว่าร้อยละ 10 ของประชากร ทั้งนี้ ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่รายใหญ่ที่สุดคือ MobiCom ซึ่งเป็นกิจการร่วมค้า (Joint venture) ระหว่าง Newcom Group กับบริษัทญี่ปุ่น ส่วน Skytel, Unitel และ G-Mobile เป็นของมองโกเลีย

ร้อยละ 36 ของครัวเรือนในมองโกเลียมีคอมพิวเตอร์ใช้ และร้อยละ 27 ของประชากรใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีความเร็วเฉลี่ย 1 เมกะบิตต่อวินาที ต่ำกว่าไทย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ (6, 12 และ 100 เมกะบิตต่อวินาที) หลายเท่า⁴⁵ แต่ด้วยมองโกเลียใช้โทรศัพท์ไร้สายมากกว่าโทรศัพท์บ้านถึง 13 เท่า ประชากรส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือ โดยแพคเกจรายเดือนแบบไม่จำกัดการใช้งานอยู่ที่ประมาณ 60,000 ทูกริก (Tögrög) หรือ 1,055 บาท⁴⁶ และมีการเข้าถึงบรอดแบนด์เท่ากับร้อยละ 4.9 ของประชากรในปี 2014

รูปภาพที่ 1.16: ดัชนีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศมองโกเลีย

ที่มา : ITU (2015) <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2015/#idi2015countrycard-tab&MNG>

ด้วยเหตุนี้ ในดัชนีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Development Index) โดยสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union: ITU) ตามรูปภาพที่ 1.16 จะเห็น

⁴⁴ <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2014/10/20/how-telecommunications-changed-the-lives-of-herders-in-mongolia>

⁴⁵ <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2015/MISR2015-w5.pdf>

⁴⁶ ข้อมูลจากบริษัท Unitel

ว่าจุดเด่นของมองโกเลีย คือ เทคโนโลยีไร้สายและแบนด์วิดท์ต่อจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนจุดอ่อนคือ สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ คะแนนของมองโกเลียจึงอยู่ระดับปานกลาง แม้ว่าจะกระโดดจาก 3.5 คะแนนในปี 2010 (อันดับ 97 ของโลก) เป็น 5.0 คะแนน (อันดับ 84) ในปี 2015 ก็ตาม

1.4.4 นิคมอุตสาหกรรม

เขตส่งเสริมการลงทุนพิเศษในมองโกเลีย ได้แก่

- อัลตันบูลัก (Altanbulag FTZ) ในจังหวัด Selenge ติดกับรัสเซีย
- ซามินูด (Zamiin-Uud FTZ) ในจังหวัด Dornogobi ติดกับจีน
- ซากานนูล (Tsagaannuur FTZ) ในจังหวัด Bayan Ulgii ติดกับรัสเซีย

1.5 สถานะแวดล้อมการลงทุนด้านสังคม

1.5.1 ภาพรวมการพัฒนามนุษย์

จากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) พบว่ามองโกเลียอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูง โดยปี 2014 ดัชนีดังกล่าวมีค่า 0.727 เท่ากับประเทศจีน (อันดับที่ 90) แต่สูงกว่าประเทศไทย (อันดับ 93) เล็กน้อย ดัชนีเพิ่มขึ้นจากปีก่อน 0.005 คะแนน ทำให้มองโกเลียขยับขึ้นมาถึง 5 อันดับ ในปีเดียวและแซงไทยขึ้นมาเป็นครั้งแรก สาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ต่อหัวและการเข้าถึงการศึกษาที่ทำให้คุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ยของชาวมองโกลดีขึ้น อย่างไรก็ตาม สถิติปี 2011 ชี้ว่าอัตราความยากจน (Poverty rate) ยังสูงกว่าร้อยละ 20⁴⁷ จึงเป็นประเด็นน่าจับตามองว่า รัฐบาลจะสามารถกระจายผลประโยชน์จากการลงทุนในกิจการปฐมภูมิ มิให้ประเทศติด “คำสาปของทรัพยากร” (Resource curse) หรือ “โรคดัตช์” (Dutch disease) ได้หรือไม่

1.5.2 การศึกษา

นโยบายการศึกษาภาคบังคับของมองโกเลียกำหนดให้ประชากรอายุ 6 ถึง 17 ปี ต้องได้รับการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นเวลา 12 ปี แต่ดัชนีการเข้าเรียน (Schooling Index) ของ UNDP สะท้อนว่าโดยเฉลี่ยชาวมองโกเลียเข้าศึกษา 9 ปี 4 เดือน ซึ่งสูงกว่าไทยและจีน โดยสัดส่วนประชากรที่เข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 59 ในปี 2012 เป็นร้อยละ 62 ในปี 2013 (อันดับ 28 ของโลก) สูงกว่าแม้กระทั่งญี่ปุ่น นอกจากนี้ สัดส่วนประชากรที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เหลือเพียงร้อยละ 1.6 (ต่ำเป็นอันดับ 36 ของโลก) ต่ำกว่าทั้งไทยและจีนเช่นกัน ถึงกระนั้นก็ตาม คุณภาพการศึกษาในมองโกเลียยังห่างไกลประเทศพัฒนาแล้วอย่างญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ โดยไม่มีสถาบันการศึกษาใดติดรายชื่อ 500 มหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก⁴⁸

⁴⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2046.html>

⁴⁸ [http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015#sorting=rank+region="+country="+faculty="+stars=false+search="](http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015#sorting=rank+region=)

ตารางที่ 1.7: ปัจจัยด้านสังคมของมองโกเลียเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียง

ปัจจัยด้านสังคม	หน่วย	MN		ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียง				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	CN	TW	KR	JP	
ภาพรวม : ดัชนีการพัฒนา มนุษย์ (อันดับ) ¹	คะแนน	0.722 (95)	0.727 (90)	0.727 (90)	-	0.898 (17)	0.891 (20)	0.726 (93)
การศึกษา : อัตราการรู้หนังสือ (อันดับ) ²	ร้อยละ	98.3 (35)	98.4 (36)	96.4 (51)	-	-	-	96.7 (49)
การศึกษา : ดัชนีการเข้าเรียน (อันดับ) ¹	จำนวนปี การศึกษา	-	9.3 (76)	7.5 (115)	-	11.9 (21)	11.5 (29)	7.3 (117)
การศึกษา : อัตราการเข้าเรียน ระดับอุดมศึกษา (อันดับ) ³	ร้อยละ	59 (39)	62 (28)	30 (57)	-	98 (1)	61 (35)	51 (41)
การศึกษา : ความสามารถ ด้านภาษาอังกฤษ ⁴	คะแนน (เต็ม 120)	-	72	77	80	84	70	74
การศึกษา : นวัตกรรม (อันดับ) ⁵	คะแนน (เต็ม 1)	0.61 (56)	0.54 (66)	0.80 (29)	-	0.91 (14)	0.87 (19)	0.61 (55)
สาธารณสุข : อายุคาด (อันดับ) ¹	ปี	69.0 (125)	69.4 (122)	75.4 (58)	-	81.9 (13)	83.5 (2)	74.4 (81)
ความปลอดภัย : อัตราการฆาตกรรม (อันดับ) ⁶	อัตราต่อ 100,000 คน	9.8	7.2 (157)	0.8 (15)	3.0 (81)	0.8 (23)	0.3 (4)	5.0
ความปลอดภัย : ดัชนีความปลอดภัย (อันดับ) ⁷	คะแนน (เต็ม 100)	29.8 (135)	42.2 (95)	67.9 (30)	78.8 (5)	85.7 (1)	80.67 (3)	57.4 (53)
ความเสมอภาค : สัมประสิทธิ์จีนิ (อันดับ) ⁸	คะแนน (เต็ม 100)	33.9	33.8 (38)	-	-	-	-	39.3 (23)
ความเสมอภาค : ความเท่าเทียม ทางเพศ (อันดับ) ⁹	คะแนน (invert)	-	0.034 (13)	0.131 (42)	-	-	-	0.106 (37)
ความเสมอภาค : ความเป็นมิตร ต่อเพศที่สาม (อันดับ) ¹⁰	คะแนน (+/-7)	-	0 (59)	0 (59)	1 (46)	-4 (105)	0 (59)	1 (46)
ความเป็นเมือง (อันดับ) ¹¹	ร้อยละ	70 (74)	71 (75)	54 (118)	-	82 (45)	93 (18)	49 (136)

ที่มา: ¹ UNDP (2014) จากทั้งหมด 188 ประเทศ (<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>)

² UNESCO (2015) จากทั้งหมด 153 ประเทศ (<http://www.uis.unesco.org/Literacy/Pages/default.aspx>)

³ World Bank (2013 ยกเว้นยกเว้นญี่ปุ่นเป็นข้อมูลปี 2012) จากทั้งหมด 98 ประเทศ
(<http://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR/countries>)

⁴ Educational Testing Service (ETS) (2014) (https://www.ets.org/s/toefl/pdf/94227_unlweb.pdf)

⁵ Cornell INSEAD WIPO (2015) จากทั้งหมด 141 ประเทศ (<https://www.globalinnovationindex.org/content/page/data-analysis/>)

⁶ UNODC (2012) (<https://data.unodc.org/#state:0>)

⁷ NUMBEO (2015) จากทั้งหมด 117 ประเทศ (http://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2015)

⁸ World Bank (2012) จากทั้งหมด 81 ประเทศ (<http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>)

⁹ SIGI (2014) จากทั้งหมด 108 ประเทศ (<http://www.genderindex.org/ranking>)

¹⁰ Spartacus (2015) จากทั้งหมด 181 ประเทศ (<http://www.spartacusworld.com/gaytravelindex.pdf>)

¹¹ World Bank (2014) จากทั้งหมด 211 ประเทศและดินแดน (<http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS/countries>)

ทั้งนี้ ภาษามองโกเลีย ซึ่งอยู่ในตระกูลอัลไต (Altaic) เช่นเดียวกับภาษาตุรกี ภาษาอูซเบก ภาษาคาซัค และภาษาเกาหลีแต่ใช้อักษรซีริลลิก (Cyrillic script) เป็นภาษาราชการและภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันถึงร้อยละ 95 เนื่องจากตัวอักษรและความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์สมัยสงครามเย็น ภาษารัสเซียยังเป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้มากที่สุด แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่สนใจเรียนภาษาอังกฤษ จีน หรือเกาหลีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการวัดผลสอบ Test of English as a Foreign Language (TOEFL) ชาวมองโกเลียสามารถสื่อสารและใช้ภาษาอังกฤษได้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 72 คะแนน มากกว่าญี่ปุ่น 2 คะแนน แต่น้อยกว่าไทย จีน และเกาหลีใต้ที่มีคะแนนเฉลี่ย 74, 77 และ 80 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ ทักษะที่ชาวมองโกเลียอ่อนแอ คือ ด้านการอ่าน

จุดอ่อนอีกประการหนึ่ง คือ ด้านนวัตกรรม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน เช่น จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งมีคะแนนในดัชนีนวัตกรรมโลก (Global Innovation Index) 0.80, 0.87 และ 0.91 ตามลำดับ คะแนนของมองโกเลียร่วงลงจาก 0.61 คะแนน (อันดับ 56 จากทั้งหมด 141 ประเทศ) ในปี 2014 เป็น 0.54 (อันดับ 66) ในปี 2015 ปัจจัยที่เป็นข้อบกพร่องมากที่สุด คือ ด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and development: R&D) ความคิดสร้างสรรค์ออนไลน์ (Online creativity) การเชื่อมโยงเครือข่ายนวัตกรรม (Innovation linkages) การกระจายความรู้ (Knowledge diffusion) และการสร้างประโยชน์จากความรู้ (Knowledge impact) ซึ่งมองโกเลียถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 94, 100, 106, 125 และ 132 ตามลำดับ⁴⁹ ทั้งนี้ จากการจัดอันดับความสามารถพิเศษ (Talent) โดย International Institute for Management Development (IMD) มองโกเลียอยู่อันดับ 54 จากทั้งหมด 61 ประเทศ ต่ำกว่าไทย จีน และอินเดีย

1.5.3 สาธารณสุข

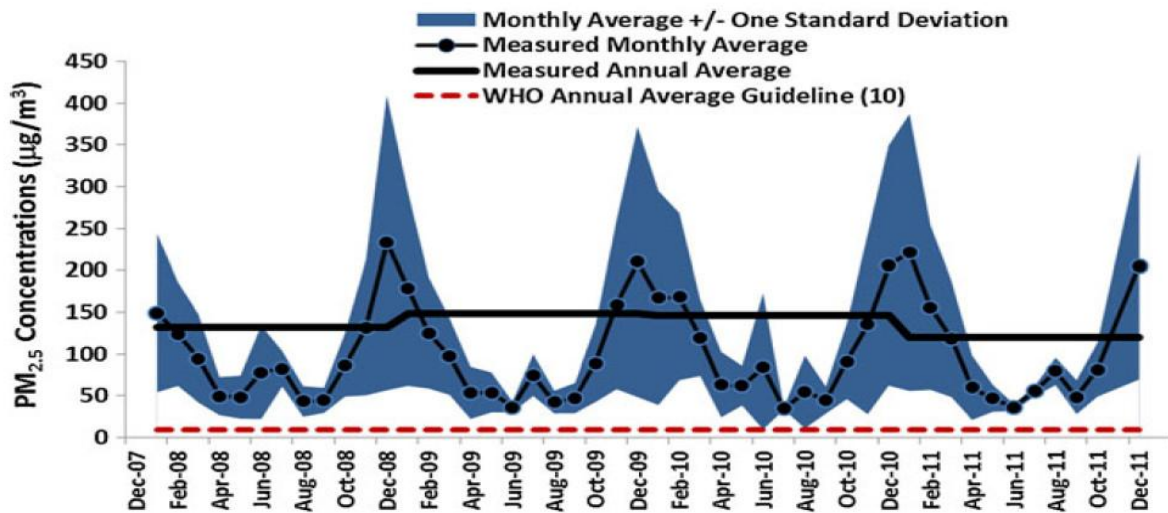
ในปี 2014 อายุคาด (Life expectancy) ของประชากรมองโกเลียโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 69 ปี 5 เดือน เพิ่มขึ้นจาก 67 ปี 4 เดือน ในปี 2011 แต่ยังสั้นกว่าไทย (74 ปี 5 เดือน) และประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจัยดังกล่าวบ่งบอกถึงคุณภาพมาตรฐานสาธารณสุขในมองโกเลียว่ายังไม่พัฒนาเทียบเท่ากับด้านการศึกษา เนื่องจากบริการสุขภาพนอกเขตเมืองหลวงจำกัดมาก นักลงทุนที่ต้องเดินทางไกลควรพกยาติดไปด้วย⁵⁰ สำหรับนักลงทุนที่มีปัญหาาระบบทางเดินหายใจ ควรปรึกษาแพทย์ก่อนเดินทางไปมองโกเลียในช่วงฤดูหนาว เพราะมลพิษทางอากาศสูงถึงขั้นวิกฤติจากการใช้พลังงานถ่านหิน

⁴⁹ <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015/country/Mongolia.pdf>

⁵⁰ <https://smatraveller.gov.au/countries/mongolia>

รูปภาพที่ 1.17: ความสัมพันธ์ระหว่างฤดูกาลกับคุณภาพอากาศในกรุงอูลานบาตอร์ (ปี 2009-2011)

ที่มา : Daily Dose of Air Pollution (2014) <http://4.bp.blogspot.com/-1zAtwg3Fie8/UZ21W0FlyII/AAAAAAACVo/kQ4sn4QDvLA/s1600/Air+Pollution+Monitoring+in+Ulaanbaatar+Mongolia.jpg>

1.5.4 ความปลอดภัย

ถึงแม้มองโกเลียตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก แต่วัฒนธรรมการใช้ชีวิตได้รับอิทธิพลจากรัสเซียและเอเชียกลาง ซึ่งรวมไปถึงการดื่มสุราโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลและฤดูหนาวที่อุณหภูมิติดลบ (จรรยาบรรณต้องรณรงค์ลดการบริโภคดังกล่าว เช่น กำหนดให้หน่วยงานรัฐเสรีพจนมแทนเหล่าในพิธีการต่างๆ⁵¹) ทำให้มองโกเลียมีอัตราอาชญากรรมสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอย่างเห็นได้ชัด จากสถิติของสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) พบว่าอัตราการฆาตกรรม (Homicide Rate) อยู่ที่ 7.2 ต่อประชากร 100,000 คน แม้ว่าจะลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 26 แต่ยังสูงกว่าประเทศไทย (5.0 ต่อประชากร 100,000 คน) และสูงกว่าจีนและญี่ปุ่นถึง 9 และ 24 เท่า ตามลำดับ เช่นเดียวกันจากดัชนีความปลอดภัย (Safety Index) ปี 2015 ซึ่งจัดทำโดย Numbeo มองโกเลียมีคะแนนความปลอดภัย 42.24 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่คะแนนปานกลางถึงต่ำ โดยต่ำกว่าไทย (57.44 คะแนน) และประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออก อันเป็นผลมาจากปัจจัยย่อย คือ ความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง เวลากลางคืน ดังนั้น ในยามวิกาล นักลงทุนที่ไม่มีรถส่วนตัวควรใช้บริการแท็กซี่ที่ถูกกฎหมายแทน อย่่างไรก็ดี ความเสี่ยงต่อการถูกลักพาตัว (Kidnapping) น้อยมากเพราะอัตราดังกล่าวต่ำกว่า 0.1 ต่อ 100,000 คน

รู้ไว้ใช้ว่า ...

เทศกาลนาดัม (Naadam) หนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural heritages) ของยูเนสโก ซึ่งจัดขึ้นทุกปีในเดือนกรกฎาคม (11-13 กรกฎาคมในกรุงอูลานบาตอร์) เป็นงานรื่นเริงที่สำคัญที่สุดของมองโกเลีย หัวใจของเทศกาล คือ การแข่งขันกีฬา 3 ประเภท ได้แก่ มวยปล้ำ ชีม้า และยิงธนู นักธุรกิจต้องงดการติดต่อธุรกิจและราชการในช่วงนี้ และระวังตัวเป็นพิเศษ เพราะปัญหาอาชญากรรมพุ่งขึ้นสูงในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังเทศกาลดังกล่าว⁵² ...

⁵¹ http://www.wpro.who.int/mongolia/mediacentre/rd_recognition/en/

⁵² <http://www.state.gov/safetravel/mongolia/crime.htm>

1.5.5 ความเสมอภาค

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของมองโกเลียสามารถประเมินได้จากสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ซึ่งอยู่ที่ 33.8 คะแนน ต่ำกว่าไทยเล็กน้อย สะท้อนความเหลื่อมล้ำระดับปานกลางอันเป็นเรื่องปกติของประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง ทั้งนี้ ความเหลื่อมล้ำในมองโกเลียเป็นผลมาจากระดับการพัฒนาในชุมชนเมืองและชนบทที่แตกต่างกันมาก กล่าวคือ ด้านสาธารณสุข แม้ว่าบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ อันเป็นอิทธิพลจากระบบการปกครองแบบสังคมนิยมซึ่งมีสหภาพโซเวียตเป็นต้นแบบ แต่การรักษาโรคเฉพาะทาง เครื่องมือ ยา และเภสัชภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพยังคงกระจุกตัวอยู่ในบริเวณชุมชนเมือง นอกจากนี้ ด้วยอากาศอันหนาวเหน็บ คนยากคนจนต้องอาศัยอยู่อย่างทรมาณ โดยคนไร้บ้านมักใช้ท่อระบายน้ำเป็นที่พักพิงในฤดูหนาว⁵³

อย่างไรก็ตาม มองโกเลียมีจุดเด่นด้านความเท่าเทียมทางเพศสูง โดยคะแนนดัชนีสถาบันสังคมและเพศ (Social Institutions and Gender Index: SIGI) จากการประเมินขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) อยู่ที่ 0.0345 คะแนน ต่ำกว่าไทยและจีน และเป็นอันดับ 13 จาก 188 ประเทศ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับความแตกต่างในการเข้าถึงการศึกษาระหว่างชายและหญิง ซึ่งมองโกเลียแตกต่างเพียงร้อยละ 0.4 โดยหญิงมีอัตราการรู้หนังสือสูงกว่าชาย ขณะที่จีนมีผู้ชายรู้หนังสือมากกว่าหญิงร้อยละ 3.7 นอกจากนี้ ความสัมพันธ์แบบเพศที่สามเป็นเรื่องถูกกฎหมาย เพียงแต่ว่าทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เปิดกว้าง

ความแตกต่างจากเชื้อชาติเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในมองโกเลีย แม้มีพรมแดนติดกับทั้งจีนและรัสเซีย แต่หากเปรียบเทียบความสัมพันธ์แล้ว มองโกเลียมีความสัมพันธ์ที่ดีกับรัสเซียมากกว่าจีน ด้วยเหตุการณ์ประวัติศาสตร์มองโกเลียเคยตกเป็นเมืองขึ้นของจีนในสมัยราชวงศ์หมิงและชิงอยู่หลายศตวรรษ ซึ่งหลังจากได้รับเอกราช ภายใต้การช่วยเหลือและแนะนำของสหภาพโซเวียต มองโกเลียปกครองตนเองแบบสังคมนิยม จึงเป็นที่มาของความสัมพันธ์อันราบรื่นและอิทธิพลหลายอย่างจากโซเวียต เช่น หนังสือเรียนเฉพาะทางในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาษารัสเซีย นอกจากนี้ ในชุมชนที่มีกิจการเหมืองแร่ มักมีชาวรัสเซียทำงานเป็นวิศวกรและแรงงานฝีมืออยู่ด้วย ในทางกลับกัน แรงงานจีนเข้ามาทำงานในประเทศมองโกเลียถึง 15,000 คน ส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ทำให้ชาวมองโกเลียส่วนหนึ่งมองว่าจีนเข้ามาแย่งงานทำ และช่วงชิงทรัพยากรธรรมชาติในประเทศ (ทั้งที่ประชากรวัยทำงานของมองโกเลียร้อยละ 37 เข้าไปทำงานในเกาหลีใต้เช่นกัน⁵⁴) โดยกลุ่มหัวรุนแรงที่ฝึกฝนาซี (Neo-Nazis) เคยทำร้ายนักท่องเที่ยวจีนมาแล้ว⁵⁵ ด้วยเหตุนี้ นักธุรกิจไทยจึงควรแสดงตัวว่าเป็นคนไทย ไม่ใช่คนจีน

รู้ไว้ใช้ว่า ...

นอกจากการไหว้หรือการกล่าว “สวัสดี” คนไทยไปไหนมาไหนมักทักกันว่า “กินข้าวรึยัง?” แต่หากนักลงทุนต้องเดินทางไปสำรวจพื้นที่ชนบทในมองโกเลีย ซึ่งประชากรเป็นชนร่อนเร่ (Nomads) อาศัยอยู่ในกระท่อม (Ger) เจอใครที่ไหน ให้ตะโกนว่า “nokhoi khor” ซึ่งแปลว่า “จับหมาหน่อย!” ...

⁵³ <http://www.chinasmack.com/2010/pictures/mongolian-homeless-living-underground-in-sewers.html>

⁵⁴ OECD (2010) (http://siteresources.worldbank.org/EASTASIAPACIFICEXT/Resources/226300-1279680449418/HigherEd_MongoliaSkillsReport.pdf)

⁵⁵ <http://shanghaiist.com/2015/04/06/images-emerge-mongolian-neo-nazi-assaulting-chinese-tourists.php>

1.6 สภาวะแวดล้อมการลงทุนด้านการเมือง

1.6.1 การปกครอง

รูปภาพที่ 1.18: ผู้นำจากอดีตถึงปัจจุบัน

ที่มา : Mongolkhun (2013)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/Tsakhiaagiin_Elbegdorj_takes_oath_on_10_July_2013.jpg

ถึงแม้ในศตวรรษที่ 13 จักรวรรดิมองโกลยิ่งใหญ่ไพศาลจนครอบคลุม 1 ใน 4 ของพื้นที่และจำนวนประชากรโลกในขณะนั้น หรือเทียบเท่าดินแดน 38 ประเทศในปัจจุบัน แต่หลังจากจักรพรรดินักรบเจงกิสข่าน (Genghis Khan) สวรรคต สงครามกลางเมืองโกลุย (Toluid Civil War) ทำให้อาณาจักรแตกเป็น 4 ส่วนหนึ่งในนั้น คือ ดินแดนมองโกเลียและจีนภายใต้กุบไล ข่าน ซึ่งสถาปนากรุงปักกิ่งเป็นเมืองหลวงแทนคาราโครัม (Karakorum) ในมองโกเลีย ประวัติศาสตร์ของมองโกเลียกับจีนจึงผูกพันกัน จนถึงยุคราชวงศ์ชิง โบกด์ข่าน (Bogd Khan) ได้ประกาศเอกราชจากจีนในปี 1911 แต่ฝ่ายสาธารณรัฐจีนไม่ยอม รัสเซียจึงสนับสนุนการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์มองโกเลีย และช่วยให้สาธารณรัฐประชาชนมองโกเลียก่อกำเนิดขึ้นในปี 1924 โดยสนิทสนมกับและเจริญรอยตามสหภาพโซเวียต ทั้งด้านระบอบการปกครองและนโยบายเศรษฐกิจ นับแต่นั้นเป็นต้นมา จนได้รับสมญานามว่า “รัฐโซเวียตที่ 16”⁵⁶

อย่างไรก็ตาม หลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลาย มองโกเลียแตกต่างจากประเทศในเอเชียกลางอย่างชัดเจนตรงที่สามารถพัฒนาประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่มีหลายพรรคการเมือง มีประธานาธิบดีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงเป็นประมุข และนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งในระบบรัฐสภาเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร โดยนายซาเคียจิอิน เอลเบกดอร์จ (Tsakhiaagiin Elbegdorj) ประธานาธิบดีคนปัจจุบัน ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและชนะการเลือกตั้ง 2 สมัยในปี 2009 และ 2013 ได้รับการยอมรับใน

⁵⁶ <http://www.economist.com/node/21531521>

เวทีนนานชาติว่าเป็นนักปฏิรูปเศรษฐกิจและนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ดังคำชมของประธานาธิบดีบารัค โอบามา *President Elbegdorj has been an important leader in advancing democracy and freedom in his country and a key partner for the United States in Asia and globally. Through its impressive democratic achievements and its progress on economic liberalization, Mongolia serves as a significant example of positive reform and transformation for peoples around the world.*⁵⁷

อนึ่ง จากดัชนีประชาธิปไตย (Democracy index) ของนิตยสาร *The Economist* มองโกเลียถูกจัดเป็น “ประชาธิปไตยแบบมีตำหนิ” (Flawed democracy) ด้วยคะแนน 6.62 คะแนน เป็นอันดับ 61 ของโลกและสูงกว่าไทย (อันดับ 93) แต่สถาบัน Freedom House ในสหรัฐฯ ไม่มองโลกแง่ร้ายเช่นนั้น ให้คะแนนด้านเสรีภาพทางการเมือง (Political rights) และเสรีภาพพลเมือง (Civil liberties) เท่ากับ 1 และ 2 คะแนน (จากทั้งหมด 7 คะแนนซึ่งยิ่งสูงยิ่งแสดงถึงเสรีภาพที่ลดลง) เทียบเท่าไต้หวัน และดีกว่าเกาหลีใต้และไทย อย่างไรก็ตาม ในความเห็นของนักลงทุนและนักวิเคราะห์ต่างชาติ พรรคการเมืองของมองโกเลียไม่ได้มีอุดมการณ์เป็นที่ตั้ง แต่มักใช้นโยบายประชานิยมและชาตินิยม รวมทั้งนักการเมืองเชื้อคนทรง (Shamans) ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่กระทบต่อนักลงทุน

1.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คำหวนของผู้นำสหรัฐฯ ทำให้เห็นการพัฒนาอีกมิติหนึ่งของมองโกเลีย คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตามที่ทราบกันดีว่ามองโกเลียถูกประชิดด้วย 2 มหาอำนาจรัสเซียและจีน ประธานาธิบดีเอลเบกดอร์จได้ประกาศนโยบาย “เพื่อนบ้านที่สาม” (Third neighbor policy) เพื่อสานความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะสหรัฐฯ ทั้งในทางความมั่นคงและเศรษฐกิจ อันเป็นการคานอำนาจและลดความเสี่ยงจากปัจจัยในรัสเซียและจีน นอกจากภารกิจรักษาสันติภาพภายใต้สหประชาชาติแล้ว มองโกเลียยังส่งทหารไปช่วยฝ่ายสหรัฐฯ ในอิรักและอัฟกานิสถาน การดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุกดังกล่าว ทำให้มองโกเลียเนื้อหอม โดยอดีตประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุชเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนแรกที่เยือนมองโกเลียในปี 2005 ทั้งนี้ จากการสำรวจของ Gallup ในปี 2012 พบว่าประชาชนมองโกเลียร้อยละ 44 มีความเห็นเชิงบวกต่อบทบาทผู้นำของสหรัฐฯ ในเวทีโลก ซึ่งสูงกว่าความเห็นต่อจีนและอินเดียมาก ในทางตรงข้ามเพียงร้อยละ 6 มีความเห็นเชิงลบต่อสหรัฐฯ (ในทวีปเอเชีย มีเมียนมาประเทศเดียวที่สัดส่วนผู้ต่อต้านสหรัฐฯ ต่ำกว่า คือ ร้อยละ 4)⁵⁸

สำหรับความสัมพันธ์กับอาเซียนนั้น มองโกเลียมีสถานเอกอัครราชทูตใน 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย (น่าสังเกตว่าไม่มีในมาเลเซียและฟิลิปปินส์) และความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีระหว่างไทย-มองโกเลียก็เป็นไปอย่างราบรื่น รวมทั้งนักธุรกิจไทยสามารถเดินทางเข้ามองโกเลียได้โดยไม่ต้องมีวีซ่าหากพำนักไม่เกิน 30 วันต่อครั้ง ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า มองโกเลีย ทั้งในระดับรัฐต่อรัฐ ธุรกิจต่อธุรกิจ และประชาชนต่อประชาชน นิยมชมชอบประเทศเพื่อนบ้านที่สามเหล่านี้ อันเป็นโอกาสของไทยที่จะเข้าไปพัฒนาการค้าการลงทุน

⁵⁷ <http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/texttrans/2013/06/20130628277812.html?CP.rss=true#ixzz2XWTl0oGV>

⁵⁸ <http://www.gallup.com/poll/161309/global-leadership-project.aspx>

1.6.3 สันติภาพ

เนื่องด้วยที่ตั้งห่างไกลจากสมรภูมิความขัดแย้งในโลกและจำนวนประชากรเบาบาง จุดเด่นทางการเมืองของมองโกเลียนอกเหนือจากการพัฒนาประชาธิปไตย คือ ด้านความสงบสุข โดยได้รับคะแนนดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) 1.71 คะแนน (อันดับ 43 จาก 162 ประเทศทั่วโลก) ซึ่งอยู่ระดับสูงแต่ต่ำกว่าญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ ส่วนความเสี่ยงจากภัยก่อการร้ายนั้นเป็นศูนย์ อย่างไรก็ตามบริษัท Credendo Group ซึ่งจัดอันดับความเสี่ยงของ 190 ประเทศ ให้คะแนนความเสี่ยงทางการเมืองระยะยาวสูงถึง 6 คะแนน จากระดับสูงสุด 7 คะแนน เพราะอุปสงค์ที่ลดลงของสินค้าโภคภัณฑ์ในประเทศจีนจะส่งผลให้การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลงบประมาณรุนแรงขึ้น Credendo Group ยังกังวลด้วยว่านโยบายที่เป็นมิตรต่อภาคธุรกิจของรัฐบาลชุดปัจจุบัน อาจขาดความต่อเนื่องหากพรรคฝ่ายค้านชนะเลือกตั้งรัฐสภาในเดือนมิถุนายน 2016 หรือการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี 2017

ตารางที่ 1.8: ปัจจัยการเมืองของมองโกเลียเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก

ปัจจัยด้านการเมือง	หน่วย	MN		ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	CN	TW	KR	JP	
ความเป็นประชาธิปไตย: ดัชนี (อันดับ) ¹	คะแนน (เต็ม 10)	6.51	6.62 (61)	3.00 (144)	7.65 (35)	8.06 (21)	8.08 (20)	5.39 (93)
เสรีภาพ: เสรีภาพทางการเมือง (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 7, invert)	1	1 (1)	7 (172)	1 (1)	2 (56)	1 (1)	6 (140)
เสรีภาพ: เสรีภาพพลเมือง (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 7, invert)	2	2 (48)	6 (158)	2 (48)	2 (48)	1 (1)	5 (131)
สันติภาพ: ดัชนีสันติภาพโลก (อันดับ) ³	คะแนน (เต็ม 5, invert)	1.72	1.71 (43)	2.27 (124)	1.66 (35)	1.70 (42)	1.32 (8)	2.30 (126)
สันติภาพ: ดัชนีการก่อการร้ายโลก (อันดับ) ⁴	คะแนน (เต็ม 10, invert)	0.00	0.00 (1)	6.29 (141)	0.15 (50)	0.00 (1)	0.00 (1)	7.28 (153)
สันติภาพ: ความเสี่ยงทางการเมืองระยะยาว (อันดับ) ⁵	คะแนน (เต็ม 7, invert)	5	6 (100)	2 (33)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	3 (47)
สันติภาพ: ความเสี่ยงทางสงคราม (อันดับ) ⁶	คะแนน (เต็ม 7, invert)	2	2 (45)	3 (80)	2 (45)	3 (80)	2 (45)	4
ความโปร่งใส: ภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (อันดับ) ⁷	คะแนน (เต็ม 100)	38	39 (80)	36 (100)	61 (35)	55 (43)	76 (15)	38 (85)

ที่มา : ¹ The Economist (2014) จากทั้งหมด 167 ประเทศ (<http://www.sudestada.com.uy/Content/Articles/421a313a-d58f-462e-9b24-2504a37f6b56/Democracy-index-2014.pdf>)

² Freedom House (2015) จากทั้งหมด 195 ประเทศ (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2015#.Vo81dPmLTIU>)

³ Vision of Humanity (2015) จากทั้งหมด 162 ประเทศ

(http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/Global%20Peace%20Index%20Report%202015_0.pdf)

⁴ Vision of Humanity (2015) จากทั้งหมด 162 ประเทศ (<http://www.visionofhumanity.org/#/page/our-gti-findings>)

⁵ Credendo Group (2015) จากทั้งหมด 190 ประเทศ (http://www.theglobaleconomy.com/rankings/political_risk_long_term/)

⁶ Credendo Group (2015) จากทั้งหมด 190 ประเทศ (http://www.theglobaleconomy.com/rankings/war_risk/)

⁷ Transparency International (2014) จากทั้งหมด 175 ประเทศ (<https://www.transparency.org/cpi2014/results>)

1.6.4 ความโปร่งใส

เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ปัญหาคอร์รัปชันยังคงกีดกันความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ จากดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index: CPI) ปี 2014 ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) พบว่า มองโกเลียมีคะแนนความโปร่งใส 39 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 1 คะแนน หรือคิดเป็นอันดับ 80 ของโลกจากทั้งหมด 175 ประเทศ ซึ่งดีกว่าไทย ฟิลิปปินส์ อินเดี ศรีลังกา และประเทศทั้งหมดในเอเชียกลาง แต่ต่ำกว่าบราซิลและประเทศทั้งหมดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนและเกาหลีเหนือ⁵⁹ ความสำเร็จนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะรัฐบาลปราบปรามคอร์รัปชันจริงจัง แม้อดีตประธานาธิบดีก็ถูกตัดสินจำคุกจากคดีทุจริตก่อนถูกปล่อยออกมาด้วยเหตุผลทางสุขภาพ แต่ฝ่ายค้านตอบโต้ว่าถูกกลั่นแกล้งเพราะไม่มีนักการเมืองจากพรรคประชาธิปไตย (Democratic Party) ฝ่ายรัฐบาลถูกไต่สวนเลย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประธานาธิบดีเอลเบกดอร์จได้รับการยกย่องบนเวทีโลกในด้านการต่อต้านคอร์รัปชัน แต่จากการสำรวจเครื่องชี้วัดคอร์รัปชันโลก (Global Corruption Barometer) (2013) โดย TI พบว่าในปีดังกล่าว นักธุรกิจร้อยละ 48 เห็นว่าปัญหาคอร์รัปชันรุนแรงขึ้น ส่วนอีกร้อยละ 32 เห็นว่าเหมือนเดิม โดยนักธุรกิจมองว่าสถาบันที่มีการทุจริตสูงสุด คือ ข้าราชการ (ร้อยละ 77) รองลงไปเป็นตุลาการ (ร้อยละ 73) สาธารณสุข (ร้อยละ 71) และตำรวจ (ร้อยละ 66) ส่วนองค์กรที่มีความโปร่งใสมากที่สุด คือ ด้านศาสนา องค์กรการนอกภาครัฐ และกลาโหม ตามลำดับ นอกจากนี้ ในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มเป้าหมายมากถึง ร้อยละ 39 เคยจ่ายเงินให้กับตำรวจ ร้อยละ 35 เคยจ่ายเงินให้กับผู้ให้บริการสาธารณสุข ร้อยละ 22 เคยจ่ายเงินให้กับสรรพากร ร้อยละ 21 เคยจ่ายเงินให้กับที่ดิน ร้อยละ 19 เคยจ่ายเงินให้กับหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาต และร้อยละ 8 เคยจ่ายเงินให้กับผู้ให้บริการสาธารณสุข⁶⁰

1.7 สรุปสถานะแวดล้อมการลงทุน

1.7.1 สรุปต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากแหล่งทุติยภูมิและปฐมภูมิ สามารถสรุปต้นทุนสำคัญทางธุรกิจได้ดังตารางที่ 1.9 ดังนี้

ตารางที่ 1.9: ต้นทุนสำคัญทางธุรกิจ

ปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ	อัตรา	หน่วย
ค่าเช่าพาร์ตเมนต์ 1 ห้องนอน ในเมืองอุลานบาตอร์	763.99	USD
ค่าไฟฟ้า	0.076	USD/kWh
ค่าโทรศัพท์เคลื่อนที่	0.08	USD/นาที
อินเทอร์เน็ต Unlimited ความเร็ว 10Mbps	26.28	USD
ค่าแรงขั้นต่ำ (ตามจริง) ⁶¹	120	USD/เดือน

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

⁵⁹ <https://www.transparency.org/cpi2014/results>

⁶⁰ <http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=mongolia>

⁶¹ จากการสัมภาษณ์ Mongolia Growth Group ภาคผนวก ข

1.7.2 สรุปจุดเด่น จุดด้อย ด้วยสถานะแวดล้อมทางการลงทุน

จากการประมวลข้อมูลภาพรวมการลงทุนและสภาพแวดล้อมใน 5 มิติตามข้อ 1.1-1.6 คณะผู้วิจัยสามารถสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการลงทุนในประเทศมองโกเลียในรูปแบบตาราง PESIL x SWOT ตามตารางที่ 1.10 เพื่อแสดงนัยสำคัญต่อนักลงทุนไทยทั้งในภาพรวมและรายสาขา

ตารางที่ 1.10: สรุป SWOT x PESIL ของประเทศมองโกเลีย และนัยสำคัญต่อนักลงทุนไทยในภาพรวมและรายสาขา

(สีเขียวแสดงถึงความได้เปรียบในเชิงการลงทุน และสีแดงแสดงถึงความเสียเปรียบในเชิงการลงทุน)

	S	W	O	T
E	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อที่กว้างใหญ่เป็นอันดับ 16 ของโลก → เหมืองแร่/วัสดุก่อสร้าง (+) อื่นๆ (-) - ใต้พิภพอุดมด้วยทรัพยากร โดยเฉพาะทองแดง ถ่านหิน ทอง → เหมืองแร่/วัสดุก่อสร้าง (+) - เศรษฐกิจเติบโตร้อนแรง ในช่วงปี 2011-2013 (สูงสุดในโลกในปี 2011) รายได้ต่อหัวและกำลังซื้อจึงเพิ่มขึ้นรวดเร็ว → อุตสาหกรรมบริการภายในประเทศ (+) - ความสะดวกในการทำธุรกิจ รวมทั้งการคุ้มครองนักลงทุน มีแนวโน้มดีขึ้น → ทุกอุตสาหกรรม (+) - อัตราภาษีศุลกากรต่ำ (เฉลี่ยร้อยละ 5) → อุตสาหกรรมนำเข้าวัตถุดิบ/เครื่องจักร (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการเติบโตเศรษฐกิจในระยะสั้นค่อนข้างต่ำ (3% ในปี 2016) → ทุกอุตสาหกรรม (-) - อัตราการว่างงานต่ำแต่แรงงานขาดแคลนส่วนหนึ่งเพราะจำนวนประชากรน้อย (3 ล้านคน) และมีแนวโน้มลดลง จึงต้องนำเข้าแรงงานจากจีน → อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (-) - โครงสร้างเศรษฐกิจและสินค้าส่งออกไม่หลากหลาย → อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากเหมืองแร่ (+) - การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลงบประมาณมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น → ทุกอุตสาหกรรม (-) - ภูมิอากาศหนาวเย็น โดยเมืองหลวงมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำที่สุดในโลก → ชน/นักท่องเที่ยว (+) เกษตรและอุตสาหกรรม อื่นๆ (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว พั่นตัว → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - อุปสงค์สินค้าโภคภัณฑ์จากจีนมีแนวโน้มชะลอตัว พร้อมกับราคาของถ่านหินและเหล็กในตลาดโลก → เหมืองแร่ (-)

	S	W	O	T
L	<p>- นักลงทุนเหมืองแร่มีบทบาทพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางโลจิสติกส์ → วัสดุก่อสร้างและอูตาฯ ต่อเนื่อง (+)</p>	<p>- ที่ตั้งห่างไกลทางออกสู่ทะเล ทำให้ต้นทุน โลจิสติกส์สูงและพึ่งพาจีนเป็นหลัก → อูตาฯ ต่อเนื่องจากโลจิสติกส์ (+) อูตาฯ อื่นๆ เพื่อการส่งออก (-)</p> <p>- ขนาดรางของมองโกเลียต่างกับจีน ทำให้เสียเวลาเปลี่ยนโบกี้ → อูตาฯ เพื่อการส่งออก (-)</p> <p>- มองโกเลียไม่มีเที่ยวบินตรงมายังไทย → ทุกอูตาฯ (-)</p> <p>- ถนนลาดยางมีน้อย ต้องใช้ 4WD เป็นหลัก → รถกระบะ/ชิ้นส่วนยานยนต์ (+) ทุกอูตาฯ (-)</p> <p>- เมืองหลวงเริ่มมีปัญหามลพิษ → ยานยนต์/ชิ้นส่วน (+) อูตาฯ อื่นๆ (-)</p>	<p>- รัฐสนับสนุนโครงการเชื่อมโยง โลจิสติกส์กับจีนและรัสเซีย → ทุกอูตาฯ เพื่อการส่งออก (+)</p> <p>- ADB สนับสนุนโครงการระดับภูมิภาค CAREC → ทุกอูตาฯ (+)</p> <p>- จีนสนับสนุนการก่อสร้างรถไฟจากจีนสู่อาเซียน ซึ่งจะเพิ่มทางเลือกการขนส่งทางบก → ทุกอูตาฯ (+)</p>	<p>- ปัญหาความปลอดภัยของท่าเรือในประเทศจีน → ทุกอูตาฯ (-)</p>
I	<p>- การเข้าถึงไฟฟ้าค่อนข้างสูง (90%) → ทุกอูตาฯ (+)</p> <p>- รัฐส่งเสริมพลังงานทดแทนและภูมิประเทศ/อากาศเอื้ออำนวย → พลังงานแสงอาทิตย์/ลม (+)</p> <p>- การเข้าถึงโทรศัพท์เคลื่อนที่สูง → ทุกอูตาฯ (+)</p>	<p>- พลังงานฟอสซิล (ถ่านหิน) มีสัดส่วนสูง → เหมืองแร่/พลังงาน (+) อูตาฯ อื่นๆ (-)</p> <p>- ภูมิประเทศแห้งแล้ง ทำให้อุปสงค์น้ำสะอาดเติบโตอย่างรวดเร็วและไม่เพียงพอในเขตเหมือง → การจัดการน้ำ/น้ำเสีย (+) เหมืองแร่ (-)</p> <p>- เทคโนโลยีและ ICT ล้าหลัง → ขั้นตอนอูตาฯ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม (+) ขั้นตอนอื่นๆ ของอูตาฯ (-)</p>	<p>- ต่างชาติสนใจพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านพลังงาน → ทุกอูตาฯ (+)</p>	<p>- ราคาพลังงานในตลาดโลกอยู่ในช่วงขาลง → พลังงาน (-) อูตาฯ อื่นๆ (+)</p>

	S	W	O	T
S	<ul style="list-style-type: none"> - อัตราการรู้หนังสือสูงมาก → ทุกอุตสาหกรรม (+) - อัตราการเข้าเรียน โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาสูงกว่าไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+) - ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจสูงกว่าไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+) - ความเสมอภาคทางเพศสูง → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - ความหนาแน่นประชากรต่ำที่สุดในโลก → อุตสาหกรรม เพื่อการบริโภคภายในประเทศ (-) - มลพิษในฤดูหนาว เป็นปัญหาต่อระบบ ทางเดินหายใจ → เวชภัณฑ์ (+) อุตสาหกรรม อื่นๆ (-) - บริการสาธารณสุขนอกเขตเมืองจำกัด → ทุกอุตสาหกรรม (-) - ความสามารถภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ และสัดส่วนการใช้ต่ำกว่าภาษารัสเซีย → ทุกอุตสาหกรรม (-) - อัตราอาชญากรรมสูงกว่าไทยแต่มีแนวโน้มลดลง → อุตสาหกรรม เกี่ยวกับความปลอดภัย (+) อุตสาหกรรม อื่นๆ (-) - การต่อต้านคนจีนยังเป็นปัญหา → ทุกอุตสาหกรรม (+) - อาหารอาจไม่ถูกปากชาวต่างชาติ → ทุกอุตสาหกรรม (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - ชนชั้นกลางรู้จักไทยในฐานะแหล่งท่องเที่ยว/สุขภาพ → อุตสาหกรรม เกี่ยวกับท่องเที่ยว/สุขภาพ (+) - มองโกเลียนับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกับไทยแต่นิกาย → ทุกอุตสาหกรรม (+) - ชาวมองโกเลียส่วนหนึ่งคลั่งไคล้กีฬามวยไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - ความใกล้ชิดทางทางวัฒนธรรมกับรัสเซีย เอเชียกลาง ตุรกี และเกาหลีสร้างความได้เปรียบแก่ชาติเหล่านี้ → ทุกอุตสาหกรรม (-)
P	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นประชาธิปไตยหลายพรรคการเมืองและสิทธิเสรีภาพสูง → ทุกอุตสาหกรรม (+) - อุตสาหกรรม ที่มีโครงการลงทุนขนาดใหญ่ → ทุกอุตสาหกรรม (-) - การเมืองมีเสถียรภาพ → ทุกอุตสาหกรรม (+) - สถานการณ์สงบ ปราศจากความเสียหายจากภัยก่อการร้าย → ทุกอุตสาหกรรม (+) - รัฐบาลจริงจังในการปราบปรามคอร์รัปชัน → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - การจ่ายสินบนยังเป็นเรื่องปกติ (22% จ่ายให้สรรพากร) → ทุกอุตสาหกรรม (-) - การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่แน่นอนส่งผลต่อความเชื่อมั่นนักลงทุน → ทุกอุตสาหกรรม (-) - บทบาทรัฐสูง (46% ของการผลิตภายในประเทศ) → ทุกอุตสาหกรรม (-) 	<ul style="list-style-type: none"> - รัฐสนใจพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศ “เพื่อนบ้านที่สาม” → ทุกอุตสาหกรรม (+) - มองโกเลียมีสถานเอกอัครราชทูตในประเทศไทย → ทุกอุตสาหกรรม (+) - นักธุรกิจไม่ต้องขอวีซ่าเข้าประเทศ → ทุกอุตสาหกรรม (+) 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งแต่อดีตมองโกเลียใกล้ชิดประเทศสังคมนิยม แต่ไทยไม่มีสถานเอกอัครราชทูตในมองโกเลีย อาจทำให้เสียเปรียบเวียดนาม → ทุกอุตสาหกรรม (-)

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2016)

2

กฎระเบียบการลงทุน สิทธิประโยชน์การลงทุน และสิทธิประโยชน์การค้า (ประเทศมองโกเลีย)

2.1 ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจในภาพรวม

จากการจัดอันดับของมูลนิธิ Heritage Foundation ด้านเสรีภาพทางเศรษฐกิจนั้น มองโกเลียได้ 59.2 คะแนน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนเล็กน้อย โดยเป็นอันดับที่ 96 ของโลก ซึ่งต่ำกว่าไทยและเกาหลีใต้แต่ดีกว่าจีน ปัจจัยที่เป็นจุดแข็งของมองโกเลีย ได้แก่ ความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานและเสรีภาพทางการค้าเนื่องจากมี อัตราภาษีศุลกากรเฉลี่ยเพียงร้อยละ 5.1 ส่วนจุดอ่อน คือ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ความโปร่งใส และบทบาทของรัฐซึ่งมีส่วนร้อยละ 46 ของการผลิตภายในประเทศ โดยหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นเป็นกว่าครึ่งหนึ่งของ GDP

ส่วนดัชนีความง่ายในการทำธุรกิจนั้น จากการปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความสะดวกขึ้น มองโกเลีย ขยับขึ้นมา 3 อันดับจากปี 2015 เป็นอันดับที่ 59 ของโลกในปี 2016 ใกล้เคียงกับประเทศไทยและดีกว่า ประเทศจีน โดยปัจจัยที่ได้รับการประเมินสูงสุด คือ การคุ้มครองผู้ลงทุน แม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาจะมีปัญหาเรื่อง ความไม่แน่นอนของนโยบายแต่ได้คะแนนเป็นอันดับ 8 ของโลก ส่วนปัจจัยด้อย คือ การขอใช้ไฟฟ้า ทั้งนี้ รายละเอียดทั้งหมดมูลนิธิ สวค. จะนำไปขยายความให้สอดคล้องกับเนื้อหาในส่วนที่ 2.2-2.7 ของรายงานฉบับต่อไป

ตารางที่ 2.1: ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการทำธุรกิจของมองโกเลียเชิงเปรียบเทียบ

ปัจจัยด้านกฎระเบียบ	หน่วย	MN		ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก				TH
		ปีก่อน	ปีล่าสุด	CN	TW	KR	JP	
เสรีภาพทางเศรษฐกิจ (อันดับ) ¹	คะแนน (เต็ม 100)	58.9	59.2 (96)	52.7 (139)	75.1 (14)	71.5 (29)	73.3 (20)	62.4 (75)
ความง่ายในการทำธุรกิจ (อันดับ) ²	คะแนน (เต็ม 100)	68.19 (59)	68.83 (56)	62.93 (84)	80.55 (11)	83.88 (4)	74.72 (34)	71.42 (49)
คุณภาพของกฎระเบียบ (อันดับ) ³	คะแนน (+/-2.5)	-0.29	-0.25	-0.27	1.30	1.11	1.14	0.27

ที่มา : ¹ Heritage Foundation (2015) จากทั้งหมด 178 ประเทศ (<http://www.heritage.org/index/ranking>)

² World Bank (2016) จากทั้งหมด 189 ประเทศและดินแดน (<http://www.doingbusiness.org/rankings>)

³ World Bank (2014) จากทั้งหมด 191 ประเทศและดินแดน

(<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#reports>)

2.2 กฎระเบียบการลงทุน

รัฐสภามองโกเลีย (State Great Hural) ซึ่งเป็นระบบรัฐสภาเดี่ยวได้ผ่านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับ การลงทุนใหม่ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2013 โดยกฎหมายได้ปรับเปลี่ยนบรรยากาศของการ ลงทุนในมองโกเลียไปอย่างมาก โดยช่วยลดข้อจำกัดด้านการลงทุนต่างประเทศที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ โดยลด ข้อจำกัด ขั้นตอน กระบวนการ และความจำเป็นในการขออนุญาตในการลงทุนจากภาครัฐลง ซึ่งเป็นการสร้าง แรงจูงใจการลงทุนเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้นักลงทุนชาวต่างชาติหรือนักลงทุนในประเทศ สามารถเข้ามาลงทุน ในอุตสาหกรรมใดๆ ได้โดยไม่มีข้อจำกัด หรือไม่ต้องขอการอนุมัติจากรัฐบาล ยกเว้นที่นำไปใช้รัฐวิสาหกิจของ ต่างชาติ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ การสื่อสารและโทรคมนาคม และธนาคาร/ภาคการเงิน

จะต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยงานด้านการลงทุนมองโกเลียก่อน ซึ่งกฎหมายการลงทุนดังกล่าว จะช่วยลดข้อจำกัด และข้อแตกต่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างนักลงทุนในประเทศ และนักลงทุนภาคเอกชนต่างประเทศในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ การสื่อสารโทรคมนาคม และธนาคาร/ภาคการเงินที่มีข้อจำกัดก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ ได้ให้อำนาจหน่วยงานที่ให้สัมปทานในพื้นที่สัมปทานสามารถแก้ปัญหา แก้ไข หรือยกเลิกสัญญาสัมปทานในพื้นที่ได้

ภาครัฐยังมีแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) โดยการพัฒนา นโยบาย การตรวจสอบ และการบังคับใช้ PPP รวมถึงให้การสนับสนุนของแต่ละโครงการ การออกแบบ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการ และการตรวจสอบ ตลอดจนการบริหารทางการเงินของภาระหน้าที่รับเงินและข้อผูกพัน

ขั้นตอนในการเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ

ขั้นแรกของการเริ่มประกอบการธุรกิจต่างชาติในมองโกเลีย เริ่มจากการขึ้นทะเบียนการตั้งบริษัทกับหน่วยงานขึ้นทะเบียนแห่งมองโกเลีย (General Authority for State Registration of Mongolia : GASR) โดยในการขออนุญาตใช้ชื่อบริษัทในมองโกเลียนั้น ต้องไม่ซ้ำซ้อนกับบริษัทอื่นที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว เพื่อไม่ก่อให้เกิดความสับสนในการดำเนินธุรกิจ โดยในการขึ้นทะเบียนนั้นมีค่าธรรมเนียมจำนวน 500 MNT และเอกสารสำคัญที่ใช้ในการขึ้นทะเบียนกับ (GASR) ของนักลงทุนต่างประเทศ¹ ได้แก่

1. แบบฟอร์มใบสมัคร (UB 03 -II) สามารถดาวน์โหลดได้จาก www.burtgel.mn
2. ใบจดทะเบียน (Verification sheet) ชื่อบริษัทของนิติบุคคล
3. หลักฐานการเปิดบัญชีธนาคาร หนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท
4. หนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท (Original Decision) ที่มีการแปลได้รับการรับรอง
5. ในกรณีที่เป็นรัฐวิสาหกิจต่างประเทศ จะต้องได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาถือหุ้นร้อยละ 33 หรือมากกว่า
6. ระเบียบและข้อตกลงของบริษัท (Statute and agreement of company)
7. นักลงทุนรายบุคคล ต้องส่งสำเนาหนังสือเดินทางและกรอกแบบฟอร์มลงทะเบียนนักลงทุน
8. กรณีเป็นนิติบุคคลขอให้นำสำเนาหนังสือรับรองบริษัทและแนะนำบริษัท
9. เอกสารยืนยันการลงทุน ตามมาตรา 172.6 ของ State Registration of Legal Entities ลงทุนไม่ต่ำกว่า 100,000 USD สำหรับนักลงทุน
10. ที่อยู่ของบริษัทอย่างเป็นทางการ
11. เอกสารงบดุล
12. อากรแสดมปี มูลค่า 750 MNT
13. หนังสือมอบอำนาจ

สำหรับ นักลงทุนต่างประเทศสามารถจัดตั้งได้เฉพาะบริษัทจำกัด (Limited liability company: LLC) และบริษัทร่วมทุน (Joint Stock Company) โดยจัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายมองโกเลีย กำหนดให้นัก

¹ http://investmongolia.gov.mn/en/?page_id=146

ลงทุนต้องมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 25 โดยที่นักลงทุนแต่ละรายต้องมีเงินลงทุนมากกว่า 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ

ขั้นที่สอง การเปิดบัญชี เมื่อได้รับใบรับรองการยืนยันชื่อนิติบุคคลจาก GASR แล้ว ที่จะได้รับบัญชีธนาคาร UB-10 เปิดฟอร์มในการกรอกข้อมูลในการเปิดบัญชีธนาคาร ในขั้นตอนนี้ธนาคารอาจขอเอกสารเพิ่มเติม

ขั้นที่สาม การขึ้นทะเบียนบริษัท (Obtaining company seal) เมื่อตรวจสอบเอกสารเรียบร้อยแล้วจะได้รับเอกสารในการขึ้นทะเบียนบริษัทจาก GASR

ขั้นที่สี่ การขอใบรับรองประกันสังคมและภาษี เมื่อบริษัทได้รับใบรับรองเรียบร้อยแล้ว บริษัทต่างประเทศจะต้องลงทะเบียนในสำนักงานประกันสังคมในท้องถิ่นตามที่จดทะเบียนอยู่ เพื่อขอรับใบรับรองการประกันสังคม โดยต้องนำสำเนาต้นฉบับและสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนที่ได้รับจากผู้มีอำนาจรวมถึง ลงทะเบียนภาษี ที่สำนักงานภาษี โดยข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียนของบริษัทถูกส่งไปยังสำนักงานภาษีท้องถิ่นโดยอัตโนมัติและบริษัทจะนำต้นฉบับและสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนที่สำนักงานภาษีท้องถิ่นภายใน 14 วันหลังจากที่ได้รับหนังสือรับรองการจดทะเบียน

ขั้นตอนที่ห้า เริ่มต้นดำเนินธุรกิจในมองโกเลีย แรงจูงใจสำคัญของนักลงทุนในการเข้าดำเนินธุรกิจในมองโกเลีย รัฐบาลได้ใช้เครื่องมือที่เป็นภาษีและไม่ใช่ภาษี โดยสิทธิประโยชน์ที่รัฐบาลมองโกเลียให้กับนักลงทุนมีทั้งในส่วนของการยกเว้นภาษี การใช้ภาษีพิเศษ การคิดค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย การหักค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมบุคลากรและลูกจ้างที่ต้องเสียภาษี สิทธิประโยชน์ของนักลงทุน รวมถึงสิทธิในการเช่าที่ดิน การต่อใบอนุญาตพำนักของนักลงทุนต่างประเทศและครอบครัว

การขอรับสิทธิตาม Stabilization Certificate

บริษัทที่ดำเนินธุรกิจในมองโกเลีย ในการจะขอรับสิทธิจะต้องได้รับการพิจารณาการได้รับ Stabilization Certificate จะต้องส่งข้อมูลการดำเนินโครงการในมองโกเลีย ได้แก่

- สำเนาของแผนธุรกิจและการศึกษาความเป็นไปได้
- หลักฐานที่แสดงว่าจำนวนเงินลงทุนรวมและระยะเวลาการเสร็จสิ้นการลงทุนตอบสนองความต้องการขั้นต่ำภายใต้กฎหมายการลงทุน
- การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- รายละเอียดของวิธีการลงทุนจะนำไปสู่การสร้างงานใหม่
- รายละเอียดของวิธีการลงทุนจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเทคนิค

ทั้งนี้ ในการให้สิทธิ Stabilization Certificate นั้น จะแบ่งระยะเวลาในการให้สิทธิฯ ตามประเภทของการลงทุน มูลค่าการลงทุน และพื้นที่ในการลงทุน โดยรายละเอียดจะปรากฏในส่วนที่ 2.5

2.3 กฎระเบียบแรงงาน

ชั่วโมงการทำงานของแรงงาน

รัฐได้กำหนดให้การทำงานของแรงงานในการทำงานอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมงหรือ 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมถึง ลูกจ้างมีสิทธิในการลาและวันหยุดตามที่กำหนด ไม่น้อยกว่า 15 วันใน 1 ปี (Paid Vacation leave at least 15 work days)

อัตราค่าแรงขั้นต่ำ

สำหรับ การทำงานของแรงงานในมองโกเลียนั้น กำหนดให้นายจ้างจ่ายค่าให้กับแรงงานไม่ต่ำกว่า 192,000 ตูกริก

ระบบประกันสังคมของมองโกเลีย²

ระบบประกันสังคมของมองโกเลียเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อดูแลสุขภาพของลูกจ้าง โดยเป็นระบบที่เป็นการจ่ายเงินสมทบ ทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งครอบคลุมสวัสดิการทั้งด้านสุขภาพ อุบัติเหตุ ว่างาน และเงินบำนาญหลังลูกจ้างเกษียณอายุ ซึ่งกำหนดให้ลูกจ้างจ่ายสมทบเข้าระบบประกันสังคม 10% ของค่าจ้าง และนายจ้างจ่ายสมทบเข้าระบบประกันสังคมอีกร้อยละ 10-13 ของค่าจ้างแรงงาน แล้วแต่ประเภทอุตสาหกรรม

ตารางที่ 2.2: ระบบประกันสังคมของมองโกเลีย (หน่วย : ร้อยละของค่าจ้างแรงงาน)

หัวข้อ	นายจ้างสมทบอัตรา	ลูกจ้างสมทบอัตรา
เงินสะสมสมทบบำนาญ ชราภาพ (Pension Insurance)	7%	7%
ผลประโยชน์ (Benefit Insurance)	0.5%	0.5%
ประกันสุขภาพ (Health Insurance)	2%	2%
อุบัติเหตุและโรคที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน ในแต่ละประเภทอุตสาหกรรม	1-3%	-
ประกันการว่างงาน (Unemployment Insurance)	0.5%	0.5%

² Investment Guild to Mongolia 2015, Investment Mongolia Agency

2.4 ระบบภาษี

ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)

ภาษีเงินได้นิติบุคคล (CIT) ในประเทศมองโกเลีย กำหนดให้ผู้ที่มียาไรจากการดำเนินธุรกิจ รายได้จากส่วนต่างของหลักทรัพย์ (Capital Gains of Securities) และรายได้จากอัตราแลกเปลี่ยน รวมถึงรายได้จากสินทรัพย์ โดยในส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคล มีการจัดเก็บในอัตราก้าวหน้า (Progressive Rate) โดยกำหนดอัตราก้าวหน้าไว้ 2 อัตรา ได้แก่ ร้อยละ 10 และ ร้อยละ 20

- บริษัทที่มีรายได้ในช่วงปีภาษี ไม่เกิน 3.0 billion MNT เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 10
- บริษัทที่มีรายได้ในช่วงปีภาษี มากกว่า 3.0 billion MNT เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 20

ส่วน ภาษีนิติบุคคลอื่น อัตราก้าวหน้าแต่ละประเภทคิดอัตราก้าวหน้าที่ ประกอบด้วย :

○ เงินปันผล (Dividends)	อัตราก้าวหน้า	10%
○ ค่าสิทธิ ค่าภาคหลวง (Royalties) ³	อัตราก้าวหน้า	10%
○ รายได้จากดอกเบี้ย (Interest)	อัตราก้าวหน้า	10%
○ รายได้จากกการพนัน
(Gambling Betting games and Lotteries)	อัตราก้าวหน้า	40%
○ มูลค่าการขายอสังหาริมทรัพย์ (Property)	อัตราก้าวหน้า	2%
○ มูลค่าการขายลิขสิทธิ์ (Rights Sale)	อัตราก้าวหน้า	30%

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax)

การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการเก็บจากการบริโภคสินค้าและบริการ รวมถึง การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ โดยสาธารณรัฐมองโกเลียจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตรา ร้อยละ 10

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) แบ่งออกเป็น

- ผู้ที่มีถิ่นพำนักถาวร (Permanent Resident Taxpayer) ในประเทศมองโกเลีย ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในมองโกเลีย หรือเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในมองโกเลียตั้งแต่ 183 วันขึ้นไป การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเป็นการจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้ทั้งหมด (Income of wild world) ที่ผู้นั้นมีในรอบปีภาษี
- ผู้พำนักชั่วคราว (Non-resident Taxpayer) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในมองโกเลียไม่ถึง 183 วัน การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเป็นการจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้เฉพาะที่เกิดขึ้นในประเทศมองโกเลียเท่านั้น

³ ค่าภาคหลวง (Royalties) คือ เงินที่รัฐเก็บเป็นค่าสิทธิในสัมปทาน โดยอาจคิดจากปริมาณหรือมูลค่าของผลิตภัณฑ์

○ อัตราภาษีสำหรับเงินได้บุคคลธรรมดา ประกอบด้วย		
รายได้จากเงินเดือน ค่าจ้าง	อัตราภาษี	10%
รายได้จาก Business & Professional	อัตราภาษี	10%
รายได้จากทรัพย์สิน	อัตราภาษี	10%
- เงินปันผล		
- ลิขสิทธิ์		
- ดอกเบี้ยจ่าย		
- รายได้จากส่วนต่าง (Capital Gain) หลักทรัพย์		
มูลค่าจากการขายอสังหาริมทรัพย์	อัตราภาษี	2%
มูลค่าจากงานออกแบบ ศิลปะ วิทยาศาสตร์	อัตราภาษี	5%
มูลค่าการจัดการแข่งขันกีฬา การแสดงศิลปะ	อัตราภาษี	5%
มูลค่าจากการพนัน	อัตราภาษี	40%

2.5 สิทธิประโยชน์การลงทุน

หน่วยงานการลงทุนในมองโกเลีย (Invest Mongolia Agency: IMA) เป็นหน่วยงานส่งเสริมและควบคุมดูแลการลงทุน ดำเนินงานภายใต้คำริของนายกรัฐมนตรีมองโกเลีย ซึ่ง IMA ได้สร้างมาตรการส่งเสริมการลงทุนในมองโกเลียที่เน้นขนาดกิจการและพื้นที่ตั้งเป็นสำคัญ โดยมีกิจการเป้าหมายเพียง 2 รายการ คือ การทำเหมืองแร่ และอาหาร ซึ่งมองโกเลียต้องการให้การทำเหมืองแร่เป็นกิจการที่สร้างความมั่งคั่งให้กับเศรษฐกิจ และกิจการอาหารเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นคงและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยมาตรการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าว อาทิ การงดเว้นภาษี การใช้อัตราภาษีพิเศษ การคิดเร่งการเสื่อมราคาของสินทรัพย์ และการนำค่าใช้จ่ายที่มีประโยชน์ต่อสังคมมาลดหย่อนภาษี เป็นต้น

นักลงทุนต่างประเทศสามารถลงทุนในมองโกเลียได้อย่างไร้ขีดจำกัด ยกเว้นในกิจการเหมืองแร่ โทรคมนาคม การสื่อสาร และการธนาคาร ซึ่งต้องมีทุนร้อยละ 33 ในโครงสร้างของโครงการ และต้องเป็นการถือครองจากนักลงทุนต่างชาติขั้นต่ำร้อยละ 50 ของทุน

เสถียรภาพของนโยบายการลงทุน

IMA จะให้การรับรองนโยบายที่ได้ตกลงกับนักลงทุนตั้งแต่แรกเริ่มลงทุนโดยไม่ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาล หรือกฎหมายอื่นๆ ที่เกิดขึ้นภายหลัง เป็นระยะเวลา 5 ถึง 18 ปี ขึ้นอยู่กับการพิจารณาคุณสมบัติขนาดการลงทุนและสถานที่ตั้งของกิจการจาก IMA ซึ่งนโยบายภาษีที่จะได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล VAT ภาษีศุลกากร และการผ่อนผันพิเศษที่ผ่านเกณฑ์ อาทิ การลงทุนขั้นต่ำในพื้นที่จำเพาะ ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ และการสร้างอาชีพที่มั่นคง เป็นต้น รายละเอียดดังตารางที่ 2.3 และ 2.4

**ตารางที่ 2.3: การรับรองนโยบายส่งเสริมการลงทุนในกิจการเหมืองแร่
อุตสาหกรรมหนัก และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน**

มูลค่าการลงทุน (พันล้านดอลล่าร์)	กรอบระยะเวลาการรับรอง					ระยะเวลา การลงทุน ตามมูลค่าใน คอลัมน์แรก (จำนวนปี)
	อุลานบาตอร์	ภาคกลาง	ภูมิภาค ตะวันตก กลาง	ภูมิภาค ตะวันออก	ภูมิภาค ตะวันตก	
30-100	5	6	6	7	8	2
100-300	8	9	9	10	11	3
300-500	10	11	11	12	13	4
500 หรือ มากกว่า	15	16	16	17	18	5

ที่มา: IMA "Investment Guidebook to Mongolia 2016" (2016)

ตารางที่ 2.4: การรับรองนโยบายส่งเสริมการลงทุนในกิจการอื่นๆ

อุลานบาตอร์	มูลค่าการลงทุน (พันล้านดอลล่าร์)				กรอบ ระยะเวลา การคุ้มครอง (จำนวนปี)	ระยะเวลา การลงทุน ตามมูลค่า (จำนวนปี)
	ภาคกลาง	ภูมิภาค ตะวันตก กลาง	ภูมิภาค ตะวันออก	ภูมิภาค ตะวันตก		
10-30	5-15	4-12	3-10	2-8	5	2
30-100	15-50	12-40	10-30	8-25	8	3
100-200	50-100	40-80	30-60	25-50	10	4
200 หรือ มากกว่า	100 หรือ มากกว่า	80 หรือ มากกว่า	60 หรือ มากกว่า	50 หรือ มากกว่า	15	5

ที่มา: IMA "Investment Guidebook to Mongolia 2016" (2016)

สิทธิประโยชน์ทั่วไป

- สามารถนำดอกเบี้ยจากพันธบัตรรัฐบาลไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล
- สามารถนำรายได้จากการผลิตและจำหน่ายอุปกรณ์ และชิ้นส่วนอะไหล่ ของ SMEs ในเขตมองโกเลียไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล
- สามารถนำรายได้จากการขายเทคนิค และอุปกรณ์ ที่สามารถสร้างประสิทธิภาพ เช่น ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเน้นธรรมชาติ เป็นต้น ไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล
- องค์กรหรือบุคคลใดก็ตามที่บริจาคเงินช่วยเหลือจำนวน 1 ล้านดอลล่าร์ขึ้นไป แก่องค์กรไม่แสวงหากำไรเพื่อช่วยเหลือผู้พิการ จะได้รับการลดหย่อนภาษีตามจำนวนที่ได้บริจาค

สิทธิประโยชน์เพิ่มเติม

ตารางที่ 2.5: ประเภทและคุณสมบัติของกิจการพึงได้รับสิทธิประโยชน์

ประเภทและคุณสมบัติของกิจการ	สิทธิประโยชน์
กิจการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและ การทำเหมืองแร่	ได้รับการลดหย่อนภาษีระหว่าง 4 ถึง 8 ปี โดยขึ้นอยู่กับขนาดการลงทุน และ การพิจารณาของหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบ
กิจการเพาะปลูกและผลิต <ul style="list-style-type: none"> ▪ ธัญพืช มันฝรั่ง และผัก ▪ นม ▪ ผลไม้ และผลเบอร์รี่ ▪ อาหารสำหรับปศุสัตว์ 	ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50
กิจการผลิต <ul style="list-style-type: none"> ▪ วัสดุก่อสร้าง ▪ น้ำมัน ▪ เกษตรแปรรูป ▪ สินค้าส่งออก ▪ โรงงานที่ใช้เทคโนโลยีนาโน เทคโนโลยีชีวภาพ และ นวัตกรรม ▪ โรงไฟฟ้า ▪ การขนส่งทางราง 	อาจ ได้รับการงดเว้นอากรขาเข้าและ VAT ของเครื่องจักรและวัตถุดิบ ขึ้นอยู่ กับการพิจารณาโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ที่มา: IMA "Investment Guidebook to Mongolia 2016" (2016)

กิจการในเขตการค้าเสรี

- ▶ อัลตันบูลัก (Altanbulag FTZ)
- ▶ ซามีนูด (Zamiin-Uud FTZ)
- ▶ ซากานนูล (Tsagaannuur FTZ)

ภาษีเงินได้นิติบุคคลในเขตการค้าเสรี

- ▶ ธุรกิจที่มีการลงทุนมูลค่า 5 แสนดอลลาร์สหรัฐฯ หรือมากกว่าในเขตการค้าเสรี เพื่อพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐาน เช่น แหล่งพลังงานและความร้อน โครงข่ายท่อก๊าซธรรมชาติ ท่อส่งน้ำสะอาด น้ำทิ้งและสิ่ง
ปฏิกูล ถนน รางรถไฟ ท่าอากาศยาน และโครงข่ายการสื่อสาร จะได้รับการลดหย่อนภาษีร้อยละ 50
ของมูลค่าการลงทุน
- ▶ สำหรับธุรกิจที่มีการลงทุนมากกว่า 3 แสนดอลลาร์สหรัฐฯ ในการสร้างโกดังหรือสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกแก่การขนถ่ายสินค้า โรงแรม ที่พักแรมของนักท่องเที่ยว หรือกระบวนการผลิตเพื่อส่งออก
ทดแทนการนำเข้าในเขตการค้าเสรีจะได้รับการลดหย่อนภาษีร้อยละ 50 จากมูลค่าการลงทุน
- ▶ การขาดทุนจากการประกอบธุรกิจที่เกิดขึ้นในเขตการค้าเสรี สามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีได้ในอีก
5 ปีข้างหน้า นับจากวันเริ่มต้นดำเนินกิจการ

- ▶ การใช้นวัตกรรมและเสริมสร้างเทคโนโลยีในธุรกิจใดๆ จะได้รับการงดเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลใน 5 ปีแรก จากวันที่เริ่มดำเนินการในเขตการค้าเสรี

ภาษีมูลค่าเพิ่มในเขตการค้าเสรี

- ▶ สินค้านำเข้าสู่เขตการค้าเสรีไม่ถูกคิด VAT และการชำระ VAT ใดๆ ที่เกิดขึ้นแล้วได้รับการชดเชยตามเอกสารประกอบ
- ▶ สินค้าภายในประเทศที่ถูกส่งผ่านจากเขตศุลกากรเข้าสู่เขตการค้าเสรี ไม่คิด VAT
- ▶ สินค้าใดๆ ยกเว้น สินค้าที่ขายให้กับนักเดินทางข้างต้น จะถูกคิดอากรและภาษีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อนำออกจากเขตการค้าเสรี

ภาษีศุลกากรและสรรพสามิตในเขตการค้าเสรี

- ▶ สินค้านำเข้าสู่เขตการค้าเสรีไม่ถูกคิดอากรและภาษีสรรพสามิต หรือสินค้าที่ถูกส่งผ่านมาจากเขตศุลกากรเข้าสู่เขตการค้าเสรี สินค้าเหล่านั้นจะไม่ถูกคิดอากรและภาษีสรรพสามิตด้วยเช่นกัน และการชำระภาษีใดๆ ที่ได้เกิดขึ้นแล้วจะได้รับการชดเชยจำนวนขึ้นอยู่กับเอกสารประกอบ
- ▶ การใช้จ่ายของนักเดินทางในเขตการค้าเสรีที่ไม่เกิน 3 ล้านตุกร์ริก จะได้รับการงดเว้นอากรเมื่อผ่านเข้าสู่เขตศุลกากร
- ▶ สินค้าใดๆ ยกเว้น สินค้าที่ขายให้กับนักเดินทางข้างต้น จะถูกคิดอากรและภาษีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อนำออกจากเขตการค้าเสรี
- ▶ สินค้าที่ถูกส่งออกจากเขตการค้าเสรีจะไม่ถูกเรียกเก็บภาษี

การชำระที่ดิน และภาษีโรงเรือนและที่ดิน ในเขตการค้าเสรีในเขตการค้าเสรี

- ▶ บุคคลและธุรกิจอาจร้องขอสิทธิการเป็นเจ้าของ และสิทธิการใช้งานเขตการค้าเสรีด้วยการประมูลโครงการและขายทอดตลาด
- ▶ ผู้ดำเนินการทางการค้า การท่องเที่ยว และโรงแรม ในเขตการค้าเสรี ได้รับการยกเว้นจากการชำระเพื่อถือครองที่ดินและสิทธิในการใช้ประโยชน์ ใน 5 ปีแรก นับแต่เริ่มดำเนินการ การชำระลดลงร้อยละ 50 อีก 3 ปีให้หลัง
- ▶ ธุรกิจที่ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเขตการค้าเสรี เช่น แหล่งพลังงานและความร้อน โครงข่ายท่อส่งก๊าซ น้ำสะอาด น้ำเสียและสิ่งปฏิกูล ถนน รางรถไฟ ท่าอากาศยาน และการสื่อสาร จะได้รับการงดเว้นการชำระที่ดินใน 10 ปีแรก นับแต่เริ่มดำเนินการ

เครดิตภาษีต่างชาติในเขตการค้าเสรี

เครดิตภาษีต่างชาติ มีเพื่อภาษีต่างชาติถูกชำระตามจำนวนของข้อมูลทางภาษีมองโกเลีย ซึ่งอาจเป็นจำนวนเดียวกันตามเหมาะสม

2.6 กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ

มองโกเลียเข้าเป็นสมาชิก WTO ในปี 1997 ทำให้มองโกเลียเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น กล่าวคือ มีการลดอัตราภาษีศุลกากร และลดการจำกัดการนำเข้าด้วยใบอนุญาตนำเข้าสินค้า เป็นต้น ทั้งนี้ การนำเข้าและส่งออกสินค้าในมองโกเลียอยู่ภายใต้ระเบียบภาษีศุลกากรของมองโกเลีย ปี 2008 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรการด้านการนำเข้า

พิธีการศุลกากรขาเข้าและข้อบังคับ

มองโกเลียได้เปลี่ยนไปใช้ระบบข้อมูลศุลกากรแบบอัตโนมัติ (the Customs automated information system: CAIS) และใช้ระบบการชำระเงินออนไลน์สำหรับการเสียภาษีศุลกากร ทำให้ระยะเวลาในพิธีการศุลกากรลดลง 23 นาที จากเดิม 3 ชั่วโมง 6 นาที โดยปัจจุบันมองโกเลียใช้ระบบ Harmonized System Code 8-digit ในการกำหนดพิกัดศุลกากร

สำหรับพิธีการศุลกากรขาเข้า เอกสารหลักที่ใช้ คือ ใบศุลกากร (the Customs declaration form: CDF) อย่างไรก็ตาม กรมศุลกากรอาจเรียกเอกสารอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น สัญญาการซื้อขายระหว่างประเทศ เอกสารเกี่ยวกับการขนส่ง ใบอนุญาต ใบรับรอง หรือเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเอกสารสำหรับพิธีการศุลกากรเหล่านี้ต้องเป็นภาษามองโกล และต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการให้บริการ ซึ่งหากกรมศุลกากรตรวจสอบราคาศุลกากรผ่านแล้ว ผู้นำเข้าต้องจ่ายภาษีนำเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต ก่อนการนำเข้าสินค้านั้นๆ และการตรวจสอบสินค้าล้นเกล้านำเข้า/ส่งออกของมองโกเลีย ส่วนใหญ่ใช้สุนัขที่ได้รับการฝึก ซึ่งได้ผลค่อนข้างดี ทั้งนี้ มองโกเลียไม่มีการตรวจสอบสินค้าต้นทาง (Pre-Shipment Inspection: PSI)

การประเมินราคาศุลกากร

การประเมินราคาศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าใช้ระบบ Cost-Insurance-Freight ทั้งนี้ หากหน่วยงานศุลกากรตรวจพบข้อผิดพลาดในราคาประเมิน และผู้นำเข้าไม่สามารถอธิบายได้ หน่วยงานศุลกากรจะใช้วิธีราคาหักทอน (Deductive Method) หรือวิธีราคาคำนวณ (Computed Method) หรือวิธีราคาย้อนกลับ (Fall Back Method) ในการประเมินราคาสินค้านำเข้านั้นๆ

อัตราภาษีศุลกากร

ภายใต้ The Tariff Law of Mongolia (2008) มองโกเลียมีรายได้จากการเก็บภาษีศุลกากรร้อยละ 22.5 ของรายได้ภาษีทั้งหมดในปี 2012 โดยมีรายละเอียดการเก็บภาษีศุลกากรขาเข้า ดังนี้

- **โครงสร้างภาษีศุลกากร** ในปี 2013 มีสินค้าถูกกำหนดว่าต้องเก็บภาษีศุลกากรจำนวน 5,722 รายการ ตามระบบพิกัดศุลกากรแบบ HS 8-digit โดยแบ่งอัตราภาษีศุลกากรได้ 3 อัตรา คือ (1) อัตราทั่วไป (2) อัตรา MFN⁴ สูงสุด และ (3) อัตรา MFN ที่เรียกเก็บจริง โดยมองโกเลียใช้อัตราภาษีแบบ MFN กับสินค้า

⁴ การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation: MFN) เน้นหลักการในความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่กำหนดให้ประเทศภาคีความตกลงต้องให้สิทธิพิเศษทางการค้าแก่ประเทศอื่น ๆ ที่เป็นภาคีความตกลงนั้นอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

นำเข้าจากประเทศที่ใช้ MFN กับมองโกเลียเช่นกัน อันได้แก่ ประเทศสมาชิก WTO คาซัคสถาน และเบารุส ส่วนสินค้านำเข้าจากประเทศอื่นๆ ใช้อัตราภาษีทั่วไป ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่า MFN ถึงสองเท่า และการเก็บภาษีศุลกากรในสินค้านำเข้านั้น มีทั้งแบบภาษีต่อหน่วย (Specific Tax) แบบร้อยละของราคาสินค้า (Ad Valorem Tax) และแบบผสม อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีอำนาจในการปรับเพิ่ม/ลดอัตราภาษีศุลกากรได้ในกรอบร้อยละ 5 ของอัตราที่ระบุใน The Tariff Law of Mongolia (2008) ภายใต้การแนะนำของคณะกรรมการศุลกากรมองโกเลีย

- **อัตราภาษีสูงสุด** มองโกเลียกำหนดอัตราภาษีสูงสุดตาม WTO ที่ร้อยละ 75 โดยอัตรา MFN สูงสุดเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 17.7 ขณะที่อัตรา MFN ที่เรียกเก็บจริงเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 5
- **อัตราภาษี MFN ที่เก็บจริง** สินค้านำเข้าส่วนใหญ่ถูกเก็บภาษีแบบร้อยละของราคาสินค้า (Ad Valorem Tax) ในอัตรา MFN ที่ร้อยละ 5 เพื่อดึงดูดสินค้าที่มีประสิทธิภาพในการผลิต โดยไม่ปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ และช่วยให้ราคาสินค้านำเข้าลดลงสำหรับตลาดในประเทศ ซึ่งมองโกเลียใช้มาตรการนี้ตั้งแต่ปี 2004 เป็นต้นมา โดยอัตราภาษี MFN ที่เก็บจริงอยู่ระหว่างร้อยละ 0-25 กล่าวคือ (1) สินค้าที่ได้รับการยกเว้นภาษี (ร้อยละ 0) คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของรายการสินค้านำเข้าทั้งหมดในปี 2013 เช่น สัตว์มีชีวิตสำหรับผสมพันธุ์ (ม้า วัว หมู แกะ แพะ) เครื่องประมวลข้อมูลโดยอัตโนมัติ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แบบวงจรรวม ทรานซิสเตอร์ ไดโอด (Diodes) วัสดุสารกึ่งตัวนำ (Semiconductor Devices) และอุปกรณ์ทางการแพทย์ (2) อัตราร้อยละ 5 ถูกใช้กับสินค้านำเข้าส่วนใหญ่หรือร้อยละ 98.8 ของรายการสินค้านำเข้าทั้งหมด (3) อัตราร้อยละ 15 ใช้กับสินค้าประเภทแปงทำอาหาร เฉพาะช่วงวันที่ 1 สิงหาคม - 1 เมษายน นอกช่วงเวลานี้ใช้อัตราร้อยละ 5 (Seasonal Tariff) และผักบางชนิด (Non-Seasonal Tariff) และ (4) อัตราร้อยละ 25 กับเบียร์ นอกจากนี้ มองโกเลียเคยยกเว้นภาษีนำเข้าให้กับธุรกิจ SMEs ตามนโยบายของรัฐบาลในปี 2011
- **โควตาภาษี** มองโกเลียมีมาตรการโควตาภาษี (Tariff Quotas)

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)

มองโกเลียใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ไม่มีการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (Non-Preferential Rule of Origin) กล่าวคือ มองโกเลียจะใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าในการค้าให้การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation: MFN)

การห้ามนำเข้าและใบอนุญาตนำเข้า

- **โควตานำเข้า** มองโกเลียไม่ได้ใช้มาตรการโควตานำเข้า
- **การห้ามนำเข้า** ตามระเบียบศุลกากร การห้ามนำเข้าสินค้าอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐสภา โดยสินค้าที่ห้ามนำเข้า ได้แก่ สีส้มากม วัตถุพิษผลิตอาวุธนิวเคลียร์ เลือด องค์กรประกอบของเลือด และอวัยวะมนุษย์ที่ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบว่าไม่มีเชื้อเอชไอวี สารกัมมันตภาพรังสีและสารเคมีอันตรายที่ใช้ในการผลิตอาวุธ เป็นต้น
- **ใบอนุญาตนำเข้า** เพื่อปกป้องสุขอนามัยของมนุษย์ สัตว์ และพืช มองโกเลียได้กำหนดรายการสินค้าที่ต้องขอใบอนุญาตนำเข้า เช่น สารเคมีอันตราย เลือดและอวัยวะมนุษย์ที่ใช้สำหรับการรักษาโรค ปืน

และระเบิด เป็นต้น โดยใบอนุญาตนำเข้าสินค้าเหล่านี้ออกโดยกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการ
ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวง
อาหารและการเกษตร และกระทรวงสาธารณสุขและกีฬา ทั้งนี้ผู้นำเข้าสินค้าต้องขึ้นทะเบียนกับหน่วยงาน
จัดเก็บภาษีของมองโกเลีย (The General Department of Taxation) และ General Authority for State
Registration of Mongolia (GASR) ตามระเบียบพิธีการศุลกากรขาเข้า

มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping) มาตรการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Measures) มาตรการปกป้องตนเอง (Safeguard measures)

มองโกเลียไม่มีการตรวจสอบว่ามีการทุ่มตลาดเกิดขึ้นหรือไม่ ทำให้ไม่มีมาตรการในการตอบโต้การทุ่ม
ตลาด ไม่มีมาตรการเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุนกับสินค้านำเข้าใด และไม่มีมาตรการปกป้องตนเอง เนื่องจาก
การออกกฎหมายในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงการปกป้องตนเอง (Safeguard)

มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and phytosanitary: SPS)

กฎหมายเกี่ยวกับ SPS ของมองโกเลีย คือ the Law on Quarantine and Inspection for
transferring of Animals, Plants, Raw Materials and Products of their Origin through the State
Border อย่างไรก็ตาม มองโกเลียไม่ได้ทำข้อตกลง SPS กับ WTO แต่อย่างใด

มาตรการด้านการส่งออก

พิธีการศุลกากรขาออกและข้อบังคับ

ตามระเบียบศุลกากร ผู้ส่งออกต้องขึ้นทะเบียนกับกรมศุลกากรเพื่อการทำธุรกรรมทางศุลกากร โดย
เอกสารหลักในพิธีการศุลกากรขาออก คือ ใบศุลกากร (Customs Declaration Form: CDF) อย่างไรก็ตาม กรม
ศุลกากรอาจขอเอกสารอื่นเพิ่มเติม เช่น ใบกำกับราคาสินค้า (Invoice) ใบกำกับการบรรจุหีบห่อ (Packing
list) และใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin) เป็นต้น และการประเมินมูลค่าสินค้าส่งออกจะ
เท่ากับมูลค่าสินค้านั้นๆ ในมองโกเลีย

ในกรณีการนำเข้าสินค้า สามารถใช้ระบบข้อมูลทางศุลกากรในการทำพิธีการศุลกากรแบบ
อิเล็กทรอนิกส์ และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ค้ามองโกเลียและคู่ค้าต่างประเทศได้โดยผ่านการ
เชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window) ทั้งนี้ ได้มีการลดอุปสรรคที่ไม่จำเป็นในพิธีการ
ศุลกากรขาออก เช่น ลดจำนวนครั้งที่ผู้ส่งออกต้องพบเจ้าหน้าที่ศุลกากรด้วยตนเอง (Face to face) และ
เริ่มใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในพิธีการศุลกากรมากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า

หอการค้าแห่งมองโกเลีย (Mongolian National Chamber of Commerce and Industry:
MNCCI) เป็นผู้ออกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Certificates of Origin) ให้กับผู้ส่งออก ตามเงื่อนไขใน
ระเบียบการระบุแหล่งกำเนิดสินค้าส่งออกของมองโกเลีย ปี 2006 โดยการขอใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้านี้ ผู้
ส่งออกต้องยื่นเอกสาร ได้แก่ สำเนาสัญญา สำเนาใบกำกับราคาสินค้า (Invoice) สำเนาใบกำกับการบรรจุหีบ
ห่อ (Packing list) และแบบฟอร์มขอใบรับรองฯ โดยหอการค้าแห่งมองโกเลียจะใช้เวลาออกใบรับรองฯ
ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ภายหลังจากได้รับเอกสารที่ต้องการครบถ้วน ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็น หอการค้าแห่ง

มองโกเลียสามารถไปตรวจสอบสินค้าส่งออกที่โรงงานได้

การจัดเก็บภาษีส่งออก

มองโกเลียเก็บภาษีส่งออกในสินค้าบางรายการ เช่น ขนอูฐดิบทั้งเพศผู้และเพศเมีย และไม้ซุง เป็นต้น โดยกฎหมายหลักเกี่ยวกับภาษีการส่งออก คือ The Law of Mongolia Determining the Amount of Export Customs (1996) การเก็บภาษีส่งออกทำให้ราคาขายในประเทศของสินค้าเหล่านี้ลดลง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเข้าเป็นสมาชิก WTO มองโกเลียมีข้อผูกพันที่ต้องลดภาษีส่งออกวัตถุดิบจากแพะแคชเมียร์ ภายในระยะเวลา 10 ปี เนื่องจากภาษีดังกล่าวทำให้ราคาในตลาดโลกสูงขึ้น ซึ่งมองโกเลียได้ลดภาษีส่งออกดังกล่าว ในปี 2009 ที่ผ่านมา

การห้ามส่งออก และใบอนุญาตส่งออก

ภายใต้ระเบียบภาษีศุลกากรของมองโกเลียนั้น มีการกำหนดห้ามส่งออกสินค้าบางชนิด เช่น สารเสพติด รวมถึงวัตถุดิบและเครื่องมือในการผลิต และสารเคมีที่เป็นอันตรายและเป็นพิษ เป็นต้น และใบอนุญาตส่งออกใช้กับสินค้าบางชนิด เช่น ปืน และระเบิด และสินค้าที่เป็นงานศิลปะ และของโบราณ โดยสำหรับงานศิลปะ และของโบราณนั้น อนุญาตเพื่อส่งไปจัดนิทรรศการในต่างประเทศและต้องนำกลับประเทศ ภายในระยะเวลา 2 ปี ทั้งนี้ มองโกเลียไม่ได้ทำสัญญาจำกัดปริมาณการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint Agreement: VER) กับประเทศใด และไม่มีข้อกำหนดราคาสินค้าส่งออกแต่อย่างใด

การอุดหนุนการส่งออก

- **การยกเว้นภาษีและการให้เงินอุดหนุน** มองโกเลียไม่ได้อุดหนุนการส่งออกกับสินค้าส่งออกใด โดยตรง อย่างไรก็ตาม สินค้าส่งออกได้รับการยกเว้นภาษีสรรพสามิตและภาษีมูลค่าเพิ่ม และในปี 2007 มองโกเลียได้ยกเว้นภาษีรายได้เป็นเวลา 3 ปี ให้กับบริษัทที่ลงทุนโดยต่างชาติ และส่งออกสินค้าเกินร้อยละ 50 ของการผลิต และลดภาษีรายได้ให้ร้อยละ 50 ใน 3 ปีถัดมา ทั้งนี้ กฎหมายการลงทุน ปี 2013 ได้กำหนดการปฏิบัติต่อนักลงทุนในประเทศและนักลงทุนต่างชาติอย่างเท่าเทียมกัน

- **Free Zone⁵** เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มการส่งออก ดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติ เพิ่ม การจ้างงาน และส่งเสริมการพัฒนาเขตชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลมองโกเลียได้กำหนด 4 เขต Free Zone คือ Zamyn-Uud กับ Choir⁶ เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Free Economic Zone) และ Atlanbulag กับ Tsagaannuur เป็นเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) โดยการส่งออกของสินค้าที่ผลิตใน Free Zone นี้อยู่ ภายใต้อิทธิพลศุลกากรและภาษีอื่นๆ เช่นกัน แต่มีหน่วยงานให้บริการโดยเฉพาะแยกจากสินค้าทั่วไป

- **การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน การตลาด และอื่นๆ** อุตสาหกรรมแร่มีส่วนในการส่งออก มากกว่าร้อยละ 90 ของการส่งออกทั้งหมดในมองโกเลีย รัฐบาลจึงออกมาตรการเพื่อกระจายการส่งออก โดย พัฒนาอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อส่งออกในสาขาอื่นๆ ซึ่งมาตรการสนับสนุนประกอบด้วย (1) การสนับสนุนด้าน แหล่งเงินทุนให้ผู้ส่งออก และ (2) การตลาดใหม่ให้ผู้ส่งออกผ่านการวิจัยทางการตลาดและเป็นที่ปรึกษา ทางการตลาด ทั้งนี้ ธนาคาร The Development Bank of Mongolia ถูกตั้งขึ้นในปี 2011 เพื่อให้การ

⁵ ภายใต้ The Law of Mongolia on Free Zone ประกอบด้วย free trade zones, free agricultural zones, free tourism zones, และ free economic zones

⁶ สำหรับ Choir economic zone ยังไม่เริ่มดำเนินการ

สนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ส่งออก เช่น เงินทุนสำหรับการขนส่งสินค้า สินเชื่อแพคตอริงเพื่อการส่งออก (Export Factoring) สินเชื่อค้ำประกันการส่งออก และสินเชื่อเพื่อทำประกันการส่งออก เป็นต้น ขณะที่ การวิจัยทางการตลาดและที่ปรึกษาทางการตลาดนั้น อยู่ในความรับผิดชอบของหอการค้าแห่งมองโกเลีย (Mongolian National Chamber of Commerce and Industry: MNCCI) และ Invest Mongolia Agency

2.7 ความตกลงการค้าเสรี

ในปัจจุบัน มองโกเลียมีความตกลงการค้าเสรีเพียงฉบับเดียว คือ กับประเทศญี่ปุ่น เท่านั้น และยังไม่มี ความตกลงระดับ FTA หรือสูงกว่า กับประเทศอื่น อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามจากชาติอื่นในการทำ ความตกลง FTA กับมองโกเลียด้วย อาทิ จีน และรัสเซีย แต่ในปัจจุบันยังไม่มีการลงทุนในความตกลงอื่น นอกเหนือจาก FTA ญี่ปุ่น-มองโกเลีย

ไทยเองมีความตกลงเสรีการค้า FTA กับญี่ปุ่นอยู่แล้ว ทั้งในรูปของ ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ ไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) และความร่วมมือหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP) ไทยจึงสามารถใช้ประโยชน์จาก ความตกลงเหล่านี้ ทั้งการลงทุนในมองโกเลียเพื่อส่งสินค้าขึ้นต้นไปแปรรูปที่ญี่ปุ่นก่อนส่งกลับ มาไทยโดยไม่เสียภาษีศุลกากรเลย หรือ การลงทุนผลิตในมองโกเลียแล้วส่งออกไปขายยังญี่ปุ่นก็ได้ รายละเอียดของ เขตการค้าเสรีมองโกเลีย-ญี่ปุ่น มีดังนี้

เขตการค้าเสรีมองโกเลีย-ญี่ปุ่น

ในปี 2012 ญี่ปุ่นได้เริ่มต้นเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Economic Partnership Agreement: EPA) กับมองโกเลีย ซึ่งเป็นความตกลงที่กว้างไกลกว่าความตกลง FTA โดยทั่วไป กล่าวคือ มีความตกลงในแง่อื่นเหนือการเจรจาตลาดภาษีศุลกากรระหว่างกันด้วย โดยญี่ปุ่นมองว่ามองโกเลียเป็นฐาน ในการผลิตทรัพยากรต้นน้ำที่สำคัญของญี่ปุ่นโดยเฉพาะเหมืองแร่ ความตกลง FTA จะช่วยเหลือญี่ปุ่นได้มาก ในการเข้าไปลงทุนยังมองโกเลีย ทั้งจากการนำเข้าวัตถุดิบ และเครื่องมือสำคัญจากญี่ปุ่นไปมองโกเลีย และ การนำเข้าสินค้าต้นน้ำจากมองโกเลียมายังญี่ปุ่น โดยเฉพาะในสาขาแร่ อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นและมองโกเลียได้ ทำการเจรจาต่อเนื่อง 6 รอบ จนในที่สุดการเจรจกันระหว่างญี่ปุ่นและมองโกเลียก็ได้มีการลงนามในข้อตกลง เขตการค้าการค้าเสรี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2015 นับเป็นความตกลงทางเศรษฐกิจในระดับ FTA หรือ เหนือกว่า ฉบับแรกของ มองโกเลีย

นอกจากนี้ ผู้นำทั้งสองจะขยายความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้พลังงาน นิวเคลียร์ในทางสันติ ซึ่งมองโกเลียต้องการเทคโนโลยีและความชำนาญของญี่ปุ่นไปใช้สร้างโรงไฟฟ้าพลัง นิวเคลียร์แห่งแรก ทั้งนี้ ญี่ปุ่นกำลังให้ความสนใจมองโกเลียมีทรัพยากรธรรมชาติที่ยังไม่พัฒนา อาทิ ถ่านหิน ทองแดง ยูเรเนียม และแร่ธาตุมีค่าที่หายากอื่นๆ และมองโกเลียยังไม่เคยทำ FTA ทวิภาคีกับประเทศใด ความ ตกลงนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านทางมาตรการเปิดเสรีการค้าภายใต้ข้อตกลง ต่างๆ และการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนต่อไป โดยในภาคผนวกนั้นมีการระบุการบริการทางการเงิน และการบริการโทรคมนาคมไว้ด้วย ส่วนข้อตกลงทางด้านการลงทุนทวิภาคีเป็นข้อตกลงที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และคุ้มครองการลงทุนที่ได้ลงนาม ณ กรุงโตเกียวเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2001

3

อุตสาหกรรมและพื้นที่เป้าหมายการลงทุนไทย (ประเทศมองโกเลีย)

3.1 วิธีการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน

เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) สามารถเสนอแนะช่องทางการลงทุนในประเทศเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องมีการคัดเลือกสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่นักลงทุนไทยมีศักยภาพ จากนั้นจึงศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกถึงบริบทการแข่งขันและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดังกล่าว อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอแนะรูปแบบ และขั้นตอนการลงทุนสำหรับแต่ละสาขา เพราะโอกาสและอุปสรรคแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัย คิดค้นเครื่องมือทางวิชาการในการเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างน้อย 2 สาขาในระดับพิกัดศุลกากร 2 หลักหรือเทียบเท่า โดยเกณฑ์หลักที่จะใช้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ชีตความสามารถการแข่งขันของไทย¹ ($RCA_{th} > 1$) (2) ชีตความสามารถการแข่งขันของประเทศเป้าหมายการลงทุน (Host country) ($RCA_i > 1$) ซึ่งหมายความว่าอุตสาหกรรมที่ไทยมีโอกาสสูงและคณะผู้วิจัย พึงศึกษาเชิงลึก ต้องเป็นกิจการที่ทั้งไทยและประเทศเป้าหมายเชี่ยวชาญ โดยอาจเป็นขั้นตอนเดียวกันหรือต่างกันในช่วงข้อมูลค่าก็ได้ และ (3) สาขาเป้าหมายการลงทุนในประเทศเป้าหมายการลงทุน (ตัวแปรหุ่น=1) ซึ่งหมายความว่าต้องเป็นสาขาที่ประเทศเป้าหมายสนับสนุนการลงทุนเชิงรุก

ตารางที่ 3.1 แสดงวิธีการคัดเลือกของคณะผู้วิจัย ในเชิงปริมาณ โดยมีสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

X คือมูลค่าการส่งออก TH คือประเทศไทย Σ คือมูลค่ารวม
W คือโลก MN คือประเทศมองโกเลีย D คือตัวแปรหุ่นเงินโยบาย

ตารางที่ 3.1: วิธีการคัดเลือกกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนในประเทศมองโกเลีย

อุตสาหกรรม	X_W	X_{TH}	X_{MN}	RCA_{TH} (เกณฑ์ 1)	RCA_{MN} (เกณฑ์ 2)	$RCA_{WEIGHTED}$	นโยบาย	สรุปคะแนน
ก	$X_{Wก}$	$X_{THก}$	$X_{MNก}$	$(X_{THก}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wก}/\Sigma X_W)$	$(X_{MNก}/\Sigma X_{MN})$ ÷ $(X_{Wก}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THก}$ + $(2/3)RCA_{MNก}$	$D_g (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDg} \times D_g$
ข	$X_{Wข}$	$X_{THข}$	$X_{MNข}$	$(X_{THข}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wข}/\Sigma X_W)$	$(X_{MNข}/\Sigma X_{MN})$ ÷ $(X_{Wข}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THข}$ + $(2/3)RCA_{MNข}$	$D_b (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDข} \times D_b$
ค	$X_{Wค}$	$X_{THค}$	$X_{MNค}$	$(X_{THค}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wค}/\Sigma X_W)$	$(X_{MNค}/\Sigma X_{MN})$ ÷ $(X_{Wค}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THค}$ + $(2/3)RCA_{MNค}$	$D_c (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDค} \times D_c$
ง	$X_{Wง}$	$X_{THง}$	$X_{MNง}$	$(X_{THง}/\Sigma X_{TH})$ ÷ $(X_{Wง}/\Sigma X_W)$	$(X_{MNง}/\Sigma X_{MN})$ ÷ $(X_{Wง}/\Sigma X_W)$	$(1/3)RCA_{THง}$ + $(2/3)RCA_{MNง}$	$D_d (0,1)$	$RCA_{WEIGHTEDง} \times D_d$
รวม	ΣX_W	ΣX_{TH}	ΣX_{MN}	-	-	-	-	-

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

¹ สูตรในการคำนวณค่าดัชนี RCA คือ

$$RCA_j = \frac{X_{ij} / X_{it}}{X_{wj} / X_{wt}}$$

โดย X คือมูลค่าการส่งออก, i คือประเทศที่ต้องการศึกษา, j คือสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องการศึกษา, w คือ โลก และ t คือสินค้าทั้งหมด หากค่า RCA มากกว่า 1 จะสะท้อนว่าประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบในการส่งออกสินค้าในอุตสาหกรรมนั้นๆ สุดตลาดโลก

จากตารางข้างต้น (กรณีตัวอย่างประเทศมองโกเลีย) จะเห็นว่าเกณฑ์ที่คณะผู้วิจัย นำมาใช้คัดเลือกทั้งหมดเรียงด้วยสัณฐานอันดับ ได้แก่ (1) RCA_{TH} (2) RCA_{MN} และ (3) ตัวแปรหุ่น (D) ที่มีค่า 0 (ไม่ใช่สาขาที่หน่วยงานเทียบเท่า สกท. ของมองโกเลียประกาศเป็นสาขาเป้าหมาย) หรือ 1 (เป็นสาขาที่หน่วยงานเทียบเท่า สกท. ของมองโกเลียประกาศเป็นสาขาเป้าหมาย) ทั้งนี้ ในกรณีที่สาขาอุตสาหกรรมที่ผ่านเกณฑ์มีมากกว่า 1 สาขา คณะผู้วิจัย จะเรียงลำดับตามความเชี่ยวชาญของไทยและประเทศเป้าหมายการลงทุน (ในที่นี้คือมองโกเลีย) โดยให้น้ำหนัก 1/3 สำหรับ RCA_{TH} และ 2/3 สำหรับ RCA_{MN} เพราะการลงทุนจะเกิดขึ้นในประเทศเป้าหมายการลงทุน ศักยภาพภายในประเทศดังกล่าวจึงมีนัยสำคัญมากกว่า ผลการคำนวณดังกล่าวคือ ค่า RCA เติบโตขึ้นน้ำหนัก ($RCA_{WEIGHTED}$) ซึ่งเรียงด้วยสัณฐานอันดับในตาราง ซึ่งเมื่อนำมาคูณกับตัวแปรหุ่นแล้ว จะได้เป็นคะแนนในคอลัมน์ขวาสุดที่คณะผู้วิจัย จะใช้คัดเลือกสาขาอุตสาหกรรม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย หรือกล่าวสรุปได้ว่า คณะผู้วิจัย จะเลือกอุตสาหกรรม 2 สาขาที่มีคะแนน ($RCA_{WEIGHTED} \times D$) สูงสุด

ถึงกระนั้นก็ตาม หากผลการคัดเลือกออกมาเป็นอุตสาหกรรมที่การลงทุนมีขนาดใหญ่ ใช้เม็ดเงินลงทุนมหาศาล เช่น เหมืองแร่ บริษัทไทยที่มีความสามารถออกไปลงทุนในประเทศตลาดใหม่จึงมีเฉพาะบริษัทข้ามชาติ ซึ่งข้อมูลเปรียบเทียบพร้อมอยู่แล้ว คณะผู้วิจัย อาจพิจารณาเลือกสาขาอุตสาหกรรมที่ได้คะแนนรองลงมาแทน เพราะ SMEs เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักกลุ่มหนึ่งของการเผยแพร่ข้อมูลในโครงการฯ

3.2 ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุน

ในส่วนที่ 1.2 ได้อธิบายโครงสร้างเศรษฐกิจและสินค้าส่งออกของมองโกเลียไปแล้ว ตารางที่ 3.2 จึงแสดงเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมที่มองโกเลียมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ($RCA_{MN} > 1$) เปรียบเทียบกับไทยในฐานะประเทศผู้ลงทุน (Home country)

ตารางที่ 3.2: อุตสาหกรรมที่มองโกเลียมีศักยภาพการแข่งขัน (ปี 2014)

พิกัด	อุตสาหกรรม	มูลค่าการส่งออกของมองโกเลีย (ล้านดอลลาร์)	RCA_{MN}	RCA_{TH}
51	ขนสัตว์	311.181	70.308	0.363
26	สินแร่	3,222.987	47.255	0.037
25	วัสดุก่อสร้าง	72.394	4.874	1.785
41	หนังดิบและหนังฟอก	35.578	3.145	1.354
05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	9.151	2.751	0.395
71	โลหะมีค่าและเครื่องประดับ	405.578	1.886	1.189
27	เชื้อเพลิงจากแร่	1,496.101	1.576	0.320

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

จากตารางที่ 3.2 พบว่าอุตสาหกรรมที่มองโกเลียมีขีดความสามารถในตลาดโลกมีทั้งสิ้น 7 รายการ ได้แก่ (1) ขนสัตว์ สินค้าส่งออกอันดับ 4 ของมองโกเลีย (ส่วนแบ่งตลาดโลกร้อยละ 2.2 อันดับ 10 ของโลก) (2) สินแร่ สินค้าส่งออกอันดับ 1 ของประเทศ (ส่วนแบ่งตลาดอันดับ 106 ของโลก) (3) วัสดุก่อสร้าง สินค้าส่งออกอันดับ 5 (ส่วนแบ่งตลาดอันดับ 69 ของโลก) (4) หนังดิบและหนังฟอก สินค้าส่งออกอันดับ 8 (ส่วนแบ่งตลาดอันดับ 70 ของโลก) (5) ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ สินค้าส่งออกอันดับ 12 (ส่วนแบ่งตลาดอันดับ 56

โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการลงทุนและการทำธุรกิจในกลุ่มประเทศตลาดใหม่ ได้แก่ มองโกเลีย ศรีลังกา อุซเบกิสถาน โมซัมบิก และยูกันดา

ของโลก) (6) โลหะมีค่าและเครื่องประดับ สินค้าส่งออกอันดับ 3 (ส่วนแบ่งตลาดอันดับ 65 ของโลก) และ (7) เชื้อเพลิง สินค้าส่งออกอันดับ 2 (ส่วนแบ่งตลาดอันดับ 86 ของโลก) ตามลำดับ แต่สาขาที่ตรงกับศักยภาพของไทย (แรงแจสีเซีย) มีเพียง 3 ประเภทเท่านั้น คือ วัสดุก่อสร้าง หนึ่งดิบและหนึ่งฟอก และ โลหะมีค่าและเครื่องประดับ (เรียงลำดับตาม RCA ของมองโกเลีย) ทั้งนี้ เนื่องจากเศรษฐกิจของมองโกเลียพึ่งพาการส่งออกสินค้าปฐมภูมิเป็นหลัก อุตสาหกรรมการผลิตในประเทศจึงยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

ในลำดับถัดไป คณะผู้วิจัย พิจารณารายชื่ออุตสาหกรรมที่ Invest Mongolia หน่วยงานเทียบเท่า สกท. ประกาศส่งเสริม ซึ่งได้แก่ 10 อุตสาหกรรมดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3: เป้าหมายการลงทุนรายสาขาของประเทศมองโกเลีย

รายการที่	อุตสาหกรรม
1	เหมืองแร่
2	พลังงาน
3	เกษตร
4	อุตสาหกรรม (ปศุสัตว์ เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์ขนสัตว์ ไม้)*
5	ขนส่ง
6	ก่อสร้าง
7	การศึกษาและวิทยาศาสตร์
8	ความมั่นคงของมนุษย์
9	สาธารณสุข
10	วัฒนธรรม กีฬา และท่องเที่ยว

ที่มา: Invest Mongolia (2016)

* Invest Mongolia ไม่ได้ระบุสาขาของภาคการผลิตโดยตรง

แต่กระทรวงอุตสาหกรรมมองโกเลียประกาศเป็นสาขาเป้าหมายสำหรับการพัฒนา

เมื่อนำข้อมูลเชิงนโยบายข้างต้นมาประกอบกับผลเปรียบเทียบ RCA ของไทยและมองโกเลียตาม ตารางที่ 3.2 สามารถคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนไทยในมองโกเลียได้ตามตารางที่ 3.4 ซึ่ง ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง ซึ่งรวมถึงบริการก่อสร้างด้วย และ (2) อุตสาหกรรมโลหะมีค่าและเครื่องประดับ ซึ่งรวมถึงกิจการเหมืองแร่ด้วย อันสอดคล้องกับข้อมูลการลงทุนขาเข้าในประเทศมองโกเลียตาม เนื้อหาส่วนที่ 1.1 เนื่องจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่และการสำรวจมีสัดส่วนการลงทุนสูงสุด (ร้อยละ 72.5) ส่วน อุตสาหกรรมก่อสร้างมีสัดส่วนการลงทุนเป็นอันดับ 5

ตารางที่ 3.4: ผลการคัดเลือกอุตสาหกรรมเป้าหมายการลงทุนไทยในประเทศมองโกเลีย

อุตสาหกรรม	RCA _{MN}	RCA _{TH}	RCA _{WEIGHTED}	นโยบาย	สรุปคะแนน
วัสดุก่อสร้าง	4.874	1.785	3.844	1	3.844
โลหะมีค่าและเครื่องประดับ	1.886	1.189	1.654	1	1.654
หนึ่งดิบและหนึ่งฟอก	3.145	1.354	2.548	0.5*	1.274

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

* ได้คะแนน 0.5 เนื่องจาก Invest Mongolia ไม่ได้ระบุสาขาของภาคการผลิตโดยตรง แต่กระทรวงอุตสาหกรรมมองโกเลียกำหนดให้เป็นหนึ่งในสาขาเป้าหมายสำหรับการพัฒนา

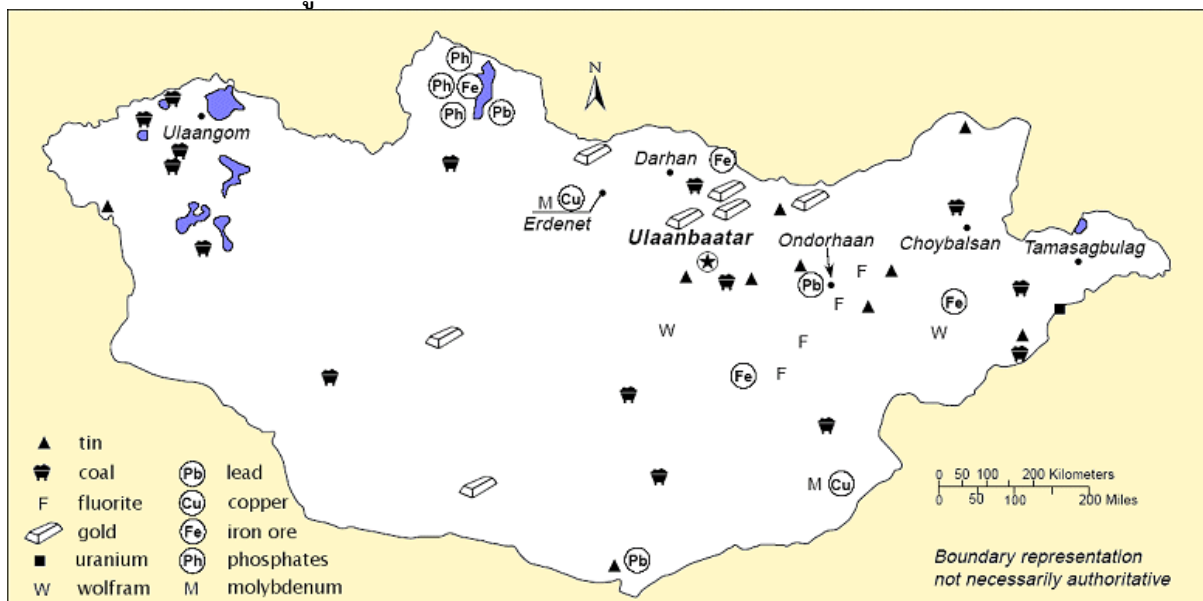
3.3 ผลการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายการลงทุน

ในการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายของการลงทุนของอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างและอุตสาหกรรมโลหะมีค่าและเครื่องประดับ ในระดับเทียบเท่าจังหวัดของประเทศไทย เพื่อให้สะดวกแก่นักลงทุนในการติดต่อประสานงานและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม โดยคณะผู้วิจัย จะใช้ 4 เกณฑ์ประกอบกัน คือ (1) ความพร้อมของผังอุทยาน (2) อุปสงค์ในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเฉพาะเจาะจงรายสาขา (3) โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ และ (4) ภาพรวมการเมืองและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภาพรวม

อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง

1) ความพร้อมของผังอุทยาน วัตถุดิบที่มองโกเลียมีความพร้อมสำหรับการผลิตวัสดุก่อสร้าง ได้แก่ แร่เหล็กและฟลูออสปาร์ที่ใช้ในการเชื่อม (Welding) และการผลิตเซรามิก ซึ่งรายการหลังเป็นทรัพยากรที่มองโกเลียมีมากเป็นอันดับ 4 ของโลก จากแผนที่เชิงภูมิศาสตร์พบว่า แหล่งฟลูออสปาร์และสินแร่เหล็กตั้งอยู่ในจังหวัด Khentii (เมืองหลวงคือ Öndörkhaan) ทางทิศตะวันออกประมาณ 300 กิโลเมตรจากกรุงอูลานบาตอร์ (ใช้เวลาเดินทางทางรถประมาณ 4 ชั่วโมงครึ่ง) ซึ่งหมายความว่า การผลิตวัสดุก่อสร้างสามารถทำได้ในบริเวณใกล้เคียงกับกรุงอูลานบาตอร์

รูปภาพที่ 3.1: แหล่งสินแร่หลักของประเทศมองโกเลีย

ที่มา: Mongolian Information (2013) <http://mongolianinformation.weebly.com/current-events-in-mongolia.html>

2) อุปสงค์ในพื้นที่ ในที่นี้หมายถึงพื้นที่ที่มีอุปสงค์ของวัสดุก่อสร้างสูงสุด จากข้อมูลประชากรของมองโกเลียพบว่า กรุงอูลานบาตอร์มีจำนวนประชากร 1.3-1.5 ล้านคน หรือเทียบเท่าเกือบครึ่งหนึ่งของประเทศ โดย 2 ใน 3 อยู่ในเขตชุมชนเร่ร้อนแออัด (Ger district) ซึ่งหมายความว่า มีอุปสงค์ของโครงการที่พักอาศัยอีกมาก ดังนั้น ที่ตั้งของโรงงานผลิตวัสดุก่อสร้างจึงควรอยู่ไม่ไกลเกินไปจากเมืองหลวง เช่น บริเวณ Nalaikh Industry and Technology Park for Civil Construction ซึ่งอยู่ห่างออกไปเพียง 30 กิโลเมตร

ทางทิศตะวันออก (บนเส้นทางไปยังจังหวัด Khentii) เพราะนอกจากจะเป็นตลาดใหญ่ที่สุดในประเทศแล้วยังเป็นศูนย์กลางที่สามารถขนส่งสินค้าไปยังเมืองใหญ่อื่นๆ ของประเทศ

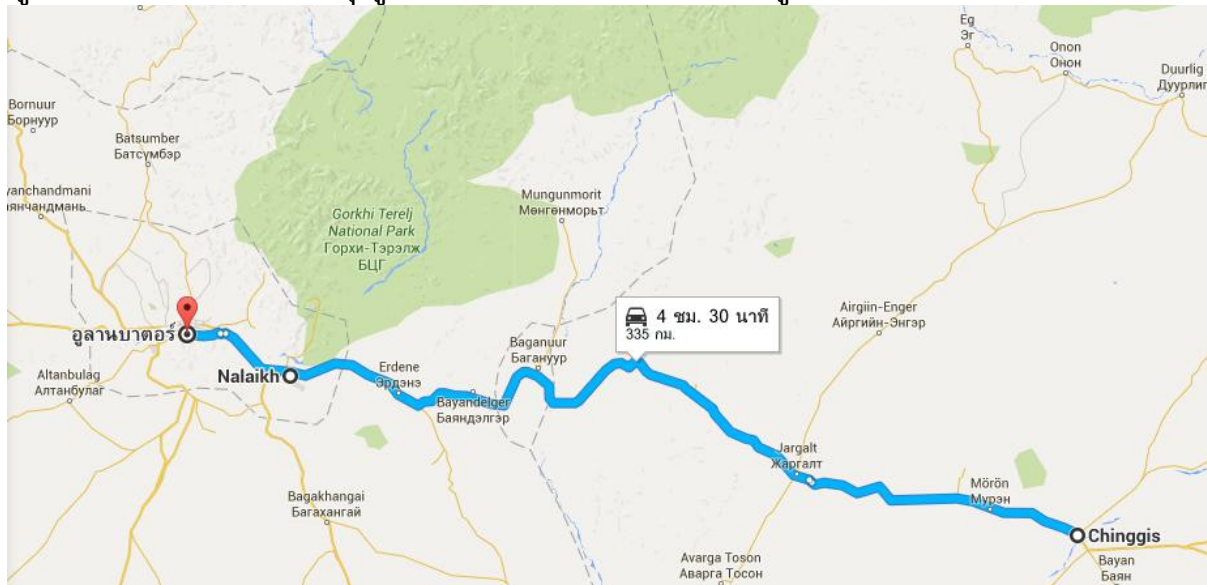
เช่น Darkhan (จังหวัด Darkhan-Uul), Erdenet (จังหวัด Orkhon) ซึ่งมีจำนวนประชากรเป็นอันดับ 2 และ 3 ตามลำดับ และตลาดประเทศเพื่อนผู้ลงทุนทั้งทางถนนและรถไฟ

3) **โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์** หากนักลงทุนไทยตัดสินใจตั้งโรงงานในบริเวณใกล้เคียงกับกรุงอุลานบาตอร์ ปัจจัยด้านโลจิสติกส์ภายในประเทศไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด นอกจากนี้ สินค้าส่งออกนำเข้าส่วนใหญ่ผ่านพิธีการศุลกากรที่กรุงอุลานบาตอร์มากกว่าตามด่านชายแดน

4) **ภาพรวมการเมืองและสังคม** เป็นตัวแปรหุ่นสะท้อนเสถียรภาพและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน กล่าวคือ บริเวณนั้นต้องไม่มีความเสี่ยงต่อการก่อความไม่สงบหรือความรุนแรงใดๆ โดยอาจดูได้จากการประกาศเตือนของรัฐบาลประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น ซึ่งผลปรากฏว่ารัฐบาลชาติดังกล่าวไม่มีการประกาศเตือนพื้นที่อันตรายของมองโกเลียแต่อย่างใด

โดยสรุป **อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างควรตั้งอยู่ในบริเวณด้านตะวันออกของกรุงอุลานบาตอร์** ใกล้เคียงกับเมือง Nalaikh หรือบนเส้นทางมุ่งหน้าไปสู่จังหวัด Khentii หรือกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ระหว่างแหล่งอุปสงค์และอุปทาน ตามลำดับ

รูปภาพที่ 3.2: เส้นทางจากกรุงอุลานบาตอร์และเมือง Nalaikh ไปสู่จังหวัด Khentii อันเป็นแหล่งสินแร่

ที่มา: Google Maps (2016)

อุตสาหกรรมโลหะมีค่า

คณะผู้วิจัยจะใช้ทุกเกณฑ์สำหรับสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมที่ผลิต เพื่อทั้งการบริโภคภายในประเทศและต่างประเทศ แต่จะใช้แค่เกณฑ์ที่ 1, 3 และ 4 สำหรับอุตสาหกรรมพื้นฐานเพื่อการส่งออกเกือบทั้งหมด (ยกเว้นส่วนน้อยที่แปรรูปในประเทศ) อย่างเช่นกรณีของทองคำ อันเป็นสินค้าส่งออกหลักของมองโกเลียในกลุ่มโลหะมีค่า

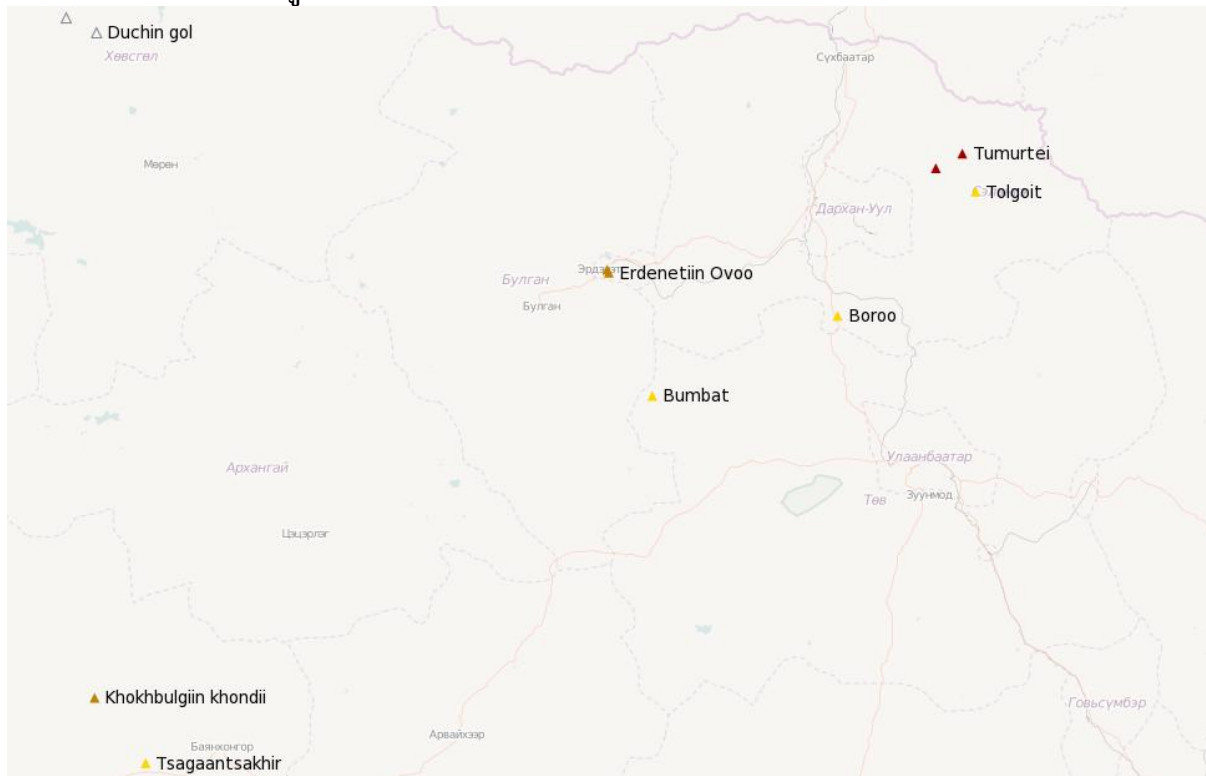

1) **ความพร้อมของฝั่งอุปทาน** แร่ทองคำเป็นสินแร่ที่มองโกเลียผลิตได้มากที่สุดเป็นอันดับ 2 รองจาก ทองแดง จากรูปภาพที่ 3.3 พบว่า แหล่งสินแร่ดังกล่าวอยู่ทางภาคเหนือของกรุงอูลานบาตอร์ (จังหวัด Selenge) โดยเหมือง Boroo ที่ลงทุนโดยบริษัท Centerra Gold ของประเทศแคนาดาที่กำลังการผลิตสูงสุด ส่วนบริเวณอื่นที่มีสินแร่ดังกล่าวคือจังหวัด Bayankhongor (เมืองเอกชื่อเดียวกัน) ทางภาคตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่สำรวจใหม่ที่อาจเป็นที่น่าสนใจของนักลงทุนไทย

3) **โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์** หากนักลงทุนไทยตัดสินใจตั้งโรงงานในบริเวณจังหวัด Bayankhongor ซึ่งระยะทางห่างจากเมืองหลวง 640 กิโลเมตร จะใช้ระยะเวลาเดินทาง 10 ชั่วโมง และค่าใช้จ่ายประมาณ 1,300 ดอลลาร์ต่อ TEU

4) **ภาพรวมการเมืองและสังคม** ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ไม่มีพื้นที่ใดของมองโกเลียที่ชาวต่างชาติควร หลีกเลี่ยง

รูปภาพที่ 3.3: แหล่งสินแร่ทองคำของประเทศมองโกเลีย

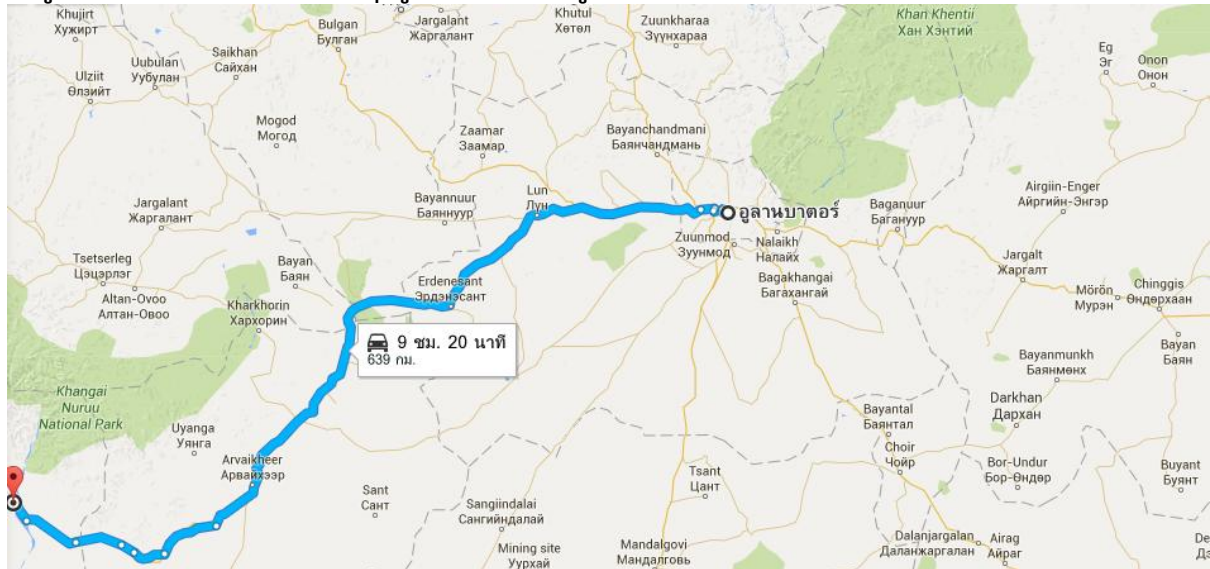

ที่มา: สำนักงานสำรวจธรณีวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (2015) “Major Mineral Deposits of the World”
(<http://mrdata.usgs.gov/mineral-resources/major-deposits.html>)

โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการลงทุนและการทำธุรกิจในกลุ่มประเทศตลาดใหม่ ได้แก่ มองโกเลีย ศรีลังกา อุซเบกิสถาน โมซัมบิก และยูกันดา

รูปภาพที่ 3.4: เส้นทางจากกรุงอุลานบาตอร์ไปสู่จังหวัด Bayankhongor อันเป็นแหล่งสินแร่ทองคำ

ที่มา: Google Maps (2016)

โดยสรุป อุตสาหกรรมโลหะมีค่าควรตั้งอยู่ในบริเวณจังหวัด Bayankhongor ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของกรุงอุลานบาตอร์ เนื่องจากเป็นแหล่งสินแร่ทองคำที่ยังไม่มีบริษัทต่างชาติขนาดใหญ่เข้าไปจับจอง

4

บทวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าแร่ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแร่ (ประเทศมองโกเลีย)

4.1 ห่วงโซ่มูลค่าแร่และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแร่

มองโกเลียเป็นประเทศที่มีขนาดกว้างใหญ่ไพศาลถึง 1.5 ล้านตารางกิโลเมตร หรือใหญ่กว่าไทยถึง กว่า 3 เท่า แต่มีประชากรเพียงแค่ 3 ล้านคน หรือน้อยกว่าไทยถึงกว่า 22 เท่า โดยมากกว่า 1 ใน 3 ของประชากร (1.3 ล้านคน) อาศัยอยู่ในเมืองหลวง นอกจากนี้ มองโกเลียยังเป็นประเทศที่อุดมด้วยแร่ธาตุใต้พื้นพิภพ อย่างถ่านหิน ยูเรเนียม และฟลูออสปาร์ด้วย มองโกเลียจึงมีพื้นที่ว่างสำหรับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และโอกาสในการแปรรูปแร่ และสินในดินเหล่านั้น อย่างอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างอยู่มาก

ในบทนี้จะกล่าวถึง แร่ สินในดิน และอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับแร่นั้น ๆ ในมองโกเลีย โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (value chain) เป็นหลักในการวิเคราะห์ ซึ่งจะเริ่มต้นจาก ภาพรวมห่วงโซ่มูลค่าใน อุตสาหกรรมดังกล่าว แล้วจึงอธิบายถึงรายละเอียดของอุตสาหกรรมนี้ในประเทศมองโกเลียตามห่วงโซ่มูลค่า ก่อนที่จะใช้กรอบ ดังกล่าวในการวิเคราะห์โอกาสทางธุรกิจของไทยต่อไป

แร่เป็นต้นน้ำของหลายอุตสาหกรรม เพราะแร่แต่ละชนิดสามารถแปรรูป และนำไปใช้ได้หลากหลาย อุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ก่อนนำไปใช้ในแต่ละอุตสาหกรรมนั้น จะต้องมีขั้นตอนแปรรูปแร่ เพื่อความเหมาะสมใน อุตสาหกรรมเสียก่อน ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มแร่โลหะนั้นจะต้องผ่านการถลุงเสียก่อน เป็นต้น ห่วงโซ่มูลค่าของ อุตสาหกรรมแร่โดยสรุปอย่างย่อ จึงได้แก่ ต้นน้ำคือ “เหมืองแร่” กลางน้ำคือ “แปรรูปแร่ขั้นต้น” และปลายน้ำ ได้แก่ “อุตสาหกรรมต่อเนื่อง” ต่อไป ดังแสดงในรูปภาพที่ 4.1

รูปภาพที่ 4.1 : ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมแร่โดยทั่วไป

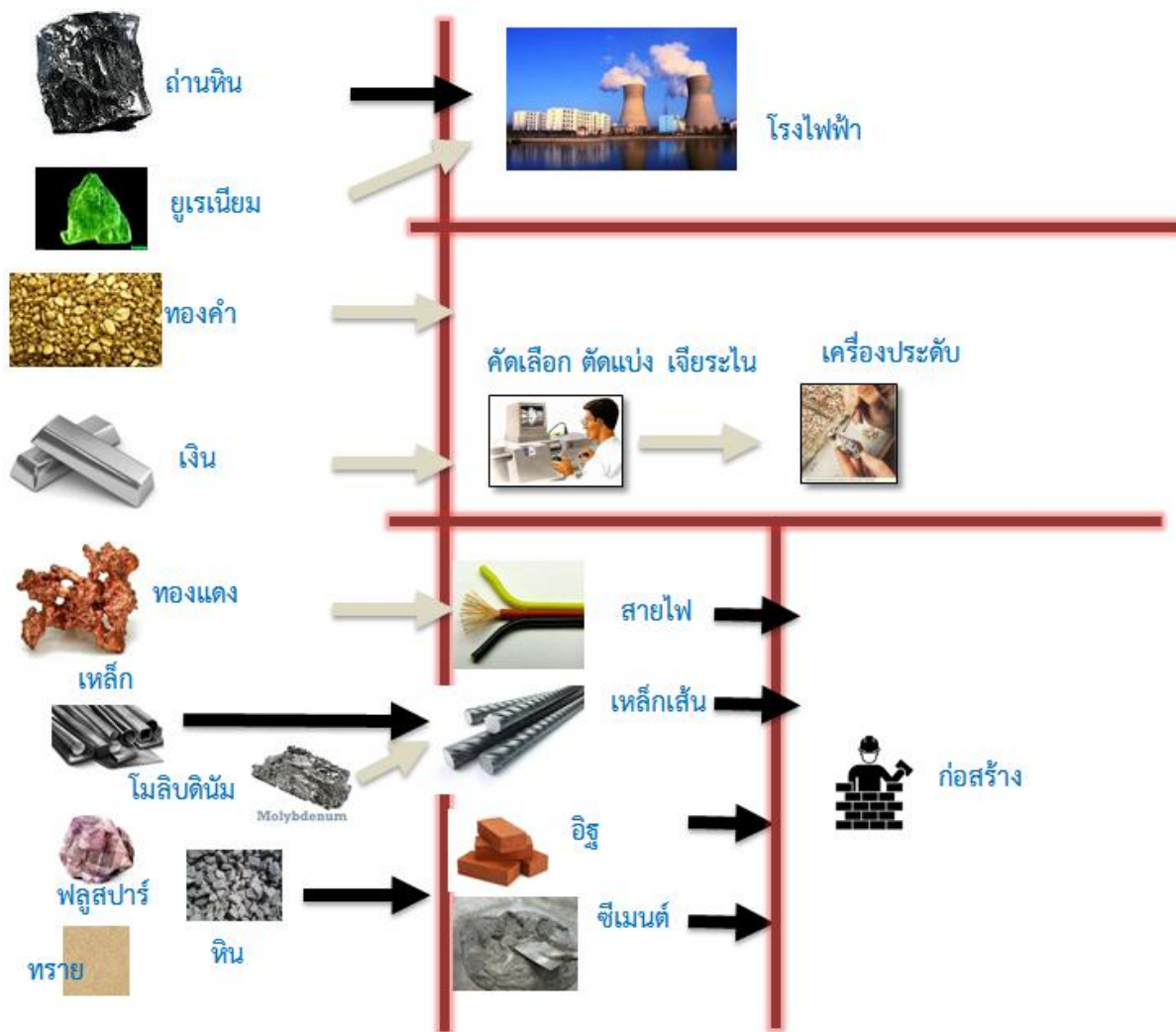
ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากแร่มีอยู่หลายชนิด ในบทนี้จะกล่าวถึงเฉพาะแร่ที่มีมากในมองโกเลีย ได้แก่ ถ่านหิน ยูเรเนียม ทองคำ เงิน ทองแดง เหล็ก โมลิบดีนัม ฟลูออสปาร์ หิน และทราย

รูปภาพที่ 4.2 ได้แสดง กระบวนการใช้ประโยชน์ตามห่วงโซ่มูลค่าของแร่ชนิดต่างๆ ที่กล่าวมา โดยจะทำการอธิบาย ถึงแร่แต่ละชนิด ดังนี้

รูปภาพที่ 4.2 : ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมแร่ โดยทั่วไป (เฉพาะแร่ที่มีมากในมองโกเลีย)

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

4.1.1 ทรัพยากรสินแร่และการแปรรูป

ก. ถ่านหิน

ถ่านหิน เป็นแร่สำคัญในอุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า ในอดีตไฟฟ้าส่วนใหญ่ทั่วโลกใช้การผลิตจาก ก๊าซ และ น้ำมันเป็นหลัก เช่น ในไทยใช้ก๊าซเป็นหลักถึงร้อยละ 70 ของแหล่งพลังงานไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม ในช่วงวิกฤติพลังงาน ทั่วโลกพบว่า ก๊าซ และน้ำมัน เป็นแหล่งพลังงานที่ใช้แล้วหมดไปได้ในอนาคตอันใกล้ จึงมีการหันไปพึ่งพาแหล่งพลังงานทางเลือก โดยมี 2 แหล่งหลัก คือ แหล่งพลังงานถาวรที่ใช้แล้วไม่หมดไป อย่าง แสงอาทิตย์ และลม และแหล่งพลังงานกึ่งใช้ไม่หมด คือ ผลิตจากทรัพยากรที่มีอยู่มากมายเหลือเฟือ อย่างเช่น ขยะ ชีวมวล และถ่านหิน

ในบรรดาแหล่งพลังงานทางเลือกนั้น ถ่านหิน เป็นแหล่งพลังงานที่ราคาถูก และมีให้ใช้ได้มากที่สุด โดยวิธีการใช้นั้น จะเริ่มจากเหมืองถ่านหินที่ขุดเอาแร่ถ่านหิน (ต้นน้ำ) ก่อนที่จะผ่านขั้นตอนการบดถ่านหินเป็นผง (กลางน้ำ) เพื่อ นำเข้าไปใช้ผลิตพลังงานไฟฟ้าในโรงไฟฟ้าถ่านหิน (ปลายน้ำ) ต่อไป

ในอดีตเทคโนโลยีการใช้ถ่านหินนั้นยังไม่พัฒนามาก โดยเฉพาะการเลือกใช้ถ่านหินคุณภาพต่ำอย่างลิกไนต์ ที่ก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศสูง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเทคโนโลยีการใช้ถ่านหินดีขึ้นมาก และในหลายประเทศ ก็ได้เลือกใช้ลิกไนต์และใช้ถ่านหินคุณภาพดีอย่าง บิทูมินัส ที่ก่อให้เกิดมลพิษต่ำแทน

ข. ยูเรเนียม

ยูเรเนียม เป็นอีกแหล่งพลังงานทางเลือก ใช้ในการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ที่ให้พลังงานสะอาด พังพาดได้สูง และมีต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด แหล่งแร่ยูเรเนียมนั้นพบในไม่กี่ประเทศทั่วโลกเท่านั้น ยูเรเนียมจึงเป็นแร่ที่มีความต้องการสูงมากในโลก

อย่างไรก็ตาม การใช้ ยูเรเนียม มีปัญหาเรื่อง ความไม่มั่นใจในความปลอดภัยของประชาชน อันเกิดจาก เหตุการณ์กัมมันตรังสีรั่วไหล จากโรงไฟฟ้าในอดีต ทั้งที่รัสเซีย และญี่ปุ่น นอกจากนี้ การจัดการกากกัมมันตภาพรังสี ก็มีต้นทุนค่อนข้างสูงและกำจัดได้ยากเช่นกัน

ค. ทองคำ

ทองคำ เป็นแร่ที่ใช้ประโยชน์หลัก 2 ทาง (นอกเหนือจากใช้ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์บางอย่าง) คือ เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอัญมณีเครื่องประดับ และเป็นสินทรัพย์ในทุนสำรองเงินตราต่างประเทศด้วย ดังนั้น ในหลายรัฐบาลจึงต้องมีการควบคุมการผลิต ส่งออก นำเข้า และค้าขายทองคำ

ในการผลิตทองคำนั้น จะเริ่มจากเหมืองทองคำ ที่ทำการขุดแร่ทองคำ (ต้นน้ำ) ก่อนนำมาแปรรูปเป็นทองคำแท่ง ทองคำแผ่น ฯลฯ (กลางน้ำ) ที่มีความบริสุทธิ์พร้อมใช้ในอุตสาหกรรมอัญมณี เช่น ทำทองรูปพรรณ (ปลายน้ำ) ต่อไป โดย ทองคำที่ใช้เพื่อเป็นสินทรัพย์นั้น จะอยู่ในรูปของทองคำแท่งเป็นหลัก

ง. เงิน

เงินนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงทองคำ ในแง่ของการนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอัญมณี อย่างไรก็ตาม เงิน นั้นในปัจจุบันไม่นิยมนำมาใช้เป็นสินทรัพย์ในทุนสำรองเงินตราต่างประเทศ อย่างธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน ก็ไม่ได้ใช้เงินเป็นสินทรัพย์อีกแล้ว

ทั้งนี้ เนื่องจากเงินมีราคาสูงกว่าทองคำ จึงมีความแพร่หลายในการใช้เงินในอุตสาหกรรมอื่นนอกจากอัญมณีด้วย เช่น ทำเครื่องเงิน อย่าง ภาชนะบนโต๊ะอาหาร หรือ ใช้ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

จ. ทองแดง

ทองแดง เป็นแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ค่อนข้างมาก ทั้งการผลิตสายไฟ และแผงวงจรอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากมีคุณสมบัติในการเหนี่ยวนำไฟฟ้า และราคาที่ไม่สูงเกินไปนักหากเปรียบเทียบกับ ทองคำ และเงิน

ในการแปรรูปทองแดงใช้ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้น ก็มีขั้นตอนคล้ายคลึงกับทองคำ คือ เริ่มจากเหมืองทองแดง (ต้นน้ำ) ที่ขุดแร่ทองแดงขึ้นมา แปรรูปเป็นทองแดงพร้อมใช้งาน อย่างทองแดงแผ่น และแท่ง (กลางน้ำ) ก่อนที่โรงงานอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ทองแดงในการผลิตจะนำทองแดงเหล่านั้นไปใช้งานในโรงงานต่อไป

ฉ. เหล็ก

เหล็ก เป็นโลหะอีกชนิดที่มีการใช้ในอุตสาหกรรมค่อนข้างมาก ขั้นตอนการใช้งานเหล็กนั้น คล้ายคลึงกับโลหะอื่นๆ เพียงแต่ว่า ความต้องการเหล็กนั้นมีอยู่หลากหลายรูปแบบ เหล็กชั้นปลายที่ได้จากการแปรรูปเหล็กก่อน (หรืออาจผสมเศษเหล็ก) จึงมีอยู่หลายรูปแบบ ทั้งเหล็กเส้น เหล็กแผ่น ที่มีขนาด และความแกร่ง แตกต่างกันไป แล้วแต่ความต้องการของตลาด

เหล็ก เป็น โลหะหลักใช้ในหลากหลายอุตสาหกรรม ทั้งยานยนต์ ก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องครัว เฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ

ช. โมลิบดีนัม

โมลิบดีนัม เป็นแร่โลหะหายาก ในกลุ่มที่เรียกว่า rare earth จึงมีความต้องการและราคาสูง rare earth แต่ละชนิดมีคุณสมบัติ และประโยชน์ใช้งานแตกต่างกันไป โดย โมลิบดีนัมนี้ ใช้ในการผสมกับเหล็กให้มีความแกร่งขึ้น เป็นหลัก

ซ. ฟลูออสปาร์

แร่ฟลูออสปาร์ เป็นแร่ในตระกูลฟลูออไรด์ ใช้ในหลากหลายผลิตภัณฑ์ตามแต่คุณภาพ (เกรด) ของแร่ โดยสามารถใช้ได้ใน การทำยาสีฟัน ทำน้ำกรด ทำเครื่องเซรามิก ทำเลนส์ และทำเครื่องประดับ

ในการทำยาสีฟัน น้ำกรด และเซรามิก นั้น จะเริ่มจากการบดแร่ให้เป็นผง เพื่อการใช้งานเสียก่อน โดยแร่เหล่านี้จะเป็นแร่ที่อยู่ในเกรดต่ำกว่าการทำ เลนส์ และเครื่องประดับ โดยการทำให้เลนส์และเครื่องประดับนั้น จะใช้ตัวแร่ในการทำเลย

ในการทำเลนส์นั้น เนื่องจาก ฟลูออสปาร์เป็นแร่ที่มีการหักเหแสงต่ำ จึงทำให้ได้เลนส์ที่ใส และมีคุณภาพดี ส่วนการทำเครื่องประดับนั้น จะได้แก่แร่ฟลูออสปาร์ที่มีสีสวยงดงาม (ชุนกว่าที่ใช้ทำเลนส์) โดย แร่ฟลูออสปาร์ ในเกรดที่ใช้ทำเครื่องประดับนี้ สามารถใช้ในการขัดตกแต่งอัญมณีอื่นให้เงางามได้ด้วย แต่มักไม่เป็นที่นิยมนัก เพราะนำมาทำเครื่องประดับจะมีความคุ้มค่ามากกว่า

ณ. หิน

หินเป็นแร่ ที่นิยมใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นหลัก โดยอาจใช้หินเป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น รองพื้น หรืออาจผ่านการบดไม่เพื่อใช้ประกอบซีเมนต์ก็ได้

ญ. ททราย

ทราย เป็น แร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง และเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตแก้วเช่นกัน

ตารางที่ 4.1: สรุปปริมาณแร่แต่ละชนิดในมองโกเลีย

ข้อมูล	ค่า/รายละเอียด	หน่วย
ถ่านหิน	175,500	ล้านตัน
สังกะสี	1.7	ล้านตัน
เหล็ก	1,404	ล้านตัน
น้ำมัน	2,438	ล้านบาเรล
ทองแดง	1.17	ล้านตัน
ทอง	2,784	ตัน
ฟลูออสปาร์	3,800	ล้านตัน
มูลค่าส่งออกแร่โดยรวม	427.20	ล้าน USD

ที่มา : Invest Mongolia Agency (2016)

4.2 ห่วงโซ่มูลค่าแร่และอุตสาหกรรมแปรรูปแร่โดยทั่วไปของมองโกเลีย

ในส่วนนี้จะอธิบายถึงลักษณะ ความพร้อม จุดเด่น และข้อด้อยของอุตสาหกรรมดังกล่าว ในมองโกเลีย โดยเริ่มตั้งแต่ การขอใบอนุญาตสำรวจ (อาชญาบัตร) ไปจนถึงขั้นปลายน้ำของ แร่สำคัญในมองโกเลีย ดังนี้

รูปภาพที่ 4.3 : ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมแร่โดยทั่วไป (เฉพาะแร่ที่มีมากในมองโกเลีย)

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

4.2.1 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม

การขออนุญาตในอุตสาหกรรมเหมืองแร่

เช่นเดียวกับหลายประเทศทั่วโลก ขั้นตอนการขออนุญาตทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ในมองโกเลีย (นอกเหนือจากการจัดตั้งธุรกิจ) มีขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ การขออนุญาตสำรวจ (อาชญาบัตร) และการขออนุญาตทำเหมืองแร่ (ประทานบัตร)

การขออาชญาบัตรในมองโกเลีย ใช้ระบบการขอผ่านการขึ้นทะเบียนจองทางอินเทอร์เน็ต กล่าวคือ กระทรวงเหมืองแร่ของมองโกเลีย จะทำทะเบียนพื้นที่เหมืองแร่ และขึ้นประกาศพื้นที่อนุญาตทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเปิดให้เริ่มจองในวันจันทร์ของทุกสัปดาห์ เมื่อบริษัทสนใจก็จะทำการจองผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ ในระบบจองก่อนได้ก่อน (first come first serve) เมื่อทำการจองและผ่านกระบวนการต่างๆ รวมถึงการจ่ายค่าธรรมเนียมแล้ว ก็จะได้สิทธิในการสำรวจพื้นที่นั้น เป็นเวลา 3 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 3 ปี รวมเป็น 9 ปี โดยในกระบวนการสำรวจ จะต้องจัดทำรายงานให้กระทรวงเหมืองแร่ตรวจสอบทุกปี หากพบแร่จะสามารถดำเนินการขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ต่อไป แต่หากไม่พบเลยทั้ง 9 ปี ก็จะต้องคืนสิทธินั้นให้รัฐบาลมองโกเลีย

หลังจากพบแล้ว ผู้สำรวจสามารถดำเนินการขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ต่อไป ซึ่งจะได้สิทธิ ต่ออายุได้ถึง 70 ปี โดยหากเป็นเหมืองเล็ก หรือเป็นเหมืองในแร่ที่ไม่ได้อยู่ในความสนใจของรัฐ จะเสียค่าใช้จ่ายตามค่าธรรมเนียมทั่วไป แต่หากเป็นเหมืองที่อยู่ในความสนใจ หรือมีขนาดใหญ่มากจะต้องแบ่งรายได้ให้รัฐร้อยละ 34¹

การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากขั้นตอนการขออนุญาตโดยทั่วไปแล้ว กฎระเบียบอีกประการที่จำต้องมี คือ การทำการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ซึ่งต้องส่งรายงานให้กระทรวงเหมืองแร่ทุกปี อย่างไรก็ตาม มองโกเลียขาดแคลนบริษัทที่มีศักยภาพในการทำ EIA โดยเฉพาะบริษัทท้องถิ่น บริษัทที่ทำได้มักจะเป็นบริษัทต่างชาติที่มีราคาสูงกว่ามาก บริษัทจำนวนมากในมองโกเลียจึงมีการทำ EIA ที่ไม่ได้มาตรฐาน และขาดความน่าเชื่อถือจริง ซึ่งแม้ว่าจะมีราคาถูกและคุ้มค่าในระยะสั้น แต่ในระยะยาวอาจมีปัญหาได้ เพราะอุตสาหกรรมไม่ได้ถูกพัฒนาให้รองรับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีจริง²

4.2.2 อุตสาหกรรมเหมืองแร่

อุตสาหกรรมเหมืองแร่ของมองโกเลียนั้น ประกอบไปด้วยทั้งนักลงทุนต่างประเทศ ในประเทศ และบริษัทต่างชาติ อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับขนาดประเทศ และเวลาสัมปทานที่ให้ถึง 70 ปีแล้ว เห็นได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันไม่สูงนัก

ในอดีตมองโกเลีย จะเน้นแต่เหมืองแร่เป็นหลัก โดยมีการแปรรูปเพื่อส่งออกค่อนข้างน้อย ในปัจจุบันแร่หลายชนิด เช่น ฟลูออสปาร์ได้มีการแปรรูปมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในแร่หลายชนิดยังเป็นการส่งออกแร่เป็นหลักอยู่ อาทิ ยูเรเนียม ทองแดง และ ถ่านหิน ซึ่งแม้จะมีสำรองเป็นอันดับ 1 ใน 5 ของโลก แต่ส่วนใหญ่จะส่งออกไปยังจีน

¹ จากการสัมภาษณ์ กระทรวงเหมืองแร่

² จากการสัมภาษณ์ Mongolian National Mining Association

ในขณะที่ เหล็ก หิน และฟลูออสปาร์นั้น มีการแปรรูปในประเทศมากขึ้น มีเพียงทองคำ ซึ่งใช้เป็นสินทรัพย์สำรองของประเทศเท่านั้น ที่จำเป็นต้องขายให้ ธนาคารกลาง ห้ามซื้อขาย และส่งออกเอง

ด้านต้นทุนการทำเหมืองแร่³ นั้น มองโกเลียมีต้นทุนขุดเจาะสูงกว่าไทยถึงร้อยละ 20-30 อย่างไรก็ตาม แร่ในมองโกเลียมีคุณภาพที่ดีกว่าไทยมาก ยกตัวอย่างเช่น ถ่านหินนั้น ส่วนใหญ่เป็น บิทูมินัส ในขณะที่ไทยเป็นลิกไนต์ นอกจากนี้ เนื่องจากมองโกเลียมีพื้นที่กว้างขวาง และมีความหนาแน่นของประชากรต่ำ พื้นที่เหมืองจำนวนมากจึงอยู่ห่างไกลจากชุมชน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจึงน้อยตามไปด้วย และพื้นที่การให้สัมปทานก็มากกว่า ยกตัวอย่างเช่น บริษัทบ้านปูในมองโกเลีย ที่จัดทะเบียนในชื่อของ สุนนูโคลล์นั้น ได้รับสัมปทานถ่านหินมากถึง 3 แปลง แปลงที่ใหญ่ที่สุดมีพื้นที่ถึง 700 ตารางกิโลเมตร

ด้านแรงงานนั้น แม้ว่ารัฐบาลมองโกเลียจะกำหนดให้สัดส่วนแรงงานต่างชาติไม่เกินร้อยละ 10 ของแรงงานในประเทศ แต่ทว่าในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นจำนวนมากอย่างเหมืองแร่ นั้น อัตราดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อ อย่างไรก็ดี นอกจากนั้น แรงงานในมองโกเลียยังมีค่าจ้างที่ต่ำมากหากเปรียบเทียบกับไทย และมีอัตราการว่างงานที่สูง การหาคนงานจึงไม่ยากนัก⁴

4.2.3 อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากแร่

ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า อุตสาหกรรมแร่เป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำของหลากหลายอุตสาหกรรม ซึ่งแร่ที่มีมากในมองโกเลียนั้น สามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมได้หลากหลายดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในส่วนที่ 4.1 ในส่วนนี้ จะอธิบายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหล่านั้นในมองโกเลีย ดังนี้

ก. อุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้า

อุตสาหกรรมการผลิตไฟฟ้าในมองโกเลียนั้น อยู่ในช่วงของการหยุดพัฒนามาช้านาน⁵ แม้จะมีวัตถุดิบหลักในการผลิตอย่างถ่านหินอยู่มาก แต่โรงไฟฟ้าในมองโกเลียส่วนใหญ่เป็นโรงไฟฟ้าจากน้ำมัน และโรงไฟฟ้าถ่านหินก็มีน้อยกว่าการผลิตถ่านหิน และความต้องการไฟฟ้าในประเทศมาก

ปัจจุบันมองโกเลียต้องนำเข้าไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีการผลิตเพียง 980 MW ในขณะที่มีความต้องการมากถึง 1 GW รัฐบาลในปัจจุบันได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมพลังงานสะอาด เช่น แสงอาทิตย์ และลมขึ้น เพื่อทดแทนส่วนที่ขาด โดยมีการออกสัมปทานให้เอกชนจำนวนมาก

ข. อุตสาหกรรมอัญมณีเครื่องประดับ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนั้น เป็นกระบวนการต่อจากการได้แร่ และโลหะมีค่า เช่น ทองคำ เงิน เพชร และพลอย มาแปรรูป โดย เพชร และพลอย หลังจากกระบวนการตัดแบ่ง แล้วจะเป็นการเจียรไน ในขณะที่ โลหะมีค่า จะผ่านกระบวนการแปรรูปเป็นทองรูปพรรณ เช่น สร้อย แหวน และกำไล หลังจากนั้น อาจใช้เพชร พลอยต่างๆ มาเข้าตัวเรือน คือ ประกอบกับเครื่องทองรูปพรรณ เป็นเครื่องเพชรพลอยอีกทีหนึ่ง

³ จากการสัมภาษณ์บริษัทบ้านปู (สุนนูโคลล์)

⁴ จากการสัมภาษณ์ บริษัทบ้านปู พบว่า คนงานที่มองโกเลียนั้นหาไม่ยาก และมีการศึกษาค่อนข้างดี กล่าวคือ ในอัตราคนขับรถของบริษัทที่เพิ่งเปิด 2 อัตรานั้น พนักงาน 2 คนนั้นจบระดับปริญญาตรี โดย คนหนึ่งจบวิศวกรรมศาสตร์ และอีกคนหนึ่งจบธรณีวิทยา

⁵ จากการสัมภาษณ์บริษัท Nova Terra

ในมองโกเลีย ขาดช่างผู้ชำนาญการ และเทคโนโลยีในการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับ รวมถึงขาดทักษะและเทคโนโลยีด้านนี้ อัญมณีและเครื่องประดับในมองโกเลียอยู่ในระดับงานฝีมือท้องถิ่นเป็นหลักเท่านั้น ซึ่งส่วนมากไม่ได้มาจากแร่มีค่า อย่างเพชร พลอย หรือ ทองคำ ซึ่งนอกจากขาดเทคโนโลยีและองค์ความรู้แล้ว ยังมาจากการที่ชาวมองโกเลียไม่นิยมสวมใส่ เพชร พลอย และทองคำ⁶

ค. อุตสาหกรรมก่อสร้าง

ก่อนปี 2014 อุตสาหกรรมก่อสร้างเคยเป็นอุตสาหกรรมที่มีความต้องการสูงมากในมองโกเลีย อันเนื่องจากเศรษฐกิจที่เคยเติบโตอย่างรวดเร็ว และนโยบายสร้างบ้านให้ประชากรของรัฐบาลมองโกเลีย⁷ ในช่วงนั้นทำให้อุตสาหกรรมก่อสร้างในมองโกเลียขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก

เนื่องจากมองโกเลียในอดีตพึ่งพาเหมืองแร่ โดยเฉพาะถ่านหินเป็นหลัก เศรษฐกิจมองโกเลียจึงเติบโตตามราคาถ่านหิน ดังนั้น ในช่วงที่ถ่านหินมีความต้องการสูงเศรษฐกิจของมองโกเลียจึงเติบโตมาก และเมื่อเศรษฐกิจเติบโตประชาชนมีรายได้สูงขึ้น ความต้องการในที่อยู่อาศัยและการก่อสร้างจึงทวีขึ้นตามมา

นอกจากนั้น ด้วยเหตุที่ประชากรส่วนหนึ่งของมองโกเลีย โดยเฉพาะในแถบกระโจม (Ger district) ในกรุงอุลันบาตอร์ อาศัยอยู่ในที่พักอาศัยที่ไม่คงทน และไม่มีมาตรฐานนัก รัฐบาลจึงได้ออกนโยบายที่พักอาศัยราคาถูก และดอกเบี้ยเงินกู้ยืมต่ำแก่ประชากรในเขตนั้นขึ้น ความต้องการที่อยู่อาศัยในมองโกเลียจึงเพิ่มสูงขึ้น การผลิตที่อยู่อาศัยในมองโกเลียก็มากขึ้นตามไปด้วย

ในช่วงนั้น ผู้ผลิตวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างในมองโกเลียยังมีไม่มากนัก มองโกเลียจึงต้องนำเข้าวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากจีน ซึ่งมีราคาถูกเข้ามาเป็นจำนวนมาก ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างจากประเทศที่มีคุณภาพเฉลี่ยสูงกว่า อย่างรัสเซีย และเกาหลี ก็มีการนำเข้าบ้างในระดับรองลงมา⁸

ปัจจุบันด้วยปัญหาการก่อสร้างที่อยู่อาศัยมากเกินไป ร่วมกับราคาถ่านหินที่ตกต่ำลง ทำให้ความต้องการที่พักอาศัยชะงักลง เกิดปัญหาที่พักอาศัยล้นความต้องการ (excess supply) ขึ้นในมองโกเลีย การก่อสร้างที่พักอาศัยจึงชะงักลง และเปลี่ยนเป็นการก่อสร้างสาธารณูปโภค หรือโครงการลักษณะอื่น เช่น ห้างสรรพสินค้าแทน อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างที่พักอาศัยราคาสูง หรือที่พักให้ผู้มีรายได้น้อย ยังคงเป็นโอกาสในตลาดอุตสาหกรรมก่อสร้างของมองโกเลีย⁹

ด้านบริษัทก่อสร้างนั้น ในมองโกเลีย มีบริษัทชื่อ National Development Corporation หรือ NDC ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของบริษัทยักษ์ใหญ่ในมองโกเลีย 5 บริษัท รับเหมาก่อสร้างโครงการต่างๆ ในประเทศอยู่ บริษัทเหล่านี้ จะรับโครงการใหญ่ และมาแบ่งให้กับบริษัทอื่นรับช่วงต่อด้วย โดยครองส่วนแบ่งตลาดมากถึงร้อยละ 30 ของประเทศ

⁶ จากการสัมภาษณ์ Asian Development Bank (ADB)

⁷ M.A.D. Research (2014) Supply and Pricing of Construction Materials in Mongolia

⁸ จากการสัมภาษณ์ National Development Corporation (NDC)

⁹ จากการสัมภาษณ์ Asia Pacific Investment เน้น ตลาดระดับบน ในขณะที่ บริษัท Mongolian Growth Group ให้น้ำหนักตลาดระดับล่าง แต่ไม่มีรายได้เน้นตลาดระดับกลาง เนื่องจากค่อนข้างล้มเหลวในปัจจุบัน

ด้านวัสดุก่อสร้างนั้น ในปัจจุบันมองโกเลียสามารถแปรรูปวัสดุก่อสร้างหลายอย่างได้เอง เช่น ซีเมนต์ ที่นอกจากสามารถผลิตทดแทนการนำเข้าได้แล้ว ยังสามารถส่งออกไปยังจีนได้ด้วย¹⁰ นอกจากนั้น เป็นการผลิตใช้เองในประเทศ ได้แก่ อิฐ คอนกรีต และเหล็กเส้น อย่างไรก็ตาม มองโกเลียต้องนำเข้าวัสดุก่อสร้างมากถึงร้อยละ 60¹¹ เนื่องจาก (1) ไม่มีเทคโนโลยีในการแปรรูปวัสดุก่อสร้างบางประเภท แม้จะมีวัตถุดิบ อาทิ เครื่องสูบน้ำ กระจก และ (2) ไม่มีวัตถุดิบ จึงต้องนำเข้า ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ ประตู หน้าต่าง (ซึ่งใช้ไม้) วัตถุดิบเหล่านี้นำเข้าจากจีน เกาหลี และรัสเซียเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เอกชนโดยเฉพาะผู้รับเหมาก่อสร้างมองโกเลียมองว่า สินค้าจากจีนนั้น แม้จะมีราคาถูกแต่คุณภาพก็ด้อยตามไปด้วย หลายครั้งไม่สามารถใช้งานได้ทำให้ในภาพรวมนั้น “ไม่คุ้มค่า” ซึ่งเอกชนมองโกเลียแม้จะยังไม่เคยใช้สินค้าไทย แต่จากประสบการณ์การใช้บริการโรงพยาบาลในเครือบำรุงราษฎร์ของไทย ทำให้ค่อนข้างเชื่อว่าสินค้าไทยน่าจะมีคุณภาพสูงด้วย¹²

อนึ่ง ในการก่อสร้าง และรวมถึงอุตสาหกรรมอื่นๆ ของมองโกเลียนั้น มีข้อพิงสังเกต 2 ประการ คือ (1) มีกฎสำคัญอยู่ประการหนึ่งคือ “หากมีผู้ผลิตในมองโกเลียแล้ว จะต้องใช้สินค้าจากผู้ผลิตรายนั้นก่อน หากไม่พอหรือไม่มีการผลิต จึงจะนำเข้าได้” กฎดังกล่าวแม้อาจสร้างความลำบากให้แก่ผู้ประกอบการปลายน้ำ อย่างไรก็ตาม ผู้รับเหมาก่อสร้างบ้าง แต่ก็ยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการกลางน้ำ เช่น ผู้ผลิตวัสดุก่อสร้าง (แม้ผู้รับเหมอย่าง NDC จะยืนยันว่าในระยะยาว เช่น ในปัจจุบัน การใช้ซีเมนต์จากในประเทศมีความคุ้มค่าน่ากว่าการนำเข้ามาก เนื่องจากราคาที่ต่ำกว่าและคุณภาพที่ดีกว่า)

ข้อพิงระวางอีกประการ คือ มองโกเลียนั้น มีสภาพอากาศที่หนาวเย็นมาก ในบางช่วงอาจมีอุณหภูมิต่ำถึงติดลบ 40 องศาเซลเซียส ดังนั้น นอกจากจะสามารถทำการก่อสร้างได้เพียงช่วงเวลา 6 เดือนเท่านั้น วัสดุก่อสร้างในมองโกเลียก็จะต้องถูกสร้างเพื่อรองรับอุณหภูมิหนาวเย็นเช่นนั้นด้วย

4.3 โอกาสของธุรกิจไทย

เห็นได้ว่า มองโกเลียมีโอกาสในอุตสาหกรรมนี้อยู่หลากหลาย ทั้งทางตรง และกิจกรรมสนับสนุน ดังนี้

- **เหมืองแร่** กิจกรรมนี้มองโกเลียเปิดกว้างอยู่ตลอด จะมีอุปสรรคเพียงแค่ว่าราคาในตลาดโลก ซึ่งอาจตกต่ำในปัจจุบัน แต่จากการสัมภาษณ์บริษัทเอกชนต่างๆ ในมองโกเลีย อาทิ M.A.D. MGG Nova Terra ฯลฯ ต่างแนะนำว่า “เวลานี้เป็นเวลาที่เหมาะสมในการเข้ามาลงทุนในมองโกเลีย” สำหรับบริษัทใหญ่ที่มีหลักทรัพย์การเงินในระยะยาว เนื่องจาก เป็นช่วงที่ราคาสินทรัพย์ต่างๆในมองโกเลียต่ำ ซึ่งหากรอราคาตลาดโลกสูงขึ้น ราคาสินทรัพย์เหล่านี้ก็จะสูงตาม และบริษัทก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ทันท่วงทีด้วย

- **กิจกรรมสนับสนุนอุตสาหกรรมเหมืองแร่** โดยเฉพาะการรับจ้างทำ EIA เนื่องจากบริษัทในมองโกเลียขาดความรู้ในการทำ บริษัทต่างประเทศก็มีต้นทุนที่สูง ดังนั้นหากบริษัทไทยสามารถทำ EIA ได้ในราคาที่ไม่สูงเกินไปนัก แต่ให้ข้อมูลและข้อแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินการเพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง จะเป็นที่ต้องการของตลาด และจะมีความยั่งยืนในระยะยาว

¹⁰ จากการสัมภาษณ์ NDC

¹¹ จากการสัมภาษณ์กระทรวงก่อสร้างและพัฒนาเมือง

¹² จากการสัมภาษณ์ NDC

▪ **วัสดุก่อสร้าง** โดยเฉพาะ กระจก และเซรามิก อย่าง กระจกเปื้อง และเครื่องสุขภัณฑ์ โดยสินค้าดังกล่าว เป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงมาก ในมองโกเลีย สินค้ากลุ่มนี้ มีวัตถุดิบในมองโกเลีย อย่างทรายในการผลิตกระจก และฟลูออสปาร์ในการผลิตเซรามิก อยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ยังได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล ผ่านทั้งทาง ภาษี และนโยบายส่งเสริม อย่างการบังคับใช้วัตถุดิบเหล่านี้ในประเทศดังที่กล่าวมาแล้วในระยะแรก อุตสาหกรรมนี้ จึงมีความพร้อมทั้งด้าน วัตถุดิบ ทรัพยากร ต้นทุนจากทางภาษีที่ต่ำ และด้านตลาด ดังนั้น ไทยที่มีเทคโนโลยีและ องค์ความรู้ในการผลิต ร่วมกับความเชื่อมั่นในสินค้าของผู้รับเหมาก่อสร้างในมองโกเลียดังที่ได้กล่าวมา น่าจะมี โอกาสสูงมากในอุตสาหกรรมนี้

▪ **โรงไฟฟ้า** เนื่องจากรัฐบาลมองโกเลียกำลังออกใบอนุญาตการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทางเลือก เช่น ลม แสงอาทิตย์ และชีวมวล เป็นจำนวนมาก จึงมีโอกาสในอุตสาหกรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตจำเป็นต้องทำการ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน (financial feasibility) อีกครั้งหนึ่ง

5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ (ประเทศมองโกเลีย)

5.1 สรุปภาพรวมการลงทุนในประเทศมองโกเลีย

มองโกเลียมีลักษณะเด่น คือ พื้นที่กว้างขวาง และอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะสินแร่ และโลหะมีค่าต่างๆ ส่วนประชากรทั้งประเทศมีเพียง 3 ล้านคน กระจุกตัวอยู่ในกรุงอูลานบาตอร์ ถึงร้อยละ 40 ของประชากรมองโกเลีย ทำให้ในแถบชนบทมีประชากรเบาบางและไม่คุ้มค่าแก่รัฐบาลที่จะลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน

นอกจากนั้น ด้วยภูมิอากาศที่หนาวเย็น พื้นที่เป็นทุ่งหญ้ากว้างใหญ่ และมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี เพียง 50 มิลลิเมตร มองโกเลียจึงมีพื้นที่เพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรไม่มากนัก เว้นแต่การปศุสัตว์ที่มองโกเลียมีความเหมาะสมยิ่ง โดยเฉพาะสัตว์ที่มีขน เช่น แคชเมียร์ และจามรี เป็นต้น ดังนั้น สินค้าส่งออกสำคัญรองจากสินแร่ จึงเป็นสินค้าประเภทขนสัตว์ และหนังสัตว์ ส่วนในการแปรรูปอาหารนั้น มองโกเลียยังไม่เชี่ยวชาญนัก

ด้านสภาวะการลงทุนในขณะนี้ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของมองโกเลียยังไม่สู้ดีนัก เพราะพึ่งพาการส่งออกทรัพยากรขั้นปฐมภูมิไปสู่ตลาดโลกมากเกินไป ดังที่ได้กล่าวว่าการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคภายในประเทศ อันจะเป็นภูมิคุ้มกันความผันผวนจากเศรษฐกิจภายนอกให้กับประชาชนในชาติ ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอ ดังนั้น รัฐบาลจึงส่งเสริมให้นักลงทุนที่มีความสามารถในการยกระดับสินค้าปฐมภูมิเข้ามาลงทุนในประเทศ เช่น ด้านพลังงานไฟฟ้าที่มองโกเลีย พึ่งพาโรงไฟฟ้าถ่านหินกว่าร้อยละ 90 ซึ่งก่อมลพิษมหาศาล รัฐบาลจึงต้องการผู้ลงทุนด้านพลังงานหมุนเวียนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีพื้นที่แถบทะเลทรายโกบีเหมาะสมต่อการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังลม เป็นต้น

สำหรับรายงานฉบับนี้ คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ 2 อุตสาหกรรม จากเครื่องมือทางวิชาการ ได้แก่ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง และอุตสาหกรรมแร่รวมถึงโลหะมีค่า ในสาขาแรก มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ มีการกระจุกตัวของประชากรในอูลานบาตอร์ และมีแนวโน้มในอนาคตว่าประชากรเร่ร่อนจากพื้นที่ต่างๆ จะเข้ามาแสวงหาโอกาสในเมืองหลวงมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนแออัดในมองโกเลีย รัฐบาลจึงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการอุดหนุนให้กับโครงการที่อยู่อาศัย เพื่อให้ราคาไม่สูงจนเกินกำลังซื้อของประชาชนกลุ่มนี้ ส่วนในสาขาหลัง เป็นสาขาที่มองโกเลียมีทรัพยากรอุดม แต่ไม่มีศักยภาพในการแปรรูป หรือสร้างมูลค่าเพิ่ม ดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว

ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มองโกเลียได้ตั้งสถานเอกอัครราชทูตในอาเซียน 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย และมีแนวโน้มในอนาคตที่ไทย จะไปเปิดไปสถานเอกอัครราชทูตไทยในมองโกเลีย เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าภาษาเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารและการทำธุรกรรมต่างๆ ในประเทศดังกล่าว

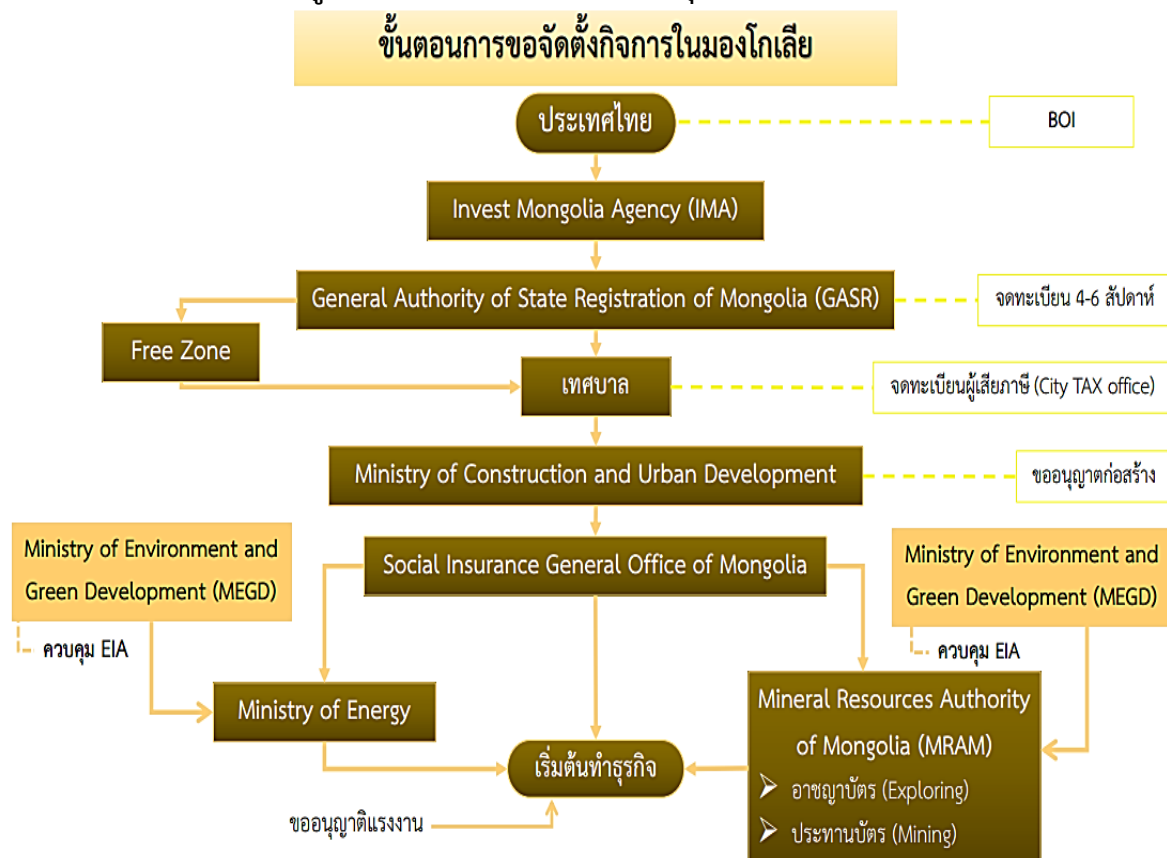

5.2 ข้อเสนอแนะขั้นตอนการลงทุน

การเข้าไปประกอบกิจการในมองโกเลียนั้น นักลงทุนจะต้องติดต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนและก่อตั้งธุรกิจเอง กล่าวคือ ทางประเทศดังกล่าว ยังไม่มีศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ แต่ทั้งนี้ Invest Mongolia Agency (IMA) เป็นศูนย์บริการข้อมูล ที่นักลงทุนสามารถติดต่อขอรับความช่วยเหลือได้ โดยหน่วยงานดังกล่าวสามารถให้คำแนะนำนักลงทุน รวมถึงช่วยหาหุ้นส่วนทางธุรกิจได้

ในการขอจดทะเบียนบริษัท นักลงทุนต้องติดต่อที่ General Authority of State Registration of Mongolia (GASR) เพื่อตรวจสอบชื่อบริษัท รวมถึงยื่นเอกสารขอจัดตั้ง ซึ่งจะได้ใบรับรองการจดทะเบียนบริษัทใช้เวลาประมาณ 4-6 สัปดาห์ หลังจากนั้น นักลงทุนต้องติดต่อขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษีที่ City Tax Office ในการขอใบอนุญาตก่อสร้างจะต้องติดต่อกับทาง Ministry of Construction and Urban Development โดยมี Ministry of Environment and Green Development เป็นหน่วยงานที่ควบคุมและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการก่อสร้าง

รูปภาพที่ 5.1: ขั้นตอนการจัดตั้งธุรกิจในมองโกเลีย

ที่มา: คณะผู้วิจัย (2016)

5.3 หน่วยงานติดต่อสำคัญ

ชื่อย่อ	ชื่อเต็ม	บทบาท/หน้าที่	ช่องทางติดต่อ
IMA	Invest Mongolia Agency (IMA)	อำนวยความสะดวกด้านข้อมูล และช่วยหาหุ้นส่วนทางธุรกิจได้	T: +976-11-326040
MRAM	Mineral Resources Authority of Mongolia	ออกใบอนุญาต อาชญาบัตร และประทานบัตร	T: +976-51-263678
MNMA	Mongolia National Mining association	สมาคมอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ให้ข้อมูลแก่สมาชิกด้านอุตสาหกรรมดังกล่าว	T: +976-11-314877
	Ministry of Construction and Urban Development	ออกใบอนุญาตก่อสร้าง	T: +976-11-327716
	Ministry of Environment and Green Development	ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และพิจารณา EIA	T: +976-11-318493
	General Department of Taxation	ขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษี	T: +976- 11-324647 E: tcc@mta.mn

5.4 คำถามที่พบบ่อย (FAQs)

1) ทำไมต้องลงทุนในประเทศมองโกเลีย?

ก. ตลาด ปัจจุบัน อนาคต และบริบทการแข่งขัน

ตอบ มองโกเลียมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่พอใช้ได้ แม้จะมีวัฒนธรรมทางธุรกิจอาจต่างกับไทยไปบ้าง ในด้านการเมืองมีความเสถียร และมีทรัพยากรทางธรรมชาติ โดยเฉพาะแร่ธาตุมหาศาล อย่างไรก็ตาม แม้ช่วงนี้จะเป็นช่วง “เศรษฐกิจซบเซา” ของมองโกเลีย แต่ในขณะเดียวกันอาจกล่าวได้ว่าเป็นจังหวะที่เหมาะสมของการเข้าลงทุนในระยะยาว เนื่องจากเป็นช่วงที่ต้นทุนการจัดตั้งธุรกิจถูก และเป็นเวลาที่เหมาะสม เพราะเมื่อเศรษฐกิจกลับมาดี ก็จะสามารถดำเนินการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้ในทันที

ข. ความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศ

ตอบ มองโกเลียมีความตกลงการค้าเสรีเพียงฉบับเดียว คือ กับประเทศญี่ปุ่น เท่านั้น และยังไม่มีความตกลงระดับ FTA หรือสูงกว่า กับประเทศอื่น อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามจากชาติอื่นในการทำความตกลง FTA กับมองโกเลียด้วย อาทิ จีน และรัสเซีย

ค. ทรัพยากรธรรมชาติ

ตอบ ทรัพยากรที่สร้างเศรษฐกิจมองโกเลีย ได้แก่ สินแร่ต่างๆ อาทิ ถ่านหิน ทองแดง ทองคำ และแร่เหล็ก และสินค้าเกษตรแปรรูป เช่น หนังสัตว์ และขนสัตว์ เป็นต้น

2) สาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก ในมองโกเลียเป็นอย่างไร?

ก. ระบบการขนส่ง

ตอบ อาศัยการขนส่งทางรางไปออกสู่ทะเลที่ท่าเรือเทียนจิน ในประเทศจีน

ข. ระบบไฟฟ้า และประปา

ตอบ ประชากรมองโกเลียร้อยละ 89.8 มีไฟฟ้าใช้ นอกจากนี้ ต้นทุนไฟฟ้ายังค่อนข้างต่ำหากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก คือ 0.076 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อเมกะวัตต์ชั่วโมง พลังงานไฟฟ้าร้อยละ 98 มาจากถ่านหิน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนมากขึ้น โดยมีนโยบายในการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนเป็นร้อยละ 20-25 ภายในปี 2020

ค. ระบบการเงินการธนาคาร

ตอบ มองโกเลียมีธนาคาร 16-17 แห่ง โดย 5 ลำดับแรก ได้แก่ Khan Bank, Golomt Bank, TDB, State Bank และ Xac Bank

3) มองโกเลียมีนโยบายส่งเสริมนักลงทุนต่างชาติอย่างไร?

ก. นโยบายส่งเสริมการลงทุน

ตอบ หน่วยงานการลงทุนในมองโกเลีย (Invest Mongolia Agency: IMA) เป็นหน่วยงานส่งเสริมและควบคุมดูแลการลงทุน ดำเนินงานภายใต้การกำกับของนายกรัฐมนตรีมองโกเลีย ซึ่ง IMA ได้สร้างมาตรการส่งเสริมการลงทุนในมองโกเลียที่เน้นขนาดกิจการและพื้นที่ตั้งเป็นสำคัญ โดยมีกิจการเป้าหมายเพียง 2 รายการ คือ การทำเหมืองแร่ และอาหาร

โดยมาตรการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าว อาทิ การงดเว้นภาษี การใช้อัตราภาษีพิเศษ การคิดเร่งการเสื่อมราคาของสินทรัพย์ทุน และการนำค่าใช้จ่ายที่มีประโยชน์ต่อสังคมมาลดหย่อนภาษี เป็นต้น

4) อุตสาหกรรมที่น่าสนใจลงทุนในมองโกเลีย?

ก. อุตสาหกรรมสำคัญ และกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ

ตอบ อุตสาหกรรมที่น่าสนใจลงทุนในมองโกเลีย ลำดับต้นๆ คือ สินแร่ ส่วนรองลงมา ได้แก่ วัสดุก่อสร้างเนื่องจากมองโกเลียมีอิสระชนที่แปรผันเข้ามาอยู่เมืองเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในย่าน “Ger” รัฐจึงส่งเสริมให้มีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยถาวรเพื่อรองรับ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการวัสดุก่อสร้างของไทยควรคำนึงถึงความแตกต่างของสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลต่อคุณภาพของวัสดุด้วย

นอกจากนั้น อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น หนึ่งและเครื่องหนัง ขนสัตว์ การแปรรูปนมและเนื้อสัตว์ และการเพาะปลูก ยังเป็นปัจจัยขับเคลื่อน SMEs ในประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยต้องการความร่วมมือจากต่างชาติ

5) ข้อควรระวัง และกฎระเบียบที่น่าสนใจในประเทศมองโกเลียมีอะไรบ้าง?

ก. การถือครองที่ดิน

ตอบ ชาวต่างชาติจะไม่มีสิทธิ์ถือครองที่ดิน แต่สามารถเช่าระยะยาวได้ถึง 60 ปี และสามารถต่อสัญญาได้อีก 40 ปี

ข. แรงงาน

ตอบ จากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์มองโกเลียเคยเป็นเมืองขึ้นของจีนอยู่หลายศตวรรษ ซึ่งหลังจากได้รับเอกราช ภายใต้การช่วยเหลือของสหภาพโซเวียต มองโกเลียปกครองตนเองแบบสังคมนิยม จึงเป็นที่มาของความสัมพันธ์อันราบรื่นและอิทธิพลหลายอย่างจากโซเวียต เช่น การหนังสือเรียน เฉพาะทางในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่เป็นภาษารัสเซีย นอกจากนี้ ในชุมชนที่มีกิจการเหมืองแร่ มักมีชาวรัสเซียทำงานเป็นวิศวกร และแรงงานฝีมืออยู่ด้วย ในทางกลับกัน แรงงานจีนเข้ามาทำงานในประเทศมองโกเลียถึง 15,000 คน ส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ระบบประกันสังคมของมองโกเลียเป็นระบบที่สร้างขึ้น เพื่อดูแลสวัสดิการของลูกจ้าง โดยเป็นระบบที่เป็นการจ่ายเงินสมทบ ทั้งฝ่ายนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งครอบคลุมสวัสดิการทั้งด้านสุขภาพ อุบัติเหตุ ว่างงาน และเงินบำนาญหลังลูกจ้างเกษียณอายุ โดยกำหนดให้ลูกจ้างจ่ายสมทบเข้าระบบประกันสังคมร้อยละ 10 ของค่าจ้าง และนายจ้างจ่ายสมทบอีกร้อยละ 10-13 ของค่าจ้าง แรงงาน โดยขึ้นอยู่กับประเภทอุตสาหกรรม

หัวข้อ	นายจ้างสมทบ อัตรา	ลูกจ้างสมทบอัตรา
เงินสะสมสมบำนานู ชราภาพ (Pension Insurance)	7%	7%
ผลประโยชน์ (Benefit Insurance)	0.5%	0.5%
ประกันสุขภาพ (Health Insurance)	2%	2%
อุบัติเหตุและโรคที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน ในแต่ละประเภทอุตสาหกรรม	1-3%	-
ประกันการว่างงาน (Unemployment Insurance)	0.5%	0.5%

ค. ระบบภาษี

ตอบ (1) ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)

ภาษีเงินได้นิติบุคคล (CIT) ในประเทศมองโกเลีย กำหนดให้ผู้ที่มียาได้จากกำไรจากการดำเนินธุรกิจ รายได้จากส่วนต่างของหลักทรัพย์ (Capital Gains of Securities) และรายได้จากอัตราแลกเปลี่ยน รวมถึงรายได้จากสินทรัพย์ โดยในส่วนของภาษีเงินได้นิติบุคคล มีการจัดเก็บในอัตราก้าวหน้า (Progressive Rate) โดยกำหนดอัตราก้าวหน้าไว้ 2 อัตรา ได้แก่ ร้อยละ 10 และ ร้อยละ 20

- บริษัทที่มีรายได้ในช่วงปีภาษี ไม่เกิน 3.0 billion MNT เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 10

- บริษัทที่มีรายได้ในช่วงปีภาษี มากกว่า 3.0 billion MNT เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 20

ส่วน ภาษีนิติบุคคลอื่น อัตราภาษีแต่ละประเภทคิดอัตรากึ่งที่ ประกอบด้วย :

- เงินปันผล (Dividends) อัตราภาษี 10%
- ค่าสิทธิ ค่าภาคหลวง (Royalties)¹ อัตราภาษี 10%
- รายได้จากดอกเบี้ย (Interest) อัตราภาษี 10%
- รายได้จากกการพนัน (Gambling Betting games and Lotteries) อัตราภาษี 40%
- มูลค่าการขายอสังหาริมทรัพย์ (Property) อัตราภาษี 2%
- มูลค่าการขายลิขสิทธิ์ (Rights Sale) อัตราภาษี 30%

(2) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax)

การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นการเก็บจากการบริโภคสินค้าและบริการ รวมถึง การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ โดยสาธารณรัฐมองโกเลียจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตรา ร้อยละ 10

(3) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) แบ่งออกเป็น

- ผู้ที่มีถิ่นพำนักถาวร (Permanent Resident Taxpayer) ในประเทศมองโกเลีย ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในมองโกเลีย หรือเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในมองโกเลียตั้งแต่ 183 วันขึ้นไป การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเป็นการจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้ทั้งหมด (Income of wild world) ที่ผู้นั้นมีในรอบปีภาษี
- ผู้พำนักชั่วคราว (Non-resident Taxpayer) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในมองโกเลียไม่ถึง 183 วัน การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเป็นการจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้เฉพาะที่เกิดขึ้นในประเทศมองโกเลียเท่านั้น
- อัตราภาษีสำหรับเงินได้บุคคลธรรมดา ประกอบด้วย

รายได้จากเงินเดือน ค่าจ้าง	อัตราภาษี	10%
รายได้จาก Business & Professional	อัตราภาษี	10%
รายได้จากทรัพย์สิน	อัตราภาษี	10%
- เงินปันผล, ลิขสิทธิ์, ดอกเบี้ยจ่าย และรายได้จากส่วนต่าง (Capital Gain) หลักทรัพย์		
มูลค่าจากการขายอสังหาริมทรัพย์	อัตราภาษี	2%
มูลค่าจากงานออกแบบ ศิลปะ วิทยาศาสตร์	อัตราภาษี	5%
มูลค่าการจัดการแข่งขันกีฬา การแสดงศิลปะ	อัตราภาษี	5%
มูลค่าจากการพนัน	อัตราภาษี	40%

¹ ค่าภาคหลวง (Royalties) คือ เงินที่รัฐเก็บเป็นค่าสิทธิในสัมปทาน โดยอาจคิดจากปริมาณหรือมูลค่าของผลิตภัณฑ์

บรรณานุกรม

- Australia Government. (2014). **Mongolia** [Online]. สืบค้นจาก <https://smartraveller.gov.au/countries/mongolia>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.
- Cecilia Jamasmie. (2015). **Rio Tinto closes \$4.4 billion financing deal for Oyu Tolgoi mine** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.mining.com/rio-tinto-closes-4-4-billion-financing-deal-for-oyu-tolgoi-mine/>. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2559.
- Central Intelligence Agency. (2015). **Mongolia** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mg.html>. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559.
- CNN Staff. (2016). **Top 10 ethical travel destinations for 2016** [Online]. สืบค้นจาก <http://edition.cnn.com/2016/01/12/travel/ethical-travel-destinations-2016/>. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2559.
- DHL. (2010). **DHL Capability Tool** [Online]. สืบค้นจาก http://dct.dhl.com/input.jsp?langId=en#service_details_1. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2559.
- Erica Field. (2009). **Technical Vocational Education Training in Mongolia** [Online]. สืบค้นจาก <https://www.povertyactionlab.org/evaluation/technical-vocational-education-training-mongolia>. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2559.
- Fauna. (2010). **Mongolia's Homeless Living Underground In Sewers** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.chinasmack.com/2010/pictures/mongolian-homeless-living-underground-in-sewers.html>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- Ferrostaal. (2010). **ONSHORE WIND PARK 54 MW SAINSHAND, MONGOLIA** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.ferrostaal.com/en/top-references-ferrostaal/54-mw-onshore-windpark-sainshand-mongolei/>. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2559.
- Gall Up. (2014). **U.S.-Global Leadership Project** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.gallup.com/poll/161309/global-leadership-project.aspx>. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2559.

- HUNNU AIR. (2015). **Winter timetable** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.hunnuair.com/en/timetable>. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2559.
- Ida Torres. (2015). **Two Japan firms awarded contracts to build Mongolia's international airport** [Online]. สืบค้นจาก <http://japandailynews.com/two-japan-firms-awarded-contracts-to-build-mongolias-international-airport-1328744/>. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2559.
- International Telecommunication Union. (2015). **Measuring the Information**
- Invest Mongolia Agency. (2014). **List of documents to incorporate a Business entity with Foreign Investment** [Online]. สืบค้นจาก http://investmongolia.gov.mn/en/?page_id=146. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.
- Jim. (2010). **Historic Mongolia drought and snowfall decimate livestock** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.desdemonadespair.net/2010/02/historic-mongolia-drought-and-snowfall.html>. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2559.
- Lucy Styles. (2013). **Mongolia Railway Assessment** [Online]. สืบค้นจาก <http://dlca.logcluster.org/display/public/DLCA/2.4+Mongolia+Railway+Assessment>. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2559.
- Michael Kohn. (2014). **Mongolia Embraces China With Compatible Rail to Cut Costs** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-10-24/mongolia-embraces-china-with-railway-to-lower-transport-costs>. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2559.
- Michael Kohn. (2015). **Mongolia Opts for Foreign Investment as Foreign Investors Jailed** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-02-05/mongolia-opts-for-foreign-investment-as-foreign-investors-jailed>. สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2559.
- Mongolia economy. (2013). **The Tourism Industry in Thailand** [Online]. สืบค้นจาก <http://mongolianeconomy.mn/en/b/4858>. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2559.
- N.TSOGZOLMAA. (2014). **WASTEWATER USE IN AGRICULTURE OF MONGOLIA** [Online]. สืบค้นจาก <http://whc.unesco.org/en/list/1081>. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2559.

- Natalie Tencic, wires. (2015). **Mongolians 'approve foreign investment' in SMS referendum; concerns over low turnout** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.abc.net.au/news/2015-02-05/mongolia-approves-foreign-investment-in-sms-referendum2c-point/6071276>. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2559.
- Newcom Group. (2016). **Clean Energy** [Online]. สืบค้นจาก <http://newcom.mn/en/company/26>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- Nubia. (2016). **THIS IS THE LARGEST PROJECT EVER BETWEEN MONGOLIAN AND JAPANESE GOVERNMENTS** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.nubia.mn/?lang=ru>. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2559.
- Oliver Balch. (2014). **Mongolia's water scarcity could threaten its economic boom** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.theguardian.com/sustainable-business/mongolia-water-scarcity-threaten-economic-boom-mining>. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2559.
- Routes Online. (2016). **Hunnu Air to Start Ulan Baatar – Bangkok Don Mueang Service in June/July 2013** [Online]. สืบค้นจาก <http://airlineroute.net/2013/06/13/mr-ulndmk-jun13/>. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2559.
- Shanghaiist. (2015). **Images emerge of Mongolian neo-Nazi terrorists assaulting Chinese tourists** [Online]. สืบค้นจาก <http://shanghaiist.com/2015/04/06/images-emerge-mongolian-neo-nazi-assaulting-chinese-tourists.php>. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2559.
- Society Report** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/misr2015/MISR2015-w5.pdf>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.
- TERRENCE EDWARDS. (2013). **Special report: In tax case, Mongolia is the mouse that roared** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.reuters.com/article/us-dutch-mongolia-tax-idUSBRE96F0B620130716>. สืบค้น เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559.
- The Economist. (2011). **The Mongolian sandwich** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.economist.com/node/21531521>. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2559.

The Water Resources Group. (2012). **Background, Impact and the Way Forward** [Online].

สืบค้นจาก

http://www3.weforum.org/docs/WEF/WRG_Background_Impact_and_Way_Forward.pdf. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559.

The World Bank. (2014). **Country Comparison to the World** [Online]. สืบค้นจาก

<http://www.theguardian.com/sustainable-business/mongolia-water-scarcity-threaten-economic-boom-mining>. สืบค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2559.

The World Bank. (2015). **Annual GDP Growth** [Online]. สืบค้นจาก

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2559.

Top Universities. (2014). **World University Rankings** [Online]. สืบค้นจาก

[http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015#sorting=rank+region="+country="+faculty="+stars=false+search="](http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015#sorting=rank+region=). สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2559.

Transparency International. (2014). **Corruption Perception Index** [Online]. สืบค้นจาก

<https://www.transparency.org/cpi2014/results>. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2559.

Transparency International. (2014). **Mongolia** [Online]. สืบค้นจาก

<http://www.transparency.org/gcb2013/country/?country=mongolia>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.

Turquoise Hill Resources. (2013). **Turquoise Hill at a Glance** [Online]. สืบค้นจาก

http://www.turquoisehill.com/s/trq_at_a_glance.asp. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.

UN Water. (2014). **UN-Water Country Brief** [Online]. สืบค้นจาก

http://www.unwater.org/fileadmin/user_upload/unwater_new/docs/Publications/MNG_pagebypage.pdf. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2559.

UN. (2014). **Orkhon Valley Cultural Landscape** [Online]. สืบค้นจาก

<http://whc.unesco.org/en/list/1081>. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559.

World Coal Association. (2016). **Resources** [Online]. สืบค้นจาก

<http://www.worldcoal.org/resources>. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2559.

World Health Organization. (2014). **Mongolian President HE Elbegdorj Tsakhia receives WHO Regional Director's First Special Recognition Award for Alcohol Control** [Online]. สืบค้นจาก http://www.wpro.who.int/mongolia/mediacentre/rd_recognition/en/. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2559.

บ้านปู. (2016). **Banpu Overview** [Online]. สืบค้นจาก <http://www.banpu.com/overview.php>. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2559.

ผู้จัดการออนไลน์. (2558). “บ้านปู” ลั่นสิ้นปีนี้สรุปลงทุนที่มองโกเลีย [Online]. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9580000092625>. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2559.